

STRATEGIA ROZWOJU

GMINY POWIDZ

NA LATA 2017-2027

Spis treści

1	WSTĘP	4
2	DIAGNOZA CZYNNIKÓW ROZWOJU GMINY POWIDZ	7
2.1	POŁOŻENIE GEOGRAFICZNE I DOSTĘPNOŚĆ TRANSPORTOWA	8
2.2	ZASOBY I WALORY ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO	10
2.3	DEMOGRAFIA	12
2.4	EDUKACJA, KULTURA I AKTYWNOŚĆ SPOŁECZNA	15
2.5	GOSPODARKA I RYNEK PRACY	19
2.6	TURYSTYKA I BAZA WOJSKOWA	24
2.7	GOSPODARKA KOMUNALNA I INFRASTRUKTURA TECHNICZNA	30
2.8	GOSPODARKA PRZESTRZENNA	33
2.9	SYTUACJA FINANSOWA	36
2.10	OCENA SYTUACJI SPOŁECZNO-GOSPODARCZEJ GMINY WYNIKAJĄCA Z AUTODIAGNOZY	39
3	ANALIZA SWOT	45
4	WIZJA ROZWOJU	47
5	CELE ROZWOJOWE	48
	CEL STRATEGICZNY 1 POPRAWA WARUNKÓW ŻYCIA MIESZKAŃCÓW	48
	CEL STRATEGICZNY 2 ZRÓWNOWAŻONY ROZWÓJ TURYSTYKI	50
	CEL STRATEGICZNY 3 WZMACNIANIE LOKALNEGO POTENCJAŁU SPOŁECZNEGO I GOSPODARCZEGO	51
6	WDRAŻANIE STRATEGII	54
7	MONITORING STRATEGII	55
7.1	PODMIOT MONITORUJĄCY	55
7.2	PRZEDMIOT MONITOROWANIA	55
7.3	SPOSÓB MONITOROWANIA	56
7.4	MONITOROWANE WSKAŹNIKI	56
8	BIBLIOGRAFIA	60
9	AUTORZY OPRACOWANIA	61

AUTORZY OPRACOWANIA:

Prof. UAM dr hab. Paweł Churski (*koordynacja zajęć, opieka merytoryczna; rozdziały 1; 3; 6; 7*)

Martyna Dąbrowska (*rozdziały 2.3 i 5.1*)

Natalia Delązek (*rozdziały 2.2 i 4*)

Paulina Ewiak (*rozdziały 2.1 i 5.2*)

Łukasz Gromala (*rozdziały 2.10 i 5.3*)

Kinga Jagielska (*rozdziały 2.8 i 5.1*)

Aleksandra Kilichowska (*rozdziały 2.6., 2.9 i 5.3*)

dr Bartłomiej Kołsut (*opieka merytoryczna; rozdział 1; 3; 6; 7*)

Agata Kordzi (*rozdziały 2.9 i 5.3*)

Paulina Langner (*rozdziały 2.5 i 5.3*)

Malwina Maciejewska (*rozdziały 2.7 i 5.2*)

Artur Malicki (*rozdziały 2.6 i 4*)

Magdalena Małachowska (*rozdziały 2.4. 2.6 i 5.3*)

Karolina Matuszak (*rozdziały 2.5 i 5.3*)

dr Paweł Motek (*opieka merytoryczna; rozdziały 1; 3; 6; 7*)

mgr Bogumił Nowak (*opieka merytoryczna; rozdziały 1; 3; 6; 7*)

Lidia Ostrowska (*rozdziały 2.4, 2.6 i 4*)

Bartosz Pankros (*rozdziały 2.1 i 5.2*)

Natalia Perlińska (*rozdziały 2.10 i 5.3*)

Weronika Rzana (*rozdziały 2.10 i 5.3*)

Natalia Sierczyńska (*rozdział 2.6*)

mgr Anna Skalska (*rozdziały 2.8 i 5.1*)

Weronika Stasikowska (*rozdział 2.6*)

Karolina Stolarska (*rozdziały 2.7 i 5.2*)

Zofia Szewczyk (*rozdziały 2.3 i 5.1*)

Karolina Szulczewska (*rozdział 2.9*)

Aleksandra Walkówka (*rozdziały 2.9 i 5.2*)

Joanna Wawrzyniak (*rozdziały 2.2 i 4*)

mgr Anna Wąsalska (*rozdziały 2.8 i 5.1*)

Tomasz Wielec (*rozdziały 2.6 i 4*)

Michał Wojcieszak (*rozdziały 2.10 i 5.3*)

UNIwersYTET
IM. ADAMA MICKIEWICZA
W POZNANIU

Wydział Nauk Geograficznych i Geologicznych
Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu
ul. Bogumiła Krygowskiego 10
61-680 Poznań

Projekt *Strategii rozwoju gminy Powidz na lata 2017-2027* został opracowany podczas zajęć praktycznych ZP4 pn. *Zintegrowane planowanie rozwoju*, realizowanych w ramach Projektu *Geocentrum Doskonałości – autorski program dostosowywania studentów Wydziału Nauk Geograficznych i Geologicznych UAM do współczesnych wymagań rynku pracy*. Projekt został dofinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój.

Fundusze
Europejskie
Wiedza Edukacja Rozwój

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

1 Wstęp

Strategie rozwoju społeczno-gospodarczego jednostek terytorialnych są **współcześnie bardzo popularnym i często wykorzystywanym narzędziem gospodarowania lokalnymi zasobami** w celu podnoszenia poziomu życia i stymulowania rozwoju lokalnego. Parysek (1997, s. 129) definiuje strategię jako „zarysowanie drogi przejścia od stanu istniejącego do stanu docelowego z wyborem określonych priorytetów i własnym, kreatywnym udziałem”. Zdaniem Stępnia i Potoczka (2008, s. 90) strategia to „ogólny program zamierzeń, kierunków działań i decyzji podejmowanych w otoczeniu społecznym, stanowiący jakościową koncepcję przyszłości, zbiór celów, zadań oraz głównych przedsięwzięć organizacyjnych realizowanych przy wykorzystaniu posiadanych zasobów materialnych i ludzkich”. Istotą strategii rozwoju jest szczegółowa diagnoza wybranego obszaru ograniczonego granicami administracyjnymi w zakresie uwarunkowań i czynników rozwoju: przyrodniczych, społecznych i gospodarczych, a następnie wskazanie najbardziej pożądanego kierunku rozwoju jednostki (por. Parysek 1997, s. 129-130). Dokumenty tego typu dotyczą celów długofalowych i stąd tworzone są zazwyczaj na okres od kilku do kilkunastu lat (por. Ackoff 1971; Chandler 1962). Istotną cechą tego typu dokumentów jest hierarchizacja celów (por. Gorzelak, Jałowiecki 2000, s. 49) oraz wybór spośród nich osiągalnych priorytetów (por. Wojtasiewicz 2000, s. 73; Żuber 2000, s. 93). Wybór priorytetów jest konieczny, ponieważ „rozwój dokonuje się w sytuacji ograniczonych środków i dlatego istotą strategii jest dokonywanie najważniejszych dla regionu czy miasta wyborów, nie zaś dążenie do zaspokojenia wszystkich zgłaszanych potrzeb. Wynikiem dokonania tych wyborów – i ograniczenia ich do zagadnień najważniejszych – powinna być niewielka liczba celów strategicznych” (Gorzelak, Jałowiecki 2000, s. 51).

System prawno-administracyjny w Polsce nadaje strategiom rozwoju terytorialnego szczególne znaczenie – są one „**podstawą prowadzenia polityki rozwoju**”. Przez politykę rozwoju rozumie się natomiast „zespół wzajemnie powiązanych działań podejmowanych i realizowanych w celu zapewnienia trwałego

i zrównoważonego rozwoju kraju, spójności społeczno-gospodarczej, regionalnej i przestrzennej, podnoszenia konkurencyjności gospodarki oraz tworzenia nowych miejsc pracy w skali krajowej, regionalnej lub lokalnej”. Podstawowym zadaniem własnym gminy jest „zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty” – strategia rozwoju społeczno-gospodarczego jest z pewnością właściwym narzędziem, które ma wspomagać to zadanie. Skuteczna polityka rozwoju wpływa bowiem na wzrost poziomu życia oraz zaspokajanie potrzeb ogólnospołecznych.

Strategie rozwoju tworzone na poszczególnych szczeblach hierarchicznych: unijnym, krajowym, regionalnym i lokalnym różnią się stopniem szczegółowości i zawartością. **Cechą charakterystyczną strategii poziomu lokalnego jest bazowanie na endogenicznych czynnikach rozwoju** – unikatowych zasobach ludzkich i materialnych, charakterystycznych wyłącznie dla danej jednostki terytorialnej, stąd formułowane w niej cele i priorytety rozwoju są specyficzne i konkretne. Warto podkreślić, że w odróżnieniu od obowiązkowej strategii rozwoju województwa – strategia rozwoju gminy jest dokumentem fakultatywnym. Jej tworzenie jest wyrazem aktywności i determinacji władz lokalnych, poszukujących najracjonalniejszych z punktu widzenia rozwoju jednostki i jakości życia mieszkańców, celów na najbliższe lata. Dokument ten stanowi źródło pomocy dla lokalnych władz przy podejmowaniu niektórych decyzji, co jest istotne szczególnie w sytuacji ograniczonych środków finansowych będących do dyspozycji gmin. Wskazuje on przede wszystkim sposoby po-prawy warunków życia mieszkańców oraz tworzenia nowych miejsc pracy. Ma jednak na celu również m.in. wyzwalanie lokalnych inicjatyw oraz rozwój postaw przedsiębiorczości i zaradności wśród mieszkańców oraz działających w gminie organizacji i stowarzyszeń; promocję – eksponowanie atrakcyjności gminy dla potencjalnych inwestorów, turystów czy nowych mieszkańców, a także stworzenie podstaw do ubiegania się o różnorodne środki zewnętrzne – m.in. fundusze Unii Europejskiej (por. Parysek 1997, Klasik 2001, Stępień, Potoczek 2008).

Strategia rozwoju gminy Powidz na lata 2017-2027 została opracowana według modelu ekspercko-partycypacyjnego, tzn. zawiera ona zarówno ustalenia dia-

gnostyczne i strategiczne osób zajmujących się zawodowo problematyką rozwoju lokalnego jak i lokalnych liderów, mieszkańców gminy i pracowników urzędu.

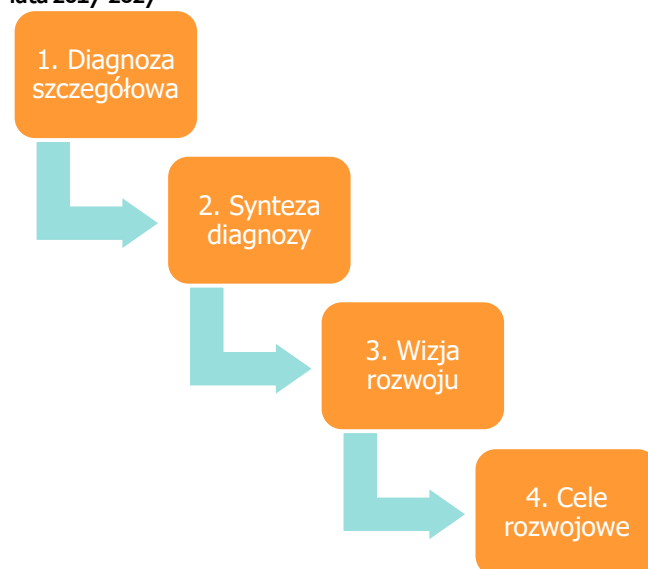
Proces opracowania dokumenty przebiegał dość dynamicznie. W pierwszej kolejności, w dniu 25 maja 2017 r. Rada Gminy Powidz w drodze **Uchwały nr XXXV/214/17 w sprawie przystąpienia do opracowania Strategii rozwoju gminy Powidz na lata 2017-2027** podjęła decyzję o rozpoczęciu prac nad niniejszym dokumentem. Kolejnym krokiem w kierunku opracowania Strategii było rozpoczęcie współpracy pomiędzy gminą Powidz a Uniwersytetem im. Adama Mickiewicza w Poznaniu w ramach realizacji zajęć praktycznych *Zintegrowane planowanie rozwoju*, podczas których opracowano projekt niniejszego dokumentu. Zajęcia te odbyły się w gminie Powidz w dniach 5-10 czerwca 2017 r. w ramach **Geocentrum Doskonałości - autorski program dostosowywania studentów Wydziału Nauk Geograficznych i Geologicznych UAM do współczesnych wymagań rynku pracy** (projekt współfinansowany przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój; nr POWR.03.01.00-00-K187/15). Uczestniczyło w nich 27 studentów reprezentujących cztery kierunki studiów: gospodarkę przestrzenną (23 osoby), geologię (2 osoby), geografię (1 osoba) oraz geoinformację (1 osoba). Opiekę merytoryczną podczas zajęć zapewniał zespół ekspertów: Prof. UAM dr hab. Paweł Churski (Dyrektor Instytutu Geografii Społeczno-Ekonomicznej i Gospodarki Przestrzennej UAM), dr Paweł Motek, dr Bartłomiej Kołsut oraz mgr Bogumił Nowak. Swój udział w pracach zespołu miał także wójt gminy Powidz, Pan Jakub Gwit.

Celem niniejszej Strategii jest **kontynuacja i aktualizacja polityki rozwojowej określonej w Strategii rozwoju gminy Powidz na lata 2002-2015**, przyjętej w 2002 r. Każdy dokument strategiczny musi być bowiem elementem trwałej, stabilnej i wieloletniej praktyki działania na rzecz rozwoju lokalnego.

Proces budowania strategii rozwoju ma charakter sekwencyjny (Parysek 1997). Oznacza to, że każdy kolejny etap tego procesu może zostać rozpoczęty po zakończeniu poprzedniego. Opracowanie niniejszej Strategii przebiegało w kilku etapach (ryc. 1.1):

1. **Szczegółowa diagnoza stanu istniejącego** – opracowana w oparciu o zastosowanie szeregu metod badawczych i wykorzystaniu różnych wskaźników opisujących sytuację społeczną, gospodarczą i przyrodniczą gminy Powidz;
2. **Synteza diagnozy** – sporządzona z wykorzystaniem metody SWOT przy udziale reprezentantów społeczności lokalnej;
3. Zdefiniowanie **wizji rozwoju** – w oparciu o heurystyczną technikę burzy mózgów przy udziale reprezentantów społeczności lokalnej;
4. Określenie **celów rozwojowych** w układzie hierarchicznym: cel główny (wizja rozwoju), cele strategiczne i cele szczegółowe;

Rycina 1.1. Proces tworzenia Strategii rozwoju gminy Powidz na lata 2017-2027

źródło: opracowanie własne.

Model opracowania *Strategii rozwoju gminy Powidz na lata 2017-2027* uwzględnia zarówno tzw. **wkład ekspercki (naukowy)**, polegający na wykorzystaniu metod naukowych i dotychczasowego dorobku badawczego, jak i – możliwie jak największy – **udział środowiska lokalnego**. W tym celu zaangażowano w proces tworzenia Strategii szerokie grono osób (samorządowcy, przedstawiciele administracji publicznej, lokalni liderzy społeczni, przedsiębiorcy i mieszkańcy; por. ryc. 1.2). Ich udział w finalnym dokumencie był

różny. Niektórzy wyrażali swoje zdanie w badaniach społecznych zrealizowanych podczas intensywnych badań terenowych. Część osób uczestniczyła również w spotkaniu warsztatowym, podczas którego decydowano o kształcie macierzy SWOT, wizji i zbiorze celów rozwojowych.

Rycina 1.2. Grupy społeczne biorące udział w tworzeniu *Strategii rozwoju gminy Powidz na lata 2017-2027*

źródło: opracowanie własne.

2 Diagnoza czynników rozwoju gminy Powidz

Diagnozowanie czynników rozwoju polega na „opisie stanu w intencji jego zmiany” (Dutkowski 2004: 15). Celem diagnozy jest więc opisanie czynników rozwoju w celu takiej ich zmiany, która przyniesie wzrost poziomu życia i zaspokojenia potrzeb społecznych. **Diagnoza nie jest więc dokonywana z ciekawości poznawczej, czy w celu weryfikacji teorii naukowych** (Dutkowski 2004: 16) – **ma ona charakter wyłącznie praktyczny** i „poszukuje” odpowiedzi na pytanie: „jak jest?” czasami również: „dlaczego tak jest?” oraz „co lub kto korzysta lub traci w wyniku danego stanu rzeczy?” (Pszczółowski 1978; za: Dutkowski 2004). Jak twierdzi Parysek (1997: 120), „w zasadzie każdy z czynników rozwoju znajduje się w sytuacji typowych zasobów. Czynnikiem taki należy zatem zauważyć, poznać, ocenić jego wartość użytkową, pozyskać oraz odpowiednio wykorzystać.” Istotą diagnozy jest właśnie zauważenie, poznanie i ocena wartości użytkowych poszczególnych czynników rozwoju.

Istotą diagnozy jest to, że opiera się ona na **porównaniu stanu obserwowanego (istniejącego) ze stanem uznawanym za prawidłowy, pożądany, słuszny**. W przypadku jednostek terytorialnych jest to dość trudne, ponieważ można co prawda określić pewien przedział liczbowy stanu pożądanego (np. przyrost naturalny ludności na poziomie zapewniającym zastępowalność pokoleń), jednak bardzo trudne jest określenie dokładnych wartości, do których powinno się dążyć. Dlatego właśnie, w celu lepszego zobrazowania obecnej sytuacji gminy Powidz, wartości opisujące poszczególne czynniki rozwoju zostaną porównane z wartościami dla tzw. **grupy porównawczej**. Wybór jednostek porównawczych jest szczególnie istotny w tych elementach diagnozy, które opierają się na danych ilościowych, wskaźnikach (m. in. demografia, sytuacja finansowa). Dane te byłyby bowiem zupełnie nieprzydatne, gdyby nie istniał dla nich żaden punkt odniesienia.

Istotnym był zatem odpowiedni dobór jednostek do porównania. W przypadku niniejszego opracowania postanowiono wybrać osiem gmin, umożliwiających uzyskanie odpowiedzi na pytanie: jak wygląda gmina Powidz na tle innych? Jednostki zostały wybrane ze

względem na trzy kryteria: (1) status administracyjny (gmina wiejska), (2) podobną wielkość (liczba mieszkańców) oraz (3) bliskość geograficzną. W niektórych przypadkach kryteria te udało się połączyć. Wybraną grupę porównawczą stanowią:

1. Gmina Konarzyny (woj. pomorskie, pow. chojnicki) – ok. 2 300 mieszkańców,
2. Gmina Wymiarki (woj. lubuskie, pow. żagański) – ok. 2 300 mieszkańców,
3. Gmina Osiek (woj. pomorskie, pow. starogardzki) – ok. 2 500 mieszkańców,
4. Gmina Czajków (woj. wielkopolskie, pow. ostrzeszowski) – ok. 2 500 mieszkańców,
5. Gmina Ostrowice (woj. zachodniopomorskie, pow. drawski) – ok. 2 600 mieszkańców,
6. Gmina Bytnica (woj. lubuskie, pow. krośnieński) – ok. 2 600 mieszkańców,
7. Gmina Dominowo (woj. wielkopolskie, pow. średzki) – ok. 3 000 mieszkańców
8. Gmina Wapno (woj. wielkopolskie, pow. wągrowiecki) – ok. 3 100 mieszkańców.

Podstawą naukową opracowania diagnozy gminy Powidz był dorobek gospodarki lokalnej i zarządzania publicznego. W ramach opracowywania dokumentu wykorzystano koncepcję badawczą opartą na **mieszanym podejściu badawczym** (*mixed-method approach*), które jest stosowane i rozwijane w literaturze z zakresu badań społecznych (Creswell, Clark, 2011) i polega m. in. na wykorzystywaniu, w odpowiedniej sekwencji, zarówno metod ilościowych, jak i jakościowych.

Diagnozowanie obszaru gminy Powidz związane było z pozyskiwaniem różnego rodzaju danych, pozwalających dokonać możliwie najpełniejszej oceny obecnej sytuacji gminy. Dane te pozyskiwano różnymi „drogami”, które w naukach społecznych nazywa się technikami badawczymi. W ramach prac nad strategią wykorzystano następujące techniki (por. m.in. Kotus 2001):

1. **Desk research** – technika obejmująca zbieranie i rozpatrywanie informacji z wielu źródeł, które już istnieją i są łatwo dostępne (*Cambridge Dictionaries...* 2012), w tym z baz danych gromadzonych przez Główny Urząd Statystyczny i inne instytucje publiczne, raportów

i ekspertyz wykonywanych na zlecenie publicznych;

2. **Wywiad kwestionariuszowy** z mieszkańcami gminy Powidz;
3. **Indywidualny wywiad pogłębiony (IDI)** przeprowadzony z liderami lokalnymi, związanymi z gminą Powidz oraz żołnierzami amerykańskiej jednostki wojskowej.

Szczegółowy opis zastosowanych technik socjologicznych oraz syntetyczne wyniki badań terenowych zaprezentowano w rozdziale 2.10. – stąd tak skrótowe potraktowanie tych kwestii w tym miejscu.

Intencją autorów diagnozy była możliwie najbardziej **kompleksowa analiza potencjałów i problemów gminy Powidz**, z jednej strony oparta o „pracę sprzed biurka” wykorzystującą dane pozyskane głównie z publicznych i niepublicznych źródeł internetowych – ale z drugiej strony, również w oparciu o „bliższe poznanie gminy” w drodze intensywnych badań terenowych oraz pozyskiwania danych statystycznych z miejscowych jednostek publicznych. Ustalenia diagnostyczne zostały zebrane i zapisane w ramach dziewięciu rozdziałów tematycznych oraz jednego rozdziału podsumowującego badania terenowe. Autorzy starali się również zaprezentować wyniki badań terenowych w poszczególnych rozdziałach tematycznych – takie podejście pozwoliło skonfrontować wnioski „statystyczne” i „terenowe” oraz dokonać ich weryfikacji. Ponadto istotnym celem badań terenowych było poznanie gminy od środka, „wejście” w lokalne relacje społeczne. Zdaniem autorów Strategii, tylko w ten sposób można opracować dobry dokument rozwojowy, zakładający z jednej strony udział ekspertów zewnętrznych, a z drugiej miejscowych liderów, przedsiębiorców i mieszkańców. Trzeba jednak przyznać, że wymaga to dużego nakładu pracy.

2.1 Położenie geograficzne i dostępność transportowa

Zgodnie z podziałem na regiony fizyczno-geograficzne Kondrackiego (2001), gmina Powidz znajduje się w makroregionie Pojezierza Wielkopolskiego i mezo-regionie Pojezierze Gnieźnieńskiego.

Powidz to niewielka gmina wiejska położona w Polsce Centralnej, w województwie wielkopolskim, w północnej części powiatu słupeckiego. Usytuowana jest

blisko granicy z województwem kujawsko – pomorskim (ryc. 2.1.1). Na północy gmina graniczy z gminą Orchowo (ryc. 2.1.2), na wschodzie z gminami Kleczew i Ostrowite, na południu z gminami Słupca i Strzałkowo oraz na zachodzie z gminą Witkowo. Powierzchnia gminy wynosi ok. 80 km².

Rycina 2.1.1. Położenie gminy Powidz na tle woj. wielkopolskiego

źródło: opracowanie własne na podstawie danych z CODGiK.

Rycina 2.1.2. Położenie gminy Powidz na tle powiatu słupeckiego

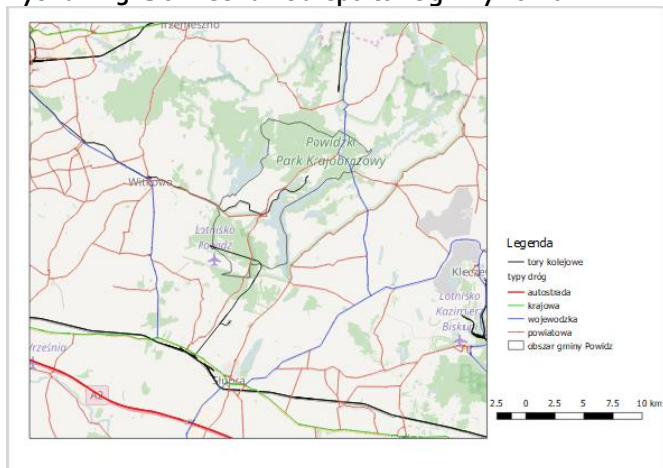

źródło: opracowanie własne na podstawie danych z CODGiK.

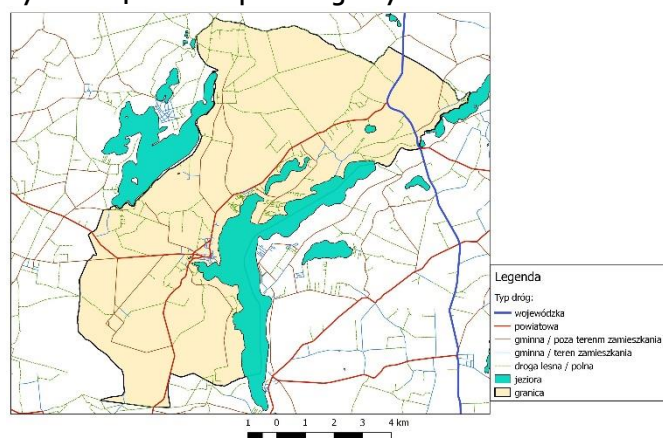
Sołectwa wchodzące w skład Gminy Powidz to: Powidz (ok. 2 000 ha), Wylatkowo (ok. 1 700 ha), Smolniki Powidzkie (ok. 1 000 ha), Anastazewo (150 ha), Ostrowo (ok. 900 ha), Przybrodzin (ok. 300 ha), Polanowo (1 600 ha), Powidz-Osiedle (3 ha), Charbin (ok. 300 ha) i Ługi (ok. 200 ha). Powidz pod względem hierarchii funkcjonalnej wiejskiej sieci osadniczej województwa wielkopolskiego jest **ośrodkiem lokalnym**, znajdującym się pod wpływem oddziaływania większych ośrodków regionalnych o wysokim wskaźniku centralności – Gniezna i Konina, a także z bliżej położonych ośrodków subregionalnych – Słupcy i Wrześni.

Rycina 2.1.3. Główne szlaki transportowe gminy Powidz

źródło: opracowanie własne na podstawie danych z BDOO i OpenStreetMap.

Rycina 2.1.4. Sieć transportowa gminy Powidz

źródło: opracowanie własne na podstawie danych z CODGiK oraz OpenStreetMap.

Na południu od gminy Powidz przebiegają **ważne szlaki komunikacyjne**. Stanowią je autostrada A2 oraz droga krajowa 92 (ryc. 2.1.3). Przez północ gminy Powidz przebiega również droga wojewódzka 262. Przez obszar gminy przebiega dość gęsta sieć dróg powiatowych, do których zalicza się m.in. drogę Smolniki Powidzkie-Przybrodzin-Powidz-Niezgoda-Sierakowo-Strzałkowo i drogę Witkowo-Wiekowo-Ługi-Powidz. Sieć drogową uzupełniają drogi gminne (ryc. 2.1.4).

Tabela 2.1.1. Przystanki komunikacyjne zlokalizowane w gminie Powidz

Przystanek	Miejscowość	Droga
Anastazewo NŻ	Anastazewo	wojewódzka
Hutka	Ostrowo	powiatowa
Ługi	Ługi	powiatowa
Ostrowo Letnisko NŻ	Ostrowo	powiatowa
Ostrowo NŻ	Ostrowo	powiatowa
Powidz	Powidz	powiatowa
Powidz jednostka NŻ	Powidz	powiatowa
Powidz Las Skrz.	Powidz	powiatowa
Powidz Leśnictwo NŻ	Powidz	powiatowa
Powidz Osiedle	Powidz	powiatowa
Powidz NŻ	Powidz	powiatowa
Powidz 29 Grudnia	Powidz	powiatowa
Przybrodzin	Przybrodzin	powiatowa
Słoszewo NŻ	Wylatkowo	powiatowa
Smolniki	Smolniki Powidzkie	powiatowa
Smolniki NŻ	Smolniki Powidzkie	powiatowa
Wylatkowo	Wylatkowo	powiatowa

źródło: Uchwała nr X/50/15 Rady Gminy Powidz z dnia 28 maja 2015r. w sprawie określenia przystanków komunikacyjnych, których właścicielem lub zarządzającym jest Gmina Powidz oraz warunków i zasad korzystania z tych przystanków.

Sieć drogową zapewnia połączenie Powidza z większymi ośrodkami miejskimi. Przykładowe **odległości i czas przejazdu od Powidza do wybranych miast średnich i dużych** są następujące:

- Gniezno: 28 km (czas dojazdu samochodem ok. 30 min.),

- Września: 30 km (czas dojazdu samochodem ok. 35 min.),
- Konin: 50 km (czas dojazdu samochodem ok. 50 min.),
- Poznań: 80 km (czas dojazdu samochodem ok. 1 h 20 min.),
- Toruń: 88 km (czas dojazdu samochodem ok. 1 h 30 min.).

W większość sołectw gminy Powidz znajdują się przystanki autobusowe (tab. 2.1.1.). Łączna ich liczba wynosi 17. Przewoźnikami na terenie gminy są spółki PKS, a za utrzymanie przystanków autobusowych odpowiadają władze lokalne. Połączenia publicznej komunikacji autobusowej obsługiwane są przez dwie spółki: PKS Konin oraz PKS Gniezno.

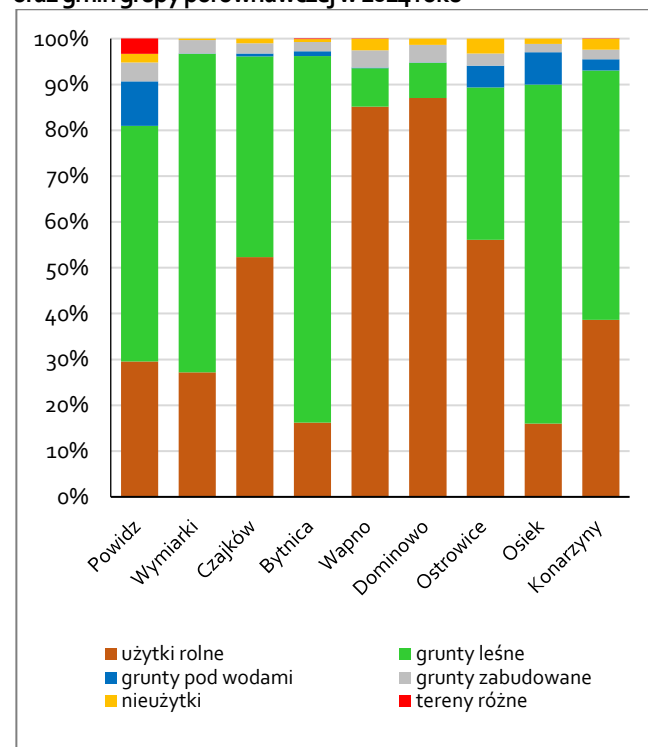
Na południe od gminy Powidz przebiega także ważny szlak komunikacji kolejowej Ezo łączący Berlin (przez Warszawę) z Moskwą. Przez sam obszar gminy biegnie także trasa kolejowa relacji Słupca-Babin-Lotnisko Powidz. Na terenie gminy zlokalizowane są również tory kolejki wąskotorowej, której trasa przebiega od Gniezna przez Witkowo i Powidz do Anastazewa. Kolej wąskotorowa nie jest aktualnie eksploatowana.

Mieszkańcy uczestniczący w badaniu kwestionariuszowym ocenili położenie gminy oraz dostępność transportową przeciętnie lub raczej dobrze (średnia ocen: 3,27). Najwyższą wartość wskaźnika zanotowano we wsi Polanowo, w przypadku której uzyskano oceny dobre (4). Relatywnie wysoka wartość wskaźnika może być skutkiem małej ilości respondentów na tym obszarze, co czyni uzyskany wynik nie w pełni obiektywnym. Mieszkańcy Ostrowa, Przybrodzina i Powidza ocenili położenie gminy oraz dostępność transportową przeciętnie lub raczej dobrze (średnie ocen odpowiednio: 3,46; 3,45 i 3,38). Z kolei respondenci z Wylatkowa oraz pozostałych mniejszych miejscowości określili położenie i dostępność Powidza jako przeciętne (średnie ocen odpowiednio: 3,05 i 3). Najgorsze wyniki uzyskano w przypadku sołectw położonych peryferyjnie, do których zalicza się Smolniki Powidzkie (średnia ocen: 2), Charbin (średnia ocen: 2,88) i Anastazewo (średnia ocen: 2,83).

2.2 Zasoby i walory środowiska przyrodniczego

Środowisko naturalne jest głównym czynnikiem wpływającym na atrakcyjność i rozwój gminy Powidz. Jak już wspomniano, zgodnie z podziałem na regiony fizyczno-geograficzne według Kondrackiego (2001) gmina Powidz znajduje się w makroregionie Pojezierze Wielkopolskie i mezoregionie Pojezierze Gnieźnieńskie. W morfologii obszaru gminy zaznacza się rzeźba młodoglacjalna, związany z fazą poznańską ostatniego zlodowacenia. Obszar gminy odznacza się krajobrazem pagórkowato-pojeziernym, z licznymi jeziorami oraz wzniesieniami czołowomorenowymi. Na obszarze gminy Powidz obecne są utwory czwartorzędowe wykształcone głównie w postaci piasków i żwirów wodnolodowcowych, które są wykorzystywane jako kruszywo naturalne i mogą stać się jednym z potencjałów rozwojowych gminy. W wybranych partiach wzniesień czołowomorenowych występują piaski gliniaste i gliny piaszczyste. W rejonie rynien jeziornych i dolin rzecznych występują ponadto torfy, gytie i namuły.

Rycina 2.2.1. Struktura użytkowania gruntów w gminie Powidz oraz gmin grupy porównawczej w 2014 roku

źródło: opracowane własne na podstawie danych GUS.

Najważniejszymi zasobami i walorami środowiska przyrodniczego, które mają wpływ na rozwój gminy są: jeziora, lasy oraz chronione formy przyrody.

W strukturze użytkowania gruntów w gminie Powidz na tle grupy gmin porównawczych w 2014 roku zaznacza się znaczna ilość gruntów pod wodami oraz znaczny udział terenów różnych, w których skład wchodzi baza wojskowa wraz z infrastrukturą. Największy areał w obrębie gminy zajmują jednak lasy, które stanowią około 50% powierzchni gminy (ryc. 2.2.1).

Głównym elementem krajobrazu gminy Powidz i jej najbliższej okolicy są **jeziora polodowcowe rynnowe**, do których zalicza się jeziora: Powidzkie, Powidzkie Małe, Niedzięgiel (Skorzęcińskie), Budzisławskie oraz Smolnickie. Warto nadmienić, iż prawie wszystkie miejscowości omawianego obszaru mają dostęp do linii brzegowej jezior. Jezioro Powidzkie to największy naturalny akwen Wielkopolski o powierzchni 1036 ha, z których około 600 ha znajduje się w granicach administracyjnych gminy Powidz. Jego długość maksymalna wynosi ponad 11 km, a w najgłębszym miejscu osiąga ono ponad 46 m. Akwen charakteryzuje się dużą czystością wody i objęty jest w całości strefą cizy. Jezioro Powidzkie stanowi najważniejszy element w kreowaniu rozwoju lokalnego. Występują na nim doskonałe warunki do uprawiania różnego rodzaju sportów wodnych, takich jak: żeglarstwo, windsurfing oraz kitesurfing. Kolejnym ważnym zbiornikiem jest Jezioro Niedzięgiel o powierzchni 550 ha, którego linia brzegowa stanowi granicę między gm. Powidz a gm. Witkowo. Znajduję się na nim wyspa Znicz na której można spotkać rzadkie gatunki ptaków. Kolejnym z większych jezior gminy jest Jezioro Budzisławskie o powierzchni ok. 140 ha i głębokości sięgającej do 35 m. Wysoka czystość opisanych zbiorników wodnych, a co za tym idzie duża przezroczystość stwarza korzystne warunki dla pasjonatów nurkowania. Ze względu na licznie występujące w jeziorach szlachetne gatunki ryb obszar ten stanowi miejsce rozwoju wędkarstwa. W obrębie Jeziora Powidzkiego od kilku lat odbywają się Ogólnopolskie Zawody Spinningowe.

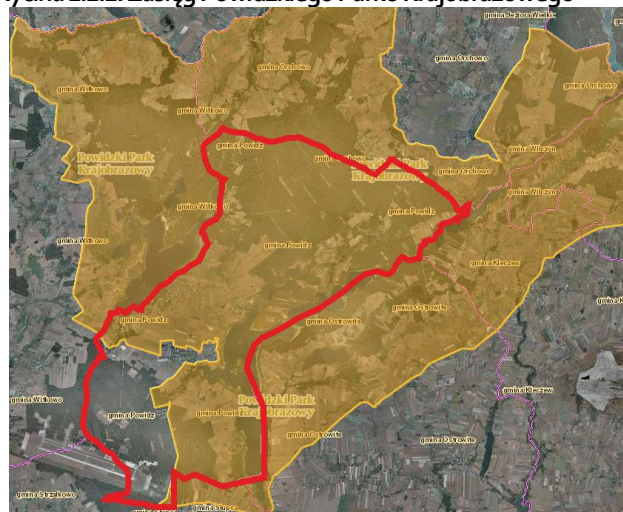
Obok jezior ważnym walorem gminy Powidz są **lasy**. Ponad 50% powierzchni całej gminy stanowią różnego rodzaju drzewostany (głównie sosny – 80%). Duża ilość lasów wpływa bardzo pozytywnie na jakość

powietrza, które może przełożyć się na poprawę funkcjonowania układu oddechowego osób wypoczywających. Na terenach leśnych znajdują się liczne ścieżki rowerowe oraz ścieżki edukacyjne dla pieszych. Podczas leśnych wędrowek można napotkać liczne ptactwo leśne takie jak dudki, wilgi czy sójki. Dodatkowo warto wspomnieć o zasobach leśnych w postaci owoców runa leśnego (grzyby, jagody, poziomki). W lasach istnieje dobry stan zwierzyny łownej m. in. dzik, jelen, sarna, daniel co umożliwiło stworzenie dwóch obwodów łowieckich – Powidz i Smolniki Powidzkie.

Zdecydowana większość powierzchni gminy Powidz pokryta jest **glebami słabymi**, które powstały na materiale polodowcowym, więc ich wykorzystanie w potencjale rolniczym jest bardzo ograniczone. Są to głównie gleby rdzawe, bielcowe i płowe, które należą do VI klasy bonitacyjnej.

Na obszarze gminy Powidz istnieją różne formy ochrony przyrody. Pierwszym z nich jest **Powidzki Park Krajobrazowy** o powierzchni ok 250 km² (ryc. 2.2.2). Jego zadaniem jest ochrona i zachowanie polodowcowego krajobrazu fragmentu Pojezierza Gnieźnieńskiego, a w szczególności – krajobrazu jezior rynnowych oraz pagórków morenowych. Większość terenu gminy wchodzi również w skład Obszaru Natura 2000 „Pojezierze Gnieźnieńskie”. Na rozpatrywanym obszarze znajduje się również kilka pomników przyrody m. in. grupa daglezji na Dolinie czy Gruby Dąb przy granicy z gminą Orchowo, którego wiek jest szacowany na około 220 lat.

Rycina 2.2.2. Zasięg Powidzkiego Parku Krajobrazowego

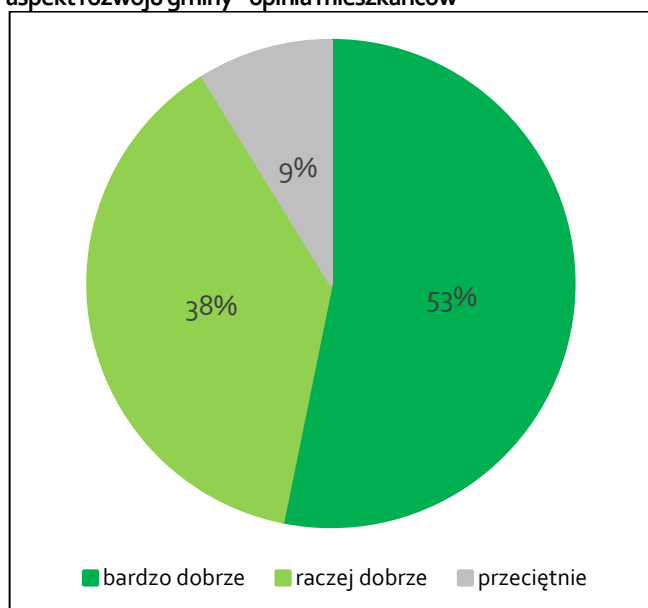
źródło: opracowanie własne na podstawie: geoportal.

Poważnym zagrożeniem dla jezior oraz związanej z nim flory i fauny jest eksploatacja węgla brunatnego w zagłębiu konińskim. W miejscowości Ościśłowo znajduje się perspektywiczne złożo węgla brunatnego. Dzieli go zaledwie 6 km od Jeziora Wilczyńskiego, które jest hydraulicznie połączone m.in. z Jezioro Powidzkim. Odwadnianie kopalni spowoduje pogłębienie się istniejącego leja depresji, co może doprowadzić do obniżenia się poziomu wód w jeziorach.

Bezspornie zarówno malownicze jeziora jak i duża ilość lasów stanowią główne walory gminy Powidz, dzięki którym może się ona rozwijać. Niestety elementy te stanowią również barierę dla rozwoju przedsiębiorczości. Jeziora tworzą barierę komunikacyjną jak i barierę do zabudowy. Z kolei drogi przebiegające przez las są wąskie i nie mogą być poszerzone. Obszary Natura 2000 ograniczają również możliwości powstania zakładów, które mogą dać miejscowej ludności zatrudnienie. Dodatkowo ze względu na **mało korzystne warunki klimatyczne**, czyli niskie opady i susze wprowadza się zakaz wchodzenia do lasów w miesiącach od kwietnia do października. W ten sposób chroni się lasy przed możliwością podpalenia.

Rycina 2.2.3. Zasoby i walory środowiska przyrodniczego jako aspekt rozwoju gminy - opinia mieszkańców

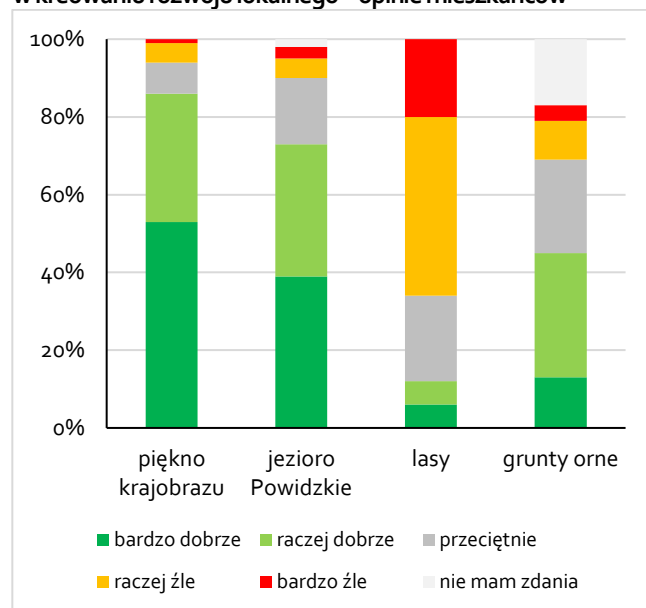
źródło: opracowanie własne na podstawie wywiadów kwestionariuszowych.

Wymienione elementy środowiska przyrodniczego – w szczególności **malownicze jeziora, zróżnicowany**

krajobraz polodowcowy oraz lasy, stanowią największy potencjał gminy Powidz. Potwierdzają to badania przeprowadzone wśród mieszkańców. Zdecydowana większość respondentów przyznała, że zasoby i walory środowiska przyrodniczego są głównym aspektem rozwoju gminy Powidz.

Według 53% respondentów (ryc. 2.2.3) zasoby i walory środowiska przyrodniczego są oceniane bardzo dobrze. Kreowanie rozwoju gminy (ryc. 2.2.4) poprzez wykorzystanie Jeziora Powidzkiego oceniane jest z kolei bardzo dobrze przez 39% mieszkańców. Za potencjalne czynniki rozwoju uznaje się również lasy (46%) oraz pomimo niskiej klasy bonitacyjnej grunty orne (32%). Należy podkreślić, że zdaniem większości ankietowanych (53%) piękno krajobrazu jest wykorzystywane bardzo dobrze w kształtowaniu rozwoju gminy.

Rycina 2.2.4. Wykorzystanie wybranych zasobów gminy Powidz w kreowaniu rozwoju lokalnego – opinia mieszkańców

źródło: opracowanie na podstawie wywiadów kwestionariuszowych.

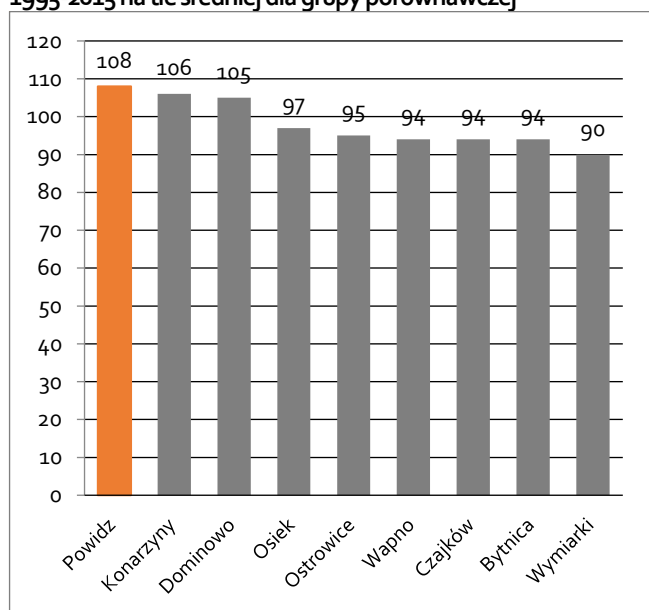
2.3 Demografia

Gminę Powidz zamieszkuje 2290 mieszkańców (stan na 2015 rok). Przez ostatnie kilka lat odnotowano znaczny wzrost. Na podstawie wskaźnika dynamiki liczby ludności, określającego zmiany populacji w czasie (ryc. 2.3.1.), można zauważyć, że na tle gmin porównawczych Powidz jest gminą o największej dynamice zmian. Wraz z gminą Konarzyny i Dominowo są

jedynymi, których wartość wskaźnika jest większa niż 100. Jest to pozytywne zjawisko, oznaczające zwiększenie liczby ludności w okresie 1995- 2015. Pozostałe gminy z grupy porównawczej charakteryzują się wartościami od 90 do 97. Świadczy to o spadku liczby ludności w tych gminach.

Ryc.2.3.1. Dynamika liczby ludności w gminie Powidz w latach 1995-2015 na tle średniej dla grupy porównawczej

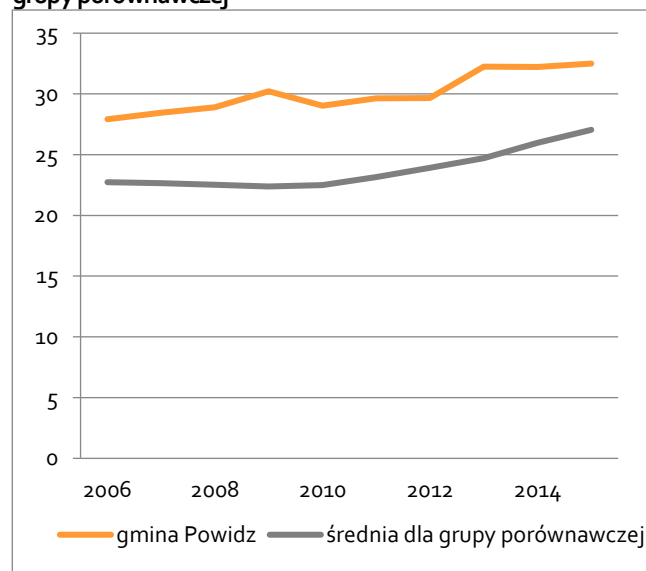

źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Kolejnym wskaźnikiem, który wybrano do analizy jest współczynnik **obciążenia demograficznego**. Pokazuje on, ile osób w wieku poprodukcyjnym przypada na 100 osób w wieku produkcyjnym. Jak widać na ryc. 2.3.2 wskaźnik ten ma tendencję wzrostową zarówno dla Powidza jak i grupy porównawczej. Jest to spowodowane migracją ludzi młodych z małych miejscowości i obszarów wiejskich do dużych, bardziej rozwiniętych miast. Takie zjawisko obserwujemy obecnie w całej Polsce. Gmina Powidz nie stanowi tutaj wyjątku, jednakże miara wskaźnika jest tu wyższa od średniej dla grupy porównawczej. Największą wartość przyjmuje on w 2015 roku i można prognozować, że będzie on wzrastał. Jedną z przyczyn wzrostowej tendencji współczynnika jest fakt, iż na terenie gminy zachodzi zjawisko odpływu młodych osób w wieku produkcyjnym. Innym czynnikiem wpływającym na wzrost skali obciążenia demograficznego jest wysoki odsetek osób w wieku poprodukcyjnym, osiedlających się w gminie

Powidz, w tym głównie "młodych" emerytów wojskowych. Ponadto, osoby posiadające domki letniskowe na starość postanawiają zamieszkać w Powidzu na stałe, co także wpływa na zwiększenie liczebności grupy osób w wieku poprodukcyjnym. Są to zdarzenia mogące negatywnie wpłynąć na rozwoju społeczno-gospodarczy. Wzrastająca liczba osób starszych zwiastuje zwiększone koszty systemu zabezpieczenia społecznego przez wypłacanie większej ilości świadczeń emerytalnych i rentowych.

Ryc. 2.3.2. Współczynnik obciążenia demograficznego (liczba osób w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym) w gminie Powidz w latach 2006-2015 na tle średniej dla grupy porównawczej

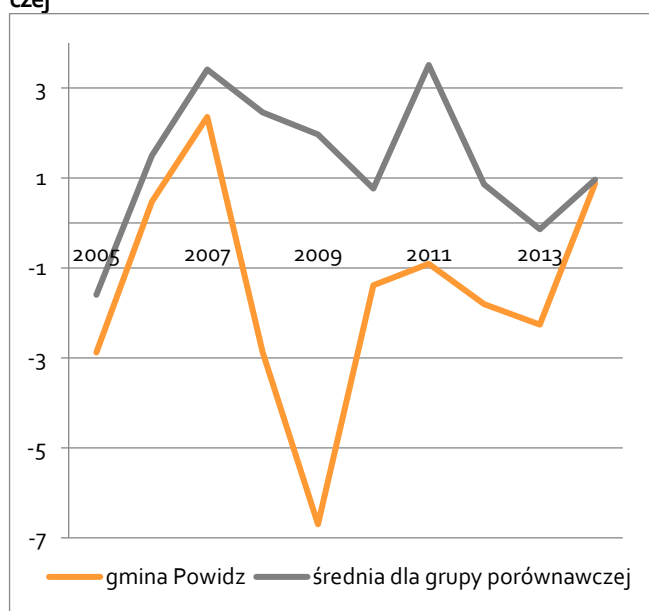
źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Na podstawie współczynnika przyrostu naturalnego można zauważyć, że **sytuacja demograficzna w gminie Powidz w latach 2005-2014 wykazywała znaczne zróżnicowanie** (ryc. 2.3.3). Największy spadek przyrostu naturalnego zanotowano w latach 2007-2009. Po roku 2009 – kiedy wskaźnik ten osiągnął wartość najniższą (-6,7‰) – sytuacja nieco się poprawiła, choć nadal cechowała się wartościami ujemnymi. Dodatni przyrost naturalny udało się osiągnąć dopiero w 2014 roku, w którym przyjął on 0,9‰. Wzrost ten był spowodowany wkraczaniem w wiek rozrodczy osób wywodzących się z wyżu demograficznego lat 80. Podobną tendencję można zauważyć w przypadku średniej dla grupy porównawczej. Mniej więcej w tych samych latach następowały wzrosty i spadki wartości

współczynnika przyrostu naturalnego. Jednak w całym okresie badawczym współczynnik dla tych jednostek był wyższy niż w gminie Powidz. Największy zaobserwowany spadek na obu krzywych nastąpił we wcześniejszym wspomnianym 2009 roku. Do wystąpienia takiego wyniku mogła przyczynić się **fala emigracji zarobkowej młodych osób do krajów Europy Zachodniej (Niemcy, Wielka Brytania, Holandia)**. Była to sytuacja, która dotknęła wówczas cały kraj.

Rycina 2.3.3. Współczynnik przyrostu naturalnego [%] w gminie Powidz w latach 2005-2014 na tle średniej dla grupy porównawczej

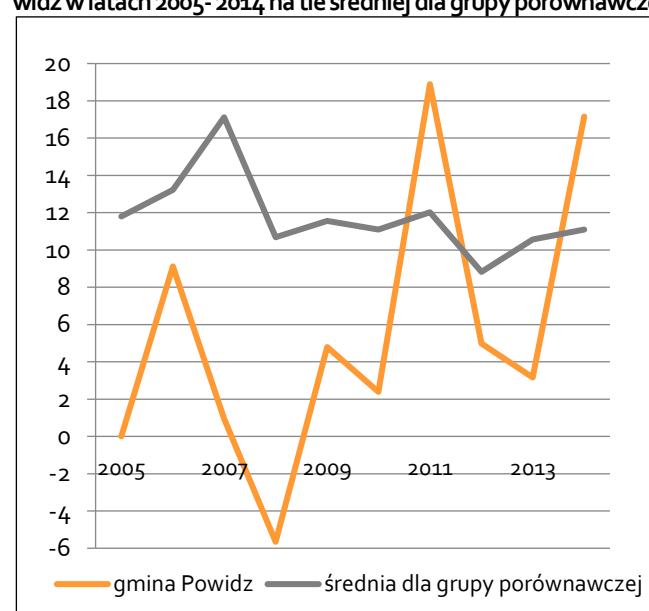
źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

W latach 2004-2015 w gminie Powidz występowały **duże wahania współczynnika salda migracji** (ryc. 2.3.4). Największą wartość zaobserwowano w 2011 roku (18,6 ‰). Jest to duże odstępstwo od średniej dla grupy wyrównawczej w tym roku. Wskaźnik ten był wysoki także w 2014 roku. Prawdopodobnymi przyczynami przedstawionych anomalii były dwie duże inwestycje wojskowe na terenie lotniska w tych latach na terenie gminy. W 2011 polegały one na kapitalnym remoncie płyty lotniska, natomiast w 2014 odbywała się budowa podziemnych magazynów paliwa. Prace te spowodowały dużą ilość zameldowań tymczasowych osób uczestniczących w tych przedsięwzięciach.

Największy spadek współczynnika salda migracji dla obu krzywych zanotowano w 2008 roku, jednak dla gminy Powidz przyjął on znacznie mniejszą wartość w

przeciwieństwie do średniej dla grupy porównawczej. Powodem tych wahań były prawdopodobnie migracje zarobkowe za granicę, które miały charakter ogólnokrajowy. Kolejną tak dużą różnicę w wartościach współczynnika dla analizowanego obszaru zanotowano w 2013 roku. W przeciwieństwie do 2008 roku nie przyjął on wartości ujemnych. W tym przypadku zmiana ta mogła być spowodowana wymeldowaniem osób pracujących na terenie gminy Powidz, które wraz z zakończeniem prac na lotnisku opuściły gminę.

Rycina 2.3.4. Zmiany wskaźnika salda migracji [%] w gminie Powidz w latach 2005-2014 na tle średniej dla grupy porównawczej

źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

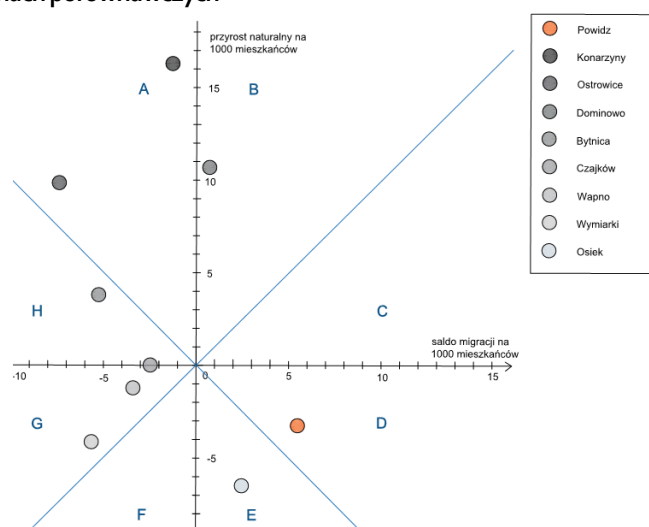
Ryc. 2.3.5. przedstawia **wykres Webba** pokazujący typologię demograficzną jednostek przestrzennych, która wyróżnia 8 takich typów oznaczonych literami od A do H. Pierwsze cztery typy A – D, charakteryzują jednostki aktywne demograficznie, czyli rozwojowe; natomiast typy E – H oznaczają jednostki nieaktywne, w których ubywa ludności. Podstawą tej typologii są dwa współczynniki- przyrostu naturalnego i salda migracji. To grupowanie wskazuje, który z dwóch czynników jest dominujący.

Dla większości gmin wiejskich podobnych do gminy Powidz charakterystyczna jest przynależność do typu G i H. Oznacza to, że są one jednostkami, w których ubywa ludności i mają mniejszą szansę na rozwój spo-

łeczno-gospodarczy. **Gmina Powidz ma bardzo nietypowe umiejscowienie** na tym wykresie, ponieważ jako jedyna znajduje się w typie D. Typ ten wskazuje na **dodatnie saldo migracji z nadwyżką, które rekompensuje ujemny przyrost naturalny**, tym samym jest jednostką rozwojową.

Rycina 2.3.5. Wykres Webba obrazujący średni przyrost rzeczywistej ludności w latach 2005-2014 w gminie Powidz oraz w gminach porównawczych

źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

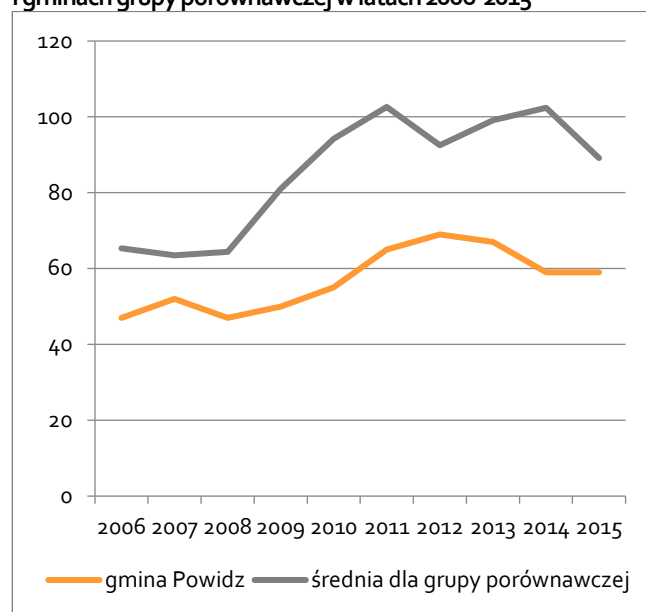
2.4 Edukacja, kultura i aktywność społeczna

Rolą samorządu gminnego jest zapewnienie możliwie najlepszych warunków kształcenia uczniów oraz jak najwyższych standardów nauczania na poziomie przedszkoli, szkół podstawowych i gimnazjalnych. Samorząd finansuje oświatę z dwóch źródeł: subwencji oświatowej, która najczęściej pokrywa zaledwie część wydatków związanych z edukacją oraz dochodów własnych. Wydatki na oświatę i wychowanie w 2015 roku wyniosły ponad 2,3 mln zł, co stanowiło około 18% wydatków z budżetu gminy Powidz w danym roku.

Na terenie gminy znajduje się jedno **przedszkole** należące do Zespołu Szkolno-Przedszkolnego w Powidzu, które w 2015 roku zapewniało opiekę 59 dzieciom (ryc. 2.4.1). Wskaźnik dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego na 1 tys. dzieci w wieku 3-5 lat wyniósł w 2015 roku 671, co oznacza, że w danym roku 67,1% dzieci w wyżej określonym wieku uczęszczało do przedszkola. Na przestrzeni lat 2006-2015 liczba

dzieci w przedszkolach nieznacznie się zmieniała, najniższą wartość osiągnęła w roku 2006 i 2008 (47 dzieci), zaś najwyższą wartość odnotowano w roku 2012 (69 dzieci). W porównaniu do średniej liczby dzieci w przedszkolach w gminach grupy porównawczej w gminie Powidz wzrost zachodzi znacznie wolniej, choć obserwowany jest w obu przypadkach.

Rycina 2.4.1. Liczba dzieci w przedszkolach w gminie Powidz i gminach grupy porównawczej w latach 2006-2015

źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

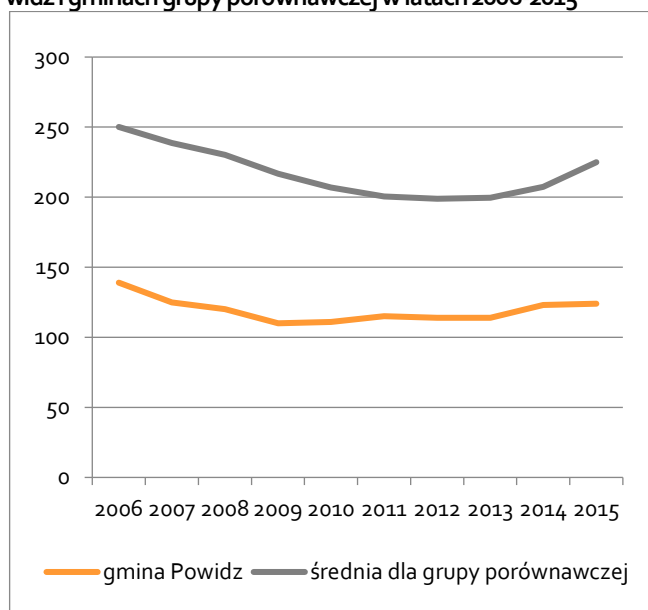
Wsparcie wychowania przedszkolnego jest inwestycją gminy we własnych mieszkańców dającą możliwości prawidłowego rozwoju najmłodszych. W przedszkolu organizowane są atrakcje takie jak m.in. bal karnawałowy, teatryki oraz wizyta Gwiazdora.

Wspomniany wcześniej Zespół Szkolno-Przedszkolny w Powidzu obejmuje także jedyną w gminie **szkołę podstawową oraz gimnazjum**. Obecny Zespół składa się z części tzw. starej szkoły powstałej pod koniec XIX wieku oraz tzw. nowej szkoły wybudowanej w 1986 roku. Wyposażenie informatyczne szkół składa się z 21 komputerów stacjonarnych dostępnych dla uczniów, 2 komputerów stacjonarnych do użytku nauczycieli oraz 1 komputera przenośnego również wyłącznie do dyspozycji nauczycieli. Wyposażenie Zespołu w tzw. infrastrukturę towarzyszącą obejmuje jeden ogólnodostępny plac zabaw sfinansowany z programu rządowego Radosna Szkoła oraz wchodzącą

w skład tzw. nowej szkoły salę gimnastyczną o powierzchni 360 m². W roku szkolnym 2016/2017 w Zespole Szkolno-Przedszkolnym zatrudnione były 34 osoby (łącznie nauczyciele i inni pracownicy). Uczniowie uczęszczający do ZSP w około 50% pochodzą spoza Powidza, co wiąże się z koniecznością organizowania przez placówkę transportu.

Rycina 2.4.2. Liczba uczniów szkoły podstawowej w gminie Powidz i gminach grupy porównawczej w latach 2006-2015

źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

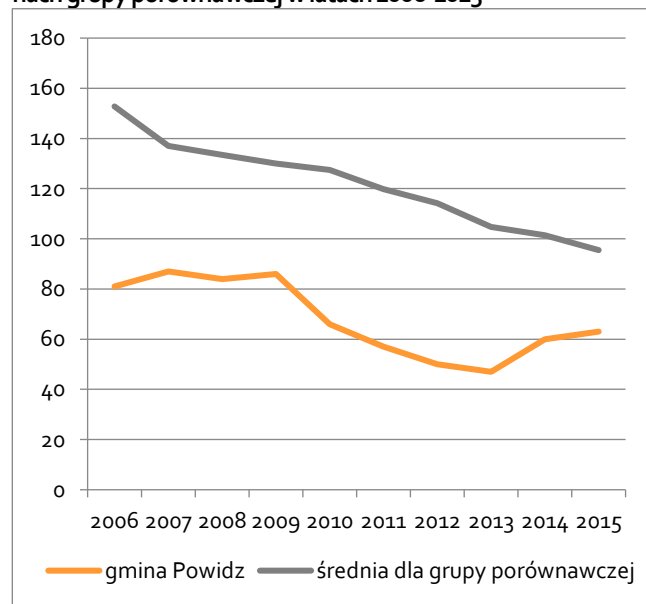
W 2015 roku do Szkoły Podstawowej im. Kompanii Powidzkiej 1918 uczęszczało 124 uczniów. Na przestrzeni lat 2006-2015 nie zaobserwowano radykalnych zmian w liczbie uczniów szkoły. W 2006 roku ich liczba wynosiła 139, co było najwyższą wartością podczas badanych lat. Najmniej uczniów uczęszczało do szkoły podstawowej w 2009 roku (110 osób). Przedstawione na rycinie 2.4.2 zmiany liczby uczniów szkoły podstawowej w Powidzu oraz gminach grupy porównawczej w latach 2006-2015 są konsekwencją ogólnopolskiego niżu demograficznego. Na przestrzeni badanych lat zaobserwować można malejącą liczbę uczniów, która od 2013 roku zaczęła stopniowo wzrastać zarówno w gminie Powidz, jak i w gminach grupy porównawczej.

Średnie wyniki sprawdzianu szóstoklasisty uzyskiwane w szkole podstawowej w Powidzu w 2016 roku z części pierwszej wyniosły 59,68%, co stanowi wynik

zbliżony do średniej powiatu słupeckiego. Z języka polskiego **wynik ten był znacząco wyższy od średniej powiatu** (68,73%) i wyniósł 72,11%, natomiast z matematyki był niższy od średniej powiatu (50,44%) i wyniósł 46,84%. Średni wynik uczniów z części drugiej – z języka angielskiego wynosił 67,68%, natomiast średnia dla powiatu słupeckiego uplasowała się na poziomie 67,65%. W latach 2006-2013 szkoła składała się z 6 oddziałów, natomiast od 2014 roku oddziałów jest 7.

Gimnazjum działające w Zespole Szkolno-Przedszkolnym jest jedyną szkołą ponadpodstawową w gminie. Do 2009 roku szkoła liczyła ponad 80 uczniów, w roku 2015 było ich 63 (ryc. 2.4.3). Najniższa odnotowana wartość przypada na rok 2013 (47 osób). Gmina Powidz podobnie jak gminy grupy porównawczej charakteryzują się dużym trendem spadkowym w kwestii liczby uczniów gimnazjów, jednak w gminie Powidz widoczne są znacznie większe fluktuacje na przestrzeni badanych lat. Średnia liczba uczniów gimnazjów w gminach grupy porównawczej stale spada, natomiast w gminie Powidz od 2013 roku obserwowany jest wzrost.

Ryc. 2.4.3: Liczba uczniów gimnazjum w gminie Powidz i gminach grupy porównawczej w latach 2006-2015

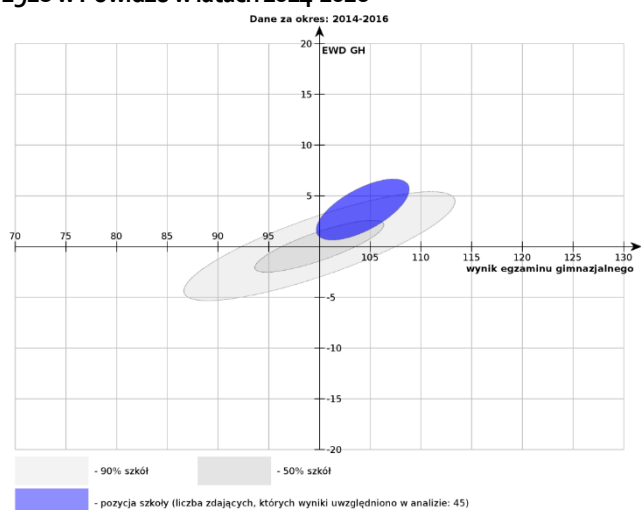
źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Poziom wyników edukacyjnych uczniów gimnazjum oraz egzaminów gimnazjalnych plasuje szkołę

w ścisłej czołówce powiatu. Wyniki egzaminu gimnazjalnego wśród uczniów ZSP, szczególnie z części humanistycznej, od lat wypadają bardzo dobrze w skali kraju. Według kalkulatora edukacyjnej wartości dodanej placówka oceniana jest zarówno w kategorii humanistycznej, jak i matematyczno-przyrodniczej jako „szkoła sukcesu”, co świadczy o wysokiej efektywności nauczania.

Rycina 2.4.4. Wskaźnik EWD i wynik części humanistycznej egzaminu gimnazjalnego gimnazjum im. Kompanii Powidzkiej 1918 w Powidzu w latach 2014-2016

źródło: „EWD dla gimnazjów”, <http://gimnazjum.ewd.pl>.

Na rycinie 2.4.4 przedstawiony został wskaźnik EWD w latach 2014–2016 dla gimnazjum w Powidzu (część humanistyczna). Liczba zdających, których wyniki uwzględniono w analizie to 45 osób. Na rycinie 2.4.5 przedstawiony został wskaźnik EWD w latach 2014–2016 dla gimnazjum w Powidzu (część matematyczno-przyrodnicza). Liczba zdających egzamin, których wyniki uwzględniono w analizie to również 45 osób.

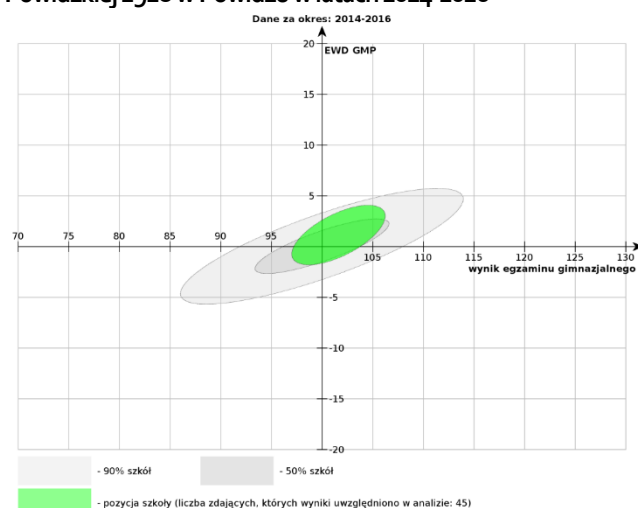
Gimnazjum w Powidzu charakteryzuje się ponadprzeciętnymi wynikami zarówno w zakresie egzaminu gimnazjalnego, jak i edukacyjnej wartości dodanej, która określa wkład szkoły w końcowe wyniki egzaminacyjne. EWD obliczana jest za pomocą zestawu technik statystycznych.

Zaletą szkoły jest rozmiar placówki. Dzięki temu, że szkoła jest mała, a liczba uczniów niewielka, uczniowie mogą liczyć na indywidualne podejście ze strony nauczycieli. Wszelkie występujące problemy na terenie

placówki zostają szybko zauważone i są podejmowane natychmiastowe działania.

W przeprowadzonym badaniu ankietowym 43,6% mieszkańców gminy Powidz oceniło gminne szkoły i przedszkola raczej dobrze, 24,4% ludności oceniło je bardzo dobrze. Zaledwie 3,4% mieszkańców oceniło ich funkcjonowanie raczej źle i bardzo źle. Średnia ocen szkoły i przedszkola dla próby liczącej 172 mieszkańców gminy Powidz wynosi 4,03 (w skali pięciostopniowej). **Edukacja jest jednym z najwyżżej ocenionych aspektów**, taką samą średnią ocen uzyskał Dom Kultury, natomiast jedynym aspektem, który uzyskał wyższy wynik były zasoby i walory środowiska przyrodniczego.

Ryc. 2.4.5. Wskaźnik EWD i wynik części matematyczno-przyrodniczej egzaminu gimnazjalnego gimnazjum im. Kompanii Powidzkiej 1918 w Powidzu w latach 2014-2016

źródło: „EWD dla gimnazjów”, <http://gimnazjum.ewd.pl>.

Działalność kulturalna w gminie Powidz odgrywa dużą rolę i jest zauważana przez mieszkańców. **Spoleczność lokalna chętnie angażuje się w organizację wielu wydarzeń kulturalnych.** Wpływa to na pozytywny wizerunek gminy oraz kształtowanie się korzystnych postaw wśród młodzieży. Podstawowymi animatorami życia kulturalnego w gminie Powidz jest Dom Kultury w Powidzu oraz Biblioteka Publiczna w Powidzu.

Powidzki Dom Kultury powstał w celu pozyskiwania i przygotowania społeczeństwa do aktywnego uczestnictwa w kulturze oraz podnoszenia świadomości kulturalnej wśród mieszkańców. Co więcej, ma na

celu zaspokajanie potrzeb i aspiracji społeczności lokalnej. Datuje się, że sformalizowaną działalność kulturalną w Powidzu prowadzi się od lat siedemdziesiątych XX wieku, jednak Dom Kultury powstał w 1976 roku. Siedziba Domu Kultury mieści się przy ul. Park Powstańców Wielkopolskich 25. W 2004 roku przeszła gruntowny remont.

Instytucja posiada szeroką ofertę kulturalną skierowaną dla każdej grupy wiekowej. Skupia wiele organizacji i kół zainteresowań, m.in. Chór żeński „Sonata”, Orkiestrę Dętą Powidz, zespół muzyczny „Powidzanie”, Klub Seniora „Złota jesień”. W ramach Domu Kultury w Powidzu działa także Koło Gospodyń Wiejskich, Towarzystwo Przyjaciół Powidza, Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów, Klub „Gazety Polskiej”, Klub HDK PCK „Krwinka” oraz Klub Aktywnych Rodziców. Należy dodać, że jednostka organizuje wiele imprez i wydarzeń kulturalnych. Do najpopularniejszych i najważniejszych należą: Dni Powidza, Powidz Jam Festiwal, Festiwal Chóralny, Festiwal Życia, Szantogranie – festiwal piosenki żeglarskiej, Piknik z Powidzką Sielawą, comiesięczny cykl spotkań „Gry bez prądu” oraz wiele innych pikników i festiwali, które integrują Powidzan. Warto dodać, że w nowym, wyremontowanym budynku są prowadzone zajęcia z aerobiku, zumbi, gimnastyki korekcyjnej, karate, wokalu i gry na instrumentach dla dorosłych i dla najmłodszych oraz zajęcia dla mażorettek.

Budynek Domu Kultury wyposażony jest w salę widowiskową zdolną pomieścić 100 osób, kilka mniejszych sal, biuro oraz kuchnię.

Warto dodać, że Dom Kultury w Powidzu jest ukierunkowany na promocję organizowanych imprez i uroczystości. Wykorzystuje wiele możliwych kanałów przesyłania informacji takich jak: strona internetowa, gazety lokalne i te o zasięgu powiatowym oraz wojewódzkim, banery i plakaty, a także fanpage w serwisie Facebook. Co więcej mieszkańcy gminy sami telefonują do instytucji z pytaniami o najbliższe organizowane wydarzenia. Należy także podkreślić, że Dom Kultury w Powidzu został oceniony przez mieszkańców jako placówka funkcjonująca raczej dobrze i osiągnął średnią ocen 4,03 (w skali 1-5). Co ważne jedynie walory środowiska przyrodniczego uzyskały wyższy wynik.

Kolejną formą działalności kulturalnej jest **Biblioteka Publiczna gminy Powidz**. Jako instytucja kultury jest przede wszystkim nastawiona na zaspokajanie potrzeb oświatowych, kulturalnych i informacyjnych społeczeństwa oraz uczestniczy w upowszechnianiu wiedzy i kultury. Biblioteka powstała w 1946 roku, a w 2006 roku uchwałą Rady Gminy w Powidzu nadano bibliotece nowy statut powołujący gminną instytucję kultury. Siedziba biblioteki mieści się w budynku przy ul. Park Powstańców Wielkopolskich 25, w jego skład wchodzi wypożyczalnia i czytelnia internetowa. Obecnie biblioteka posiada pięć stanowisk komputerowych z bezpłatnym dostępem do Internetu. Aktualny księgozbiór biblioteki to ponad 20 tys. woluminów (dane z 31.12.2016), z których korzysta 26% mieszkańców gminy. Według danych z 2016 roku bibliotekę w ciągu roku odwiedziło prawie 6,5 tys. osób, które wypożyczyły ponad 10 tys. pozycji.

Biblioteka współpracuje z Urzędem Gminy w Powidzu i organizacjami na zasadzie partnerstwa oraz udziela im wsparcia merytorycznego. Prowadzi także działalność popularyzującą książkę i czytelnictwo poprzez organizowanie różnych form pracy z czytelnikiem. Instytucja organizuje liczne wydarzenia, spotkania autorskie, występy teatrów objazdowych. Funkcjonuje tutaj Dyskusyjny Klub Książki, który zrzesza ludność w wieku od 25 do 85 lat. W 2013 roku z okazji 770lecia Powidza Biblioteka Publiczna we współpracy z Urzędem Gminy i Towarzystwem Przyjaciół Powidza wydała dwie publikacje o miejscowości „Powidzkie legendy i opowieści dawne i nowe” oraz album „Powidz na fotografii wczoraj i dziś”. Biblioteka jest współorganizatorem Dni Powidza, imprez z okazji Połowinek Lata lub Zakończenia Lata. Na zauważenie zasługują także zbiory o regionie i samej miejscowości. Instytucja od 9 lat prowadzi cyfrowe archiwum Ziemi Powidzkiej, które gromadzi liczne fotografie (około 600 sztuk).

W gminie działa wiele organizacji, które wzbogacają życie kulturalne i społeczne. Warto wymienić główne organizacje pozarządowe oraz stowarzyszenia działające na terenie gminy Powidz: Chór żeński „Sonata”, Ochotnicza Straż Pożarna w Powidzu, Ochotnicza Straż Pożarna w Wylatkowie, Ochotnicza Straż Pożarna w Ostrowie, Koło Gospodyń Wiejskich w Powi-

dzu, Orkiestra Dęta Powidz, Chór młodzieżowy, Zespół ludowy „Powidzanie”, Klub Seniora „Złota jesień”, Towarzystwo Przyjaciół Powidza, Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów, Klub „Gazety Polskiej”, Klub HDK PCK „Krwinka”, Klub Aktywnych Rodziców, Wodne Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe, Towarzystwo Wędkarski Powidz, Dyskusyjny Klub Książki, Liga Obrony Kraju, Stowarzyszenie wspierania żeglarstwa i turystyki wodnej, Klub Sportowy Libero, Zespół UPKS Nicolaus, Klub Sportowy Green Spires, Caritas Archidiecezji Gnieźnieńskiej, Związek Gmin Powidzkiego Parku Krajobrazowego, Polski Związek Wędkarski Koło Powidz, Koło Pszczelarzy Powidz, Towarzystwo Aktywne Wylatkowo, Stowarzyszenie Właścicieli Nieruchomości Wylatkowo.

Społeczność lokalna w wywiadzie kwestionariuszowym oceniła organizacje społeczne raczej dobrze lub nie oceniła ich wcale (co może oznaczać, że część respondentów słabo zna lokalne stowarzyszenia i grupy społeczne, a Ci, którzy je znają mają na ich temat dobre zdanie). Średnia ocena mieszkańców to 3,7 – był to jeden z lepiej ocenianych aspektów rozwoju.

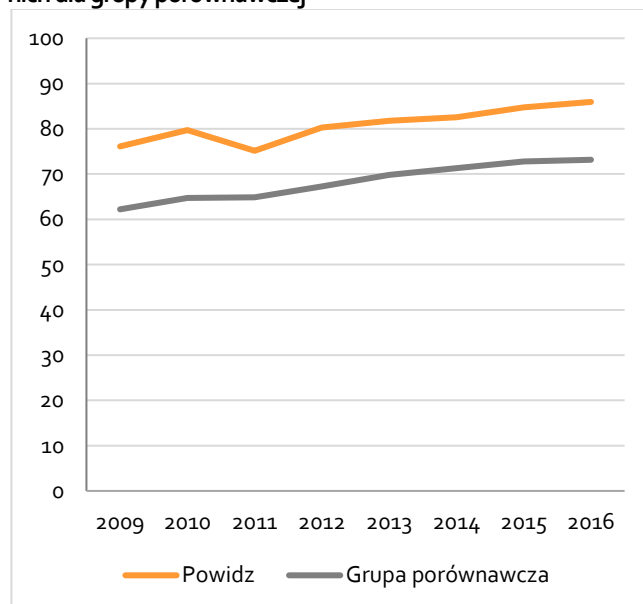
W wywiadzie kwestionariuszowym poruszono także kwestię opinii mieszkańców co do stopnia włączania ich w procesy decyzyjne w lokalnym samorządzie. Każdy respondent mógł w tym przypadku opowiedzieć się za jednym z trzech wariantów opinii (od najmniej do najbardziej uspołecznionej): (1) Władza sama decyduje o kierunkach rozwoju społeczno-gospodarczego (skrajnie scentralizowana postawa), (2) Mieszkańcy współpracują z władzami lokalnymi nad kierunkami rozwoju oraz (3) To, w jakim kierunku rozwijać się będzie gmina, zależy od mieszkańców. Spośród trzech ww. wariantów, 60% respondentów opowiedziało się za drugim sformułowaniem, a 32% - za pierwszym. **Poziom włączenia społeczności lokalnej w procesy decyzyjne wymaga więc dalszych działań zachęcających do aktywnego uczestnictwa.**

Z kolei kapitał ludzki i miejscową społeczność (jako zasoby w kreowaniu rozwoju lokalnego) respondenci w większości oceniali przeciętnie lub poniżej przeciętnej (średnia ocen 3,49). **Niepokojący jest fakt, że obok gruntów ornych i miejscowych przedsiębiorstw, zasoby ludzkie i społeczne są postrzegane jako najmniej ważne w rozwijaniu potencjału gminy.**

2.5 Gospodarka i rynek pracy

W 2009 roku w gminie Powidz było zarejestrowanych w systemie REGON około 2,1 tysięcy podmiotów gospodarczych (Ryc. 2.5.1.). Ogólna liczba rok później wzrosła o kolejnych 80 zarejestrowanych podmiotów. W 2011 roku można zauważyć niewielki spadek, zaś w kolejnych latach notuje się stabilny, równomierny ich wzrost co świadczy o wyraźnym wzroście aktywności gospodarczej obszarów położonych na terenie gminy. W 2016 r. zanotowano 2304 zarejestrowanych podmiotów gospodarczych. Liczba podmiotów gospodarczych na terenie gminy Powidz została przedstawiona na tle wartości średnich dla grupy porównawczej, która wykazuje podobne tendencje, jednak na jej tle badany obszar wykazuje średnio o 13 podmiotów więcej w danym okresie badawczym. **Od kilku lat gmina Powidz charakteryzuje się tendencją wzrostową, na przestrzeni kolejnych lat można spodziewać się następnym nowo zarejestrowanych przedsiębiorstw na analizowanym obszarze.**

Rycina 2.5.1. Liczba podmiotów gospodarczych przypadających na 1000 mieszkańców w latach 2009-2016 na tle wartości średnich dla grupy porównawczej

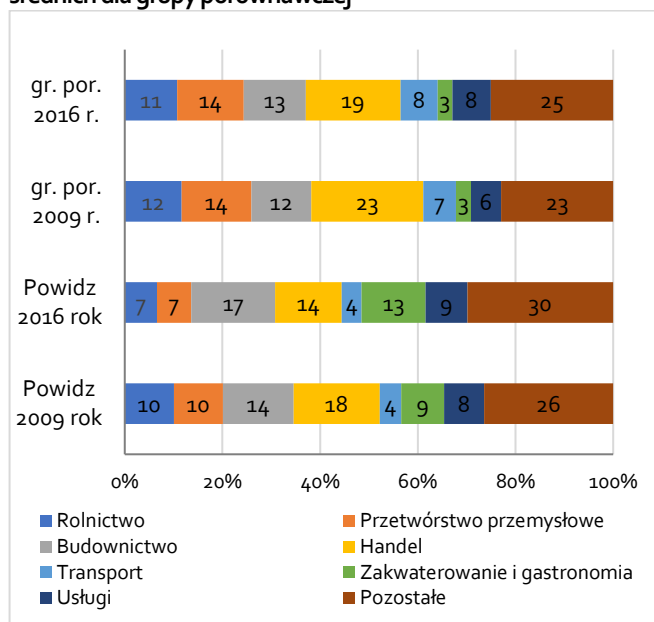
źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

W roku 2009 w strukturze podmiotów gospodarki według rodzajów działalności określoną w oparciu o Polską Klasyfikację Działalności PKD 2007 na terenie gminy Powidz największy procent zajmował handel,

z udziałem około 18% oraz budownictwo – około 15% (Ryc.2.5.2). Znacznie mniejszy udział miały przetwórstwo przemysłowe, rolnictwo oraz zakwaterowanie i gastronomia około 10 % w ogólnej strukturze. W 2016 roku można zauważyć **wzrost udziału liczby podmiotów związanych z zakwaterowaniem i gastronomią** (o ponad 4%) oraz budownictwem (około 3%). Z drugiej strony w okresie 2009-2016 widoczne jest **zmniejszenie udziału podmiotów handlowych** (o 4%) oraz związanych z **przetwórstwem przemysłowym i rolnictwem**, odpowiednio wynoszą obecnie 7,1% i 6,6%.

Rycina 2.5.2. Struktura podmiotów gospodarki na tle wartości średnich dla grupy porównawczej

źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Dane z grupy porównawczej z 2009 oraz 2016 roku wykazują większy udział podmiotów handlowych, choć warto zauważyć, że zmiana w gminach porównawczych w badanym okresie była zbliżona pod względem kierunku (negatywna) i skali, co w gminie Powidz (spadek udziału o 4%). Zauważono również nieznaczny spadek udziału przetwórstwa przemysłowego i rolnictwa w ogólnej strukturze. Należy zwrócić uwagę, że zakwaterowanie i gastronomia zdecydowanie odznacza się wyższymi wartościami aniżeli w grupie porównawczej. Wraz z rozwojem bazy noclegowej na cele turystyczne różnica w tym aspekcie będzie się

zwiększała co będzie oznaczało wzrost konkurencyjności gminy Powidz na tle innych jednostek terytorialnych.

W gminie Powidz funkcjonują przede wszystkim mikroprzedsiębiorstwa, które zatrudniają do 9 pracowników. W 2009 roku zarejestrowanych ich było 145 (tabela 2.5.1), zaś 7 lat później liczba ta wzrosła do 191 przedsiębiorstw (w grupie porównawczej również zanotowano wzrost). Z kolei w grupie małych przedsiębiorstw (10-49 pracowników) zaobserwowano zmianę negatywną. W 2009 roku na analizowanym obszarze były zarejestrowane także 2 średnie przedsiębiorstwa. Gmina Powidz jest jedyną gminą w porównaniu do grupy porównawczej, która posiada na swoim terenie duży podmiot, w którym zatrudnionych jest powyżej 250 osób. Jest nim baza Wojska Polskiego (33 Baza Lotnictwa Transportowego oraz 3 Skrzydło Lotnictwa Transportowego). Zmiany liczby przedsiębiorstw wynikają z ograniczenia działalności co wiąże się z redukcją liczby zatrudnionych.

Tabela 2.5.1. Struktura wielkości przedsiębiorstw w gminie Powidz w latach 2009 i 2016 na tle wartości średnich dla grupy porównawczej

Jednostka	mikro		małe		średnie		duże	
	'09	'16	'09	'16	'09	'16	'09	'16
gm. Powidz	145	191	11	6	2	0	1	1
gr. por.	153	178	9	9	1	1	0	0

źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

W tabeli 2.5.2. przedstawiono strukturę podmiotów zarejestrowanych w rejestrze REGON według sekcji PKD 2007. Najwięcej podmiotów zarejestrowanych jest w sekcji budownictwa (34) oraz handlu (27). W sekcji A (rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo) w roku 2016 zarejestrowanych było 13 przedsiębiorstw, gdzie dla grupy porównawczej średnia wynosi 20. Sekcja C – (przetwórstwo przemysłowe) reprezentowane jest przez 14 przedsiębiorstw. Najmniejszą wartość zanotowano w sekcji transport i gospodarka magazynowa. Struktura przedsiębiorstw według sekcji PKD w Powidzu i grupie porównawczej jest zbliżona to znaczy dominują podmioty w sekcji G oraz F. Jedynie w sekcji C występuje zdecydowana różnica, w której ze względu na specyfikę gminy Powidz (gmina turystyczna) liczba przedsiębiorstw jest zdecydowanie mniejsza niż w grupie porównawczej.

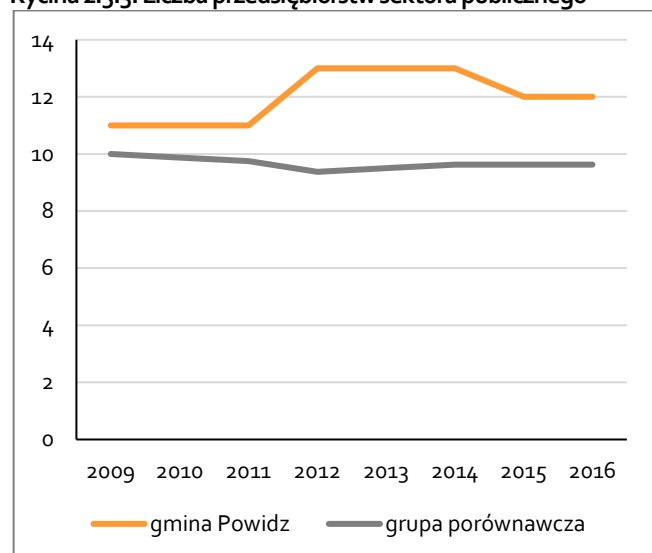
Tabela 2.5.2. Liczba podmiotów gospodarczych według sekcji PKD 2007

Sekcja PKD 2007	gm. Powidz		gr. por.	
	2009	2016	2009	2016
A – rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	16	13	19	20
C – przetwórstwo przemysłowe	16	14	23	26
F – budownictwo	23	34	20	24
G – handel	28	27	37	37
H – transport i gospodarka magazynowa	7	8	11	14
S i T – pozostała działalność usługowa	13	17	10	15
pozostałe	45	72	32	43

źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

W gminie Powidz w latach 2009-2016 można zauważyć niewielkie wahania w zmianie liczby przedsiębiorstw sektora publicznego (ryc. 2.5.3). W 2009 roku zanotowano 11 zarejestrowanych przedsiębiorstw, a w grupie porównawczej 10. **Przez cały badany okres gmina Powidz cechuje się niewiele większą liczbą przedsiębiorstw w stosunku do grupy porównawczej.**

Rycina 2.5.3. Liczba przedsiębiorstw sektora publicznego

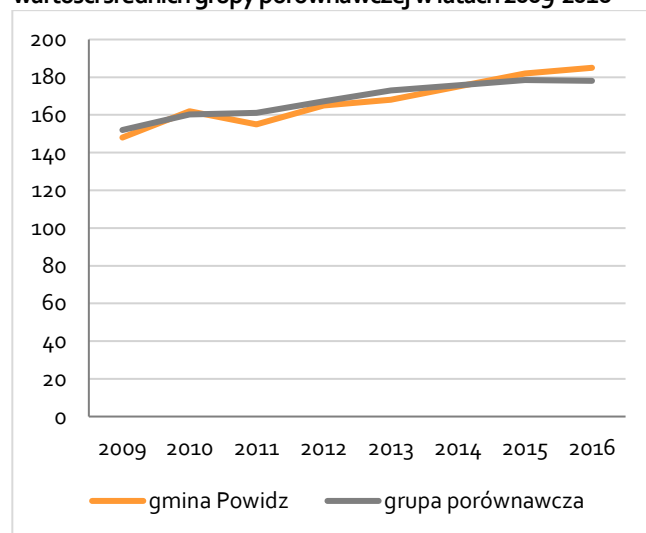
źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

W gminie Powidz przeważają przedsiębiorstwa sektora prywatnego. Największą liczbę zanotowano w 2016 roku i wynosiła ona 185 przedsiębiorstw (ryc. 2.5.4). Od 2009 roku wzrosła ona o 37 przedsiębiorstw.

Badany obszar cechuje się powolnym ale systematycznym wzrostem liczby prywatnych przedsiębiorstw.

Respondenci uczestniczący w badaniu kwestionariuszowym, oceniali w pięciostopniowej skali jak podmioty gospodarcze wpływają na rozwój gminy Powidz. Ok. 37% z nich uznało, że „raczej dobrze”, 33% - „przeciętnie”, a 16% - „raczej źle”. Jedynie 5% uważa, że podmioty gospodarcze zlokalizowane na terenie badanego obszaru wpływają „bardzo dobrze” na rozwój gminy Powidz. **Średnia ocen z uzyskanych odpowiedzi wynosi 3,28, na tle pozostałych aspektów wpływ podmiotów gospodarczych został oceniony przeciętnie.**

Rycina 2.5.4. Liczba przedsiębiorstw sektora prywatnego na tle wartości średnich grupy porównawczej w latach 2009-2016

źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Kolejne pytanie, które było zadawane mieszkańcom gminy Powidz dotyczyło oceny wykorzystania przedsiębiorstw gminy Powidz w kreowaniu rozwoju lokalnego. 36% opowiedziało się za stwierdzeniem „raczej dobrze”, a 30% „przeciętnie”, 7% ankietowanych uważa, że „bardzo źle”, a jedynie 5% „bardzo dobrze”. Średnia ocen z uzyskanych odpowiedzi wyniosła 3,21. **Wpływ podmiotów gospodarczych został najniżej oceniony spośród wszystkich aspektów do wyboru, które wpływają na rozwój lokalny.**

Rynek pracy w gospodarce rynkowej regulowany jest poprzez prawo popytu i podaży. Wielkość popytu uwarunkowana jest liczbą osób poszukujących pracy, a wielkość podaży poprzez liczbę wolnych miejsc

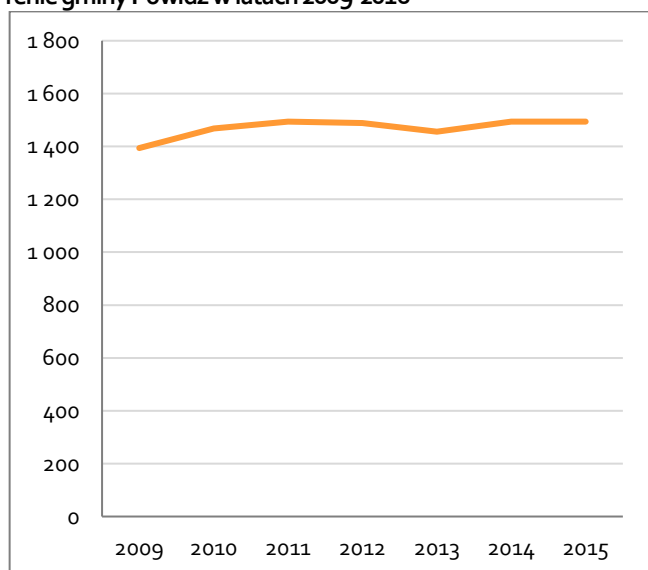

pracy. Statystycznie na rynku pracy występuje nadwyżka podaży nad popytem. Czego konsekwencją jest zjawisko bezrobocia.

Jest wiele przyczyn dysproporcji między podażą a popytem. Najważniejszą jest stan gospodarki. Jeśli sytuacja gospodarcza się pogarsza, ma to wpływ na malejące zapotrzebowanie na produkty. Czego konsekwencją jest zmniejszenie produkcji, a co za tym idzie – zwolnienie pracowników. Drugą z kolei przyczyną dysproporcji są różnice strukturalne występujące w momencie gdy bezrobotni są reprezentantami danej grupy zawodowej, a na rynku pracy jest zapotrzebowanie na przedstawicieli innego zawodu.

Miernikiem, który najlepiej obrazuje wielkość bezrobocia jest stopa bezrobocia, czyli „udział bezrobotnych danej kategorii w liczbie aktywnych zawodowo danej kategorii”. Wielkość ta jest zróżnicowana w poszczególnych częściach Polski. Województwo wielkopolskie, w którym znajduje się gmina Powidz, charakteryzuje się najniższą stopą bezrobocia – 5% (w województwie warmińsko-mazurskim wskaźnik ten wynosi 14,2%). **W 2015r. w powiecie słupeckim wskaźnik bezrobocia wynosił 11,3%, a w gminie Powidz – 14,7%.**

Rycina 2.5.5. Ludność w wieku produkcyjnym mieszkająca na terenie gminy Powidz w latach 2009-2016

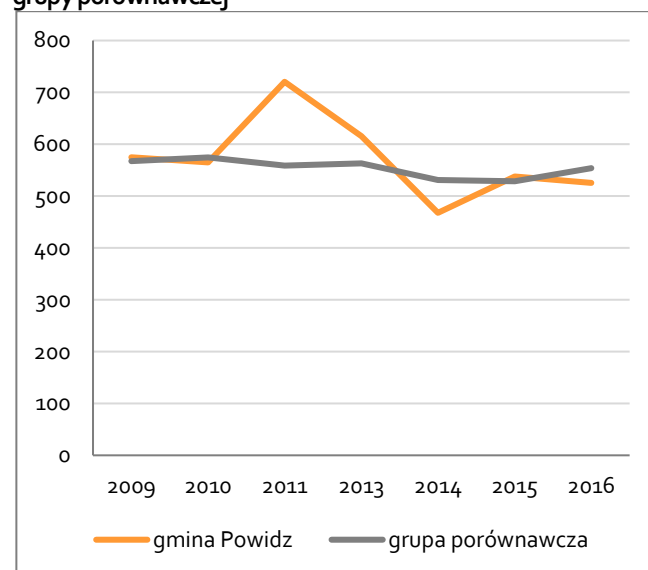
źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

W Polsce występują trzy podstawowe grupy wiekowe analizowane z punktu widzenia rynku pracy: ludność w wieku przedprodukcyjnym (0-17 lat), ludność

w wieku produkcyjnym (18-59 lat w przypadku kobiet, 18-64 w przypadku mężczyzn) oraz ludność w wieku poprodukcyjnym (60/64 i więcej). Ludność w wieku produkcyjnym w gminie Powidz w okresie 2009-2016 wzrosła (ryc. 2.5.5) z ok. 1,4 tys. w 2009r. do 1,5 tys. w 2016r.

W gminie Powidz największy udział stanowią pracujący w sektorze rolniczym, następnie w przemyśle i handlowym. Według danych publikowanych przez GUS w 2015r. było 245 miejsc pracy, w których pracowało 115 kobiet i 130 mężczyzn. Od 2009r. liczba miejsc pracy w gminie Powidz się wahała (ryc. 2.5.6). Do 2011 r. wzrastała, a od 2011 r., aż do teraz widać tendencję spadkową. Związane to było z dużą liczbą przyjętych osób do pracy w jednostce wojskowej. Na tle grupy porównawczej w ostatnich dwóch latach gmina Powidz wypada niewiele gorzej.

Rycina 2.5.6. Liczba miejsc pracy na 1000 osób w wieku produkcyjnym w gminie Powidz w latach 2009-2015 na tle wartości dla grupy porównawczej

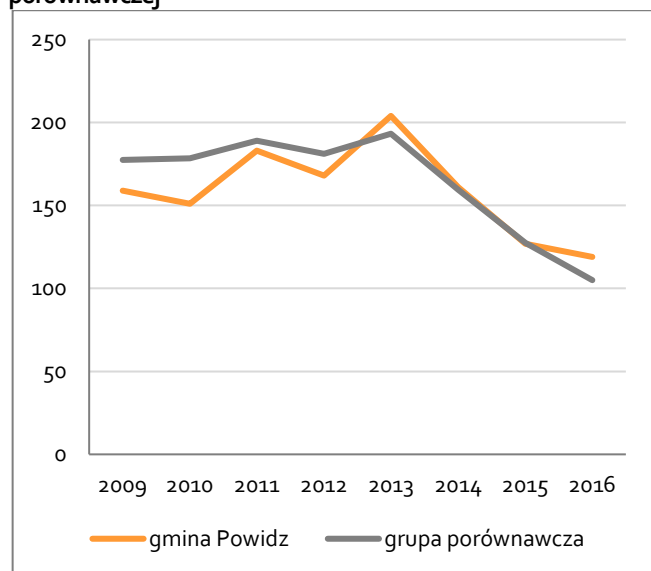

źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Od 2009r. zaobserwowano fluktuacje liczby bezrobotnych, gdzie w Powidzu jak i miejscowościach z grupy porównawczej do 2013 r. liczba ta wzrastała (ryc.2.5.7). Jednak po 2013 r. znacznie się ona zmniejszyła. W gminie Powidz w 2013 r. liczba bezrobotnych wynosiła 204 osoby (w tym 106 mężczyzn i 98 kobiet), średnio w grupie porównawczej 193 osoby. Do 2016r. w obu przypadkach liczba ta zmniejszyła się o ok. 44%.

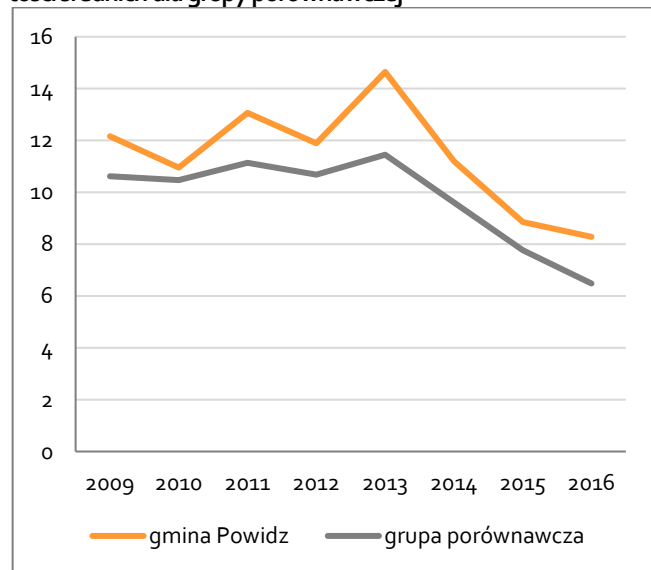
Rycina 2.5.7. Zmiany liczby bezrobotnych mieszkających na terenie gminy Powidz w latach 2009-2016 na tle wartości dla grupy porównawczej

źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Udział bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w gminie Powidz jest większy niż w gminach z grupy porównawczej (2.5.8). Poziom bezrobocia od 2013r. stopniowo spada. W 2016 r. w gminie Powidz wynosił 8,3% i był wyższy w porównaniu do pozostałych gmin o 2,8%.

Rycina 2.5.8. Udział bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w gminie Powidz w latach 2009-2016 na tle wartości średnich dla grupy porównawczej

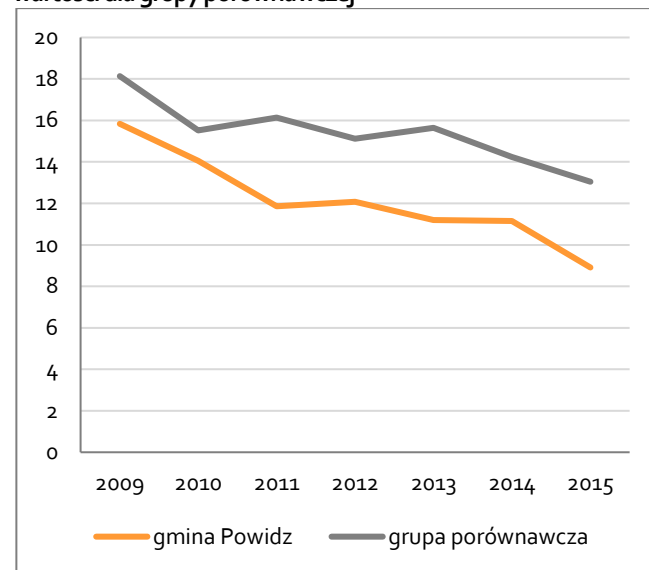

źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Pomimo zauważalnego spadku liczby bezrobotnych problem bezrobocia jest jedną z dysfunkcji w przypadku rozwoju lokalnego. Powoduje on odpływ młodych ludzi do dużych miast oraz do pracy za granicą kraju. Ponadto uwarunkowania przyrodnicze gminy Powidz wpływają się na osiedlanie osób w wieku poprodukcyjnym oraz występowanie dużej liczby osób, którzy względnie szybko odchodzą na emeryturę, a są jeszcze zdolni do wykonywania pracy (tzw. emeryci mundurowi).

Mieszkańcy uważają, że bezrobocie jest jednym z głównych problemów rozwoju gminy (w przeprowadzonym wywiadzie kwestionariuszowym). Ich zdaniem znalezienie pracy w gminie jest trudne ze względu na niewielką liczbę podmiotów gospodarczych. W jednym z pytań, respondenci zostali poproszeni o ocenę zwalczania bezrobocia w gminie na pięciostopniowej skali. Tylko 7% respondentów zaznaczyło odpowiedź bardzo dobrze, jednak znaczna część respondentów stwierdziła, że jest przeciętnie lub bardzo źle. Średnia ocen z uzyskanych odpowiedzi wynosi 2,9, na tle pozostałych aspektów zwalczanie bezrobocia zostało ocenione niekorzystnie.

Rycina 2.5.9. Udział osób korzystających z pomocy społecznej w ludności ogółem (%) w gminie Powidz w latach 2009-2015 na tle wartości dla grupy porównawczej

źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Korzystanie ze środków pomocy społecznej, wynikające najczęściej z bezrobocia, jest kolejnym istot-

nym zagadnieniem związanym z konsekwencjami nierównowagi na rynku pracy. **Liczba korzystających z tej możliwości wsparcia w gminie Powidz od 2009 r. spada** (ryc. 2.5.9). Zjawisko to również zauważalne jest w grupie porównawczej, jednak Powidz znajduje się poniżej tej średniej, co odbierane jest bardzo pozytywnie. Liczba bezrobotnych spada co powoduje również spadek liczby osób pobierających świadczenia pomocy społecznej. Z pewnością oznacza to, że stosunkowo jakość życia mieszkańców gminy się polepsza.

Dojazdy i wyjazdy do pracy są spowodowane nierównowagą występującą na rynku pracy. **W gminie Powidz zjawisko migracji pracowników jest dość powszechne.** Liczba osób wyjeżdżających do innych miejscowości do pracy w przeciągu 5 lat niewiele się zmieniła (tab. 2.5.3). Mieszkańcy gminy wyjeżdżają do najbliższych położonych miejscowości takich jak Gniezno, Witkowo, Słupca i Poznań. Ich liczba jest niewielka, bo to zaledwie 80 osób, w 2006r. Do 2011r. liczba ta niewiele wzrosła, a dokładnie do 102 osób.

Tabela 2.5.3. Liczba osób wyjeżdżających do pracy poza gminę Powidz w 2006 r. i 2011 r.

gm. zamieszkania	gm. pracy	liczba osób	
		2006 r.	2011 r.
Powidz	Gniezno	20	27
	Witkowo (miasto)	16	24
	Słupca	21	23
	Poznań	23	28

źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Tab.2.5.4. Liczba osób przyjeżdżających do pracy do gminy Powidz w 2006 r.

gm. pracy	gm. zamieszkania	liczba osób
Powidz	Gniezno	105
	Niechanowo	11
	Witkowo (miasto)	506
	Witkowo (obszar wiejski)	58
	Słupca	26
	Orchowo	14
	Ostrowite	10
	Strzałkowo	38
	Września (miasto)	12

źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Bardziej dyskusyjnym zjawiskiem są migracje związane z przyjazdem osób pracujących do gminy Powidz. Są to znacznie większe liczby niż w przypadku osób

wyjeżdżających. Analizując dane dla dwóch roczników, liczba drastycznie wzrosła, mimo że już w 2006r. liczba przyjeżdżających do gminy Powidz była większa od liczby osób wyjeżdżających z gminy do pracy w innej miejscowości, a wynosiła ona 780 mieszkańców spoza gminy (tab. 2.5.4). Jednak byli to tylko mieszkańcy trzech powiatów wielkopolskich takich jak: gnieźnieński, słupecki i wrzesiński. W 2011 r. liczba ta drastycznie wzrosła (do 1231 osób – zob. tab. 2.5.5.), czemu towarzyszyła również zmiana zasięgu dojazdów.

Tabela 2.5.5. Liczba osób przyjeżdżających do pracy do gminy Powidz w 2011 roku

gm. pracy	gm. zamieszkania	liczba osób
Powidz	Białe Błota	23
	Dobrcz	10
	Osielsko	33
	Sicienko	15
	Nakło nad Notecią (miasto)	10
	Bydgoszcz	302
	Gniezno (miasto)	87
	Gniezno (gmina wiejska)	12
	Witkowo (miasto)	477
	Witkowo (obszar wiejski)	59
	Kleczew (obszar wiejski)	12
	Słupca (miasto)	39
	Orchowo	24
	Ostrowite	16
	Słupca (gmina wiejska)	14
	Strzałkowo	41
	Śrem (miasto)	18
	Września (miasto)	11
	Konin	17
Poznań	11	

źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Spora liczba dojeżdżających do pracy pochodzi z województwa kujawsko-pomorskiego oraz z położonych dalej powiatów województwa wielkopolskiego. Zmiany te są wynikiem rozwoju tutejszej bazy wojskowej oraz reorganizacji jednostek w innych lokalizacjach.

2.6 Turystyka i baza wojskowa

Turystyka stanowi główny czynnik rozwoju gospodarczego badanej jednostki. Gmina Powidz kojarzona jest przede wszystkim z turystyką, dzięki doskonałym walorom środowiska przyrodniczego, a zwłaszcza występowaniu znacznych obszarów leśnych oraz jezior.

Z rozwojem tego sektora związane są praktycznie wszystkie decyzje władz lokalnych. Jest to gmina, którą cechuje cisza oraz spokój, a przyjeżdżający turyści mogą tu odpocząć na łonie przyrody i w otoczeniu pięknego krajobrazu z dala od zgiełku i pędu miasta.

Na terenie gminy znajduje się **dużo zbiorników wodnych** takich jak Jezioro Powidzkie, Jezioro Powidzkie Małe oraz Jezioro Smolnickie, które umożliwiają aktywny wypoczynek w środowisku naturalnym. Jeziora te charakteryzują się wyjątkowo czystą wodą, która zachęca do kąpieli oraz do wielu form aktywnego spędzania czasu, między innymi do nurkowania czy uprawiania windsurfingu. Na Jeziorze Powidzkim obowiązuje zakaz używania łodzi z silnikami spalinowymi z wyjątkiem służb ratowniczych. Zbiorniki wodne znajdujące się na terenie gminy przyciągają osoby, które interesują się żeglarstwem. Z największego jeziora gminy korzysta, jak podają różne dane, od 350 do 400 jachtów różnego rodzaju. Niestety infrastruktura związana z obsługą tego rodzaju łodzi nie jest dostatecznie rozwinięta. Widocznym mankamentem jest brak nowoczesnej mariny żeglarskiej, która obsługiwałaby jachty znajdujące się na jeziorze.

Jeziora znajdujące się w gminie Powidz mogą przyciągnąć wielu turystów, oferując im szeroki wachlarz możliwości spędzenia czasu wolnego. Do jednej z form wypoczynku nad wodą można zaliczyć wędkarstwo, cieszące się w gminie dużą popularnością. Zbiorniki wodne są zasobne w wiele ciekawych gatunków ryb, których połów możliwy jest poprzez wykupienie zezwoleń u dzierżawcy jeziora. W Powidzu znaleźć można również kilka bardzo ciekawych i urokliwych plaż. Jedną z nich jest Dzika Plaża położona na końcu zachodniej odnogi jeziora, która wyposażona jest w przystań dla jachtów. Pomiędzy omawianą plażą a restauracją Jabłona znajduje się powidzka promenada, która przebiega przy samym brzegu jeziora.

W celu ułatwienia turystom dotarcia do najciekawszych miejsc wyznaczono łącznie około **240 km różnych szlaków turystycznych** (tab. 2.6.1.). Na obszarze gminy znajdują się trzy szlaki rowerowe, które wykorzystywane są nie tylko przez rowerzystów, ale również przez biegaczy oraz fanów *nordicwalking*.

Pierwszy z nich to niebieski szlak rowerowy, który nosi nazwę „Dookoła Jeziora Powidzkiego” i ma on

długość 35 km. Przebiega przez wszystkie najatrakcyjniejsze miejscowości wypoczynkowe położone nad jeziorem. Drugi - szlak czarny o długości 25 km, nazwany „Dookoła Jeziora Niedzięgiel”, łączy Skorzęcin oraz Powidz. Trzeci - szlak zielony - zwany "Leśnym Ringiem" lub "leśną Pętlą Wschodnią" przebiega przez Wylatkowo, Zielątkowo, Gruby Dąb, Smolniki Powidzkie, Hutkę, Wylatkowo i liczy 16 km.

Tabela 2.6.1. Szlaki turystyczne znajdujące się w gminie Powidz

Szlak i jego długość	Trasa
Dookoła Jeziora Powidzkiego (35km)	Powidz-Przybrodzin-Ostrowo-Anastazewo-Kania-Skrzynka-Naprusewo-Kosewo-Giewartów-Kochowo-Polanowo-Powidz
Dookoła Jeziora Niedzięgiel (25 km)	OW Skorzęcin- Wylatkowo-Powidz-Charbin-Wiekowo-Skorzęcin
Leśny Ring (16 km)	Wylatkowo-Zielątkowo-Gruby Dąb-Smolniki Powidzkie-Hutka-Wylatkowo
Wokół Osich Gór (6 km)	Rynek-Kościelna-Piaski-Strzałkowska-Skośna-Sawickiej-Witkowska-Kolejowa
Wśród polanowskich pól (8 km)	Rynek-Warszawska-Strzałkowska
Dwa jeziora (11 km)	Rynek- Warszawska-Witkowska

źródło: opracowanie własne na podstawie przewodnika po gminie Powidz.

Kolejnym typem ciągów turystycznych są szlaki piesze. Na terenie gminy Powidz znajdziemy takie ścieżki jak: zielona „Wokół Osich Gór” (6 km), czerwona „Wśród polanowskich gór” (8 km), niebieska „Dwa jeziora” (11 km), pomarańczowa oraz czarna dla wypoczywających w Ostrowie, Wylatkowie i Anastazewie.

Istotną rolę w funkcjonowaniu powidzkiej turystyki odgrywa **Powidzki Ośrodek Sportu i Rekreacji** zlokalizowany nad samym brzegiem Jeziora Powidzkiego. Jest to kompleks świadczący zarówno usługi noclegowe jak i umożliwiający aktywny sposób spędzenia czasu wolnego. Obiekt ulokowany jest w niewielkiej odległości od boisk sportowych, bezpośrednio przy linii brzegowej Jeziora Powidzkiego.

Na atrakcyjność gminy Powidz wpływają także liczne **zabytki** oraz miejsca warte odwiedzenia. Jest to między innymi gród historyczny (Góra Zamkowa), zabytkowy zespół kościelny, rynek powidzki, figury Duchy Świętego oraz Michała Archanioła na cmentarzu

powidzkim. Warte uwagi są również licznie występujące miejsca pamięci (skwer 770-lecia Powidza czy obelisk upamiętniający mieszkańców Wylatkowa, którzy zostali rozstrzelani przez hitlerowców w 1939 roku). W centrum Powidza znajduje się rynek i odchodzące od niego ulice, które zabudowane są w większości XIX-wiecznymi domami kalenicowymi. Oddają one średniowieczny układ urbanistyczno-architektoniczny. Kolejną atrakcją tej urokliwej gminy jest neogotycki kościół, który znajduje się w niewielkiej odległości od rynku. Kościół pw. Św. Mikołaja w Powidzu wraz z domem pogrzebowym oraz dawnym domem siostr zakonnych stanowi zabytkowy zespół kościelny, którego początki datowane są na XI wiek. W gminie Powidz możemy również znaleźć inne zabytki, takie jak ruiny wiatraka-koźlaka, który funkcjonował do 1950 r. Dziś warto zobaczyć ten unikatowy obiekt, który pomimo braku poszycia dzielnie stawia czoła upływowi czasu. Wiatrak ten stanowił kiedyś element sporej grupy wiatrakowej znajdującej się po zachodniej stronie Powidza. W pobliżu Powidza warto obejrzeć ponadto pałac w Charbinie, dworek w Rzymachowie oraz urokliwie położony wśród lasów współczesny zamek, wzorowany na średniowiecznych warownych konstrukcjach. Innymi ciekawymi obiektami są: wiatrak-koźlak w Ostrowie i dawny młyn wodny zlokalizowany na Noteci Zachodniej w miejscowości Piłka, w Wylatkowie położony wśród lasów.

Znaczący obszar gminy znajduje się w granicach **Powidzkiego Parku Krajobrazowego**. Jest to teren o dużym potencjale turystycznym. Został utworzony 16 grudnia 1998 r. Park ma powierzchnię 25 000 ha i położony jest na terenie siedmiu gmin (Kleczew, Orchowo, Ostrowite, Powidz, Słupca, Wilczyn i Witkowo). Cechą opisywanego parku są jeziora polodowcowe (17 jezior), które charakteryzują się tym, iż są długie, wąskie i głębokie. W skład parku wchodzi również dwa największe i stosunkowo najczystsze jeziora Wielkopolski: Jezioro Powidzkie oraz Jezioro Niedzięgiel (nazywane również Skorzęcińskim). Powidzki Park Krajobrazowy stanowi obszar chroniony, ponieważ posiada walory krajobrazowe oraz wartości przyrodnicze, historyczne i kulturowe.

Jednym z ciekawszych walorów gminy Powidz jest unikatowa w skali kraju **linia kolejki wąskotorowej**,

która ciągnie się od Gniezna do wsi Ostrowo. Jej całkowita długość wynosi 34 km, a pokonanie trasy zajmie około 3h w jedną stronę. Aktualnie linia kolejowa nie jest wykorzystywana, co wynika głównie ze złego stanu technicznego torowiska.

W gminie Powidz znajduje się wiele mniejszych miejscowości o dużym potencjale turystycznym. Do tej grupy można zaliczyć między innymi wsie takie jak: Przybrodzin, Charbin, Polanowo oraz Anastazewo. Przybrodzin cieszy się dużą popularnością wśród miłośników żeglarstwa. W przytoczonej miejscowości znaleźć można pole namiotowe oraz kompleks boisk sportowych (głównie do siatkówki plażowej), które są miejscem odbywania się wielu imprez sportowych zarówno o randze lokalnej jak i krajowej. Charbin to kolejna urokliwa miejscowość położona nad Jeziolem Niedzięgiel, w której znajduje się zabytkowy zespół pałacowy wpisany do rejestru zabytków. Pałac i otaczający go park z końca XIX wieku są niewątpliwie ciekawą atrakcją turystyczną, która przyciąga różne grupy wiekowe turystów z całego regionu. Kolejną atrakcyjną miejscowością jest wieś Polanowo, nieopodal której znajduje się stanowisko archeologiczne z czasów kultury łużyckiej. Znalezione tam eksponaty można obejrzeć w Izbie Muzealnej w powidzkim Domu Kultury. W miejscowości znajduje się również budynek pałacu. Warto wyróżnić walory turystyczne wsi Ostrowo, która dzięki malowniczoemu położeniu w obrębie półwyspu, rozdzielającego Jezioro Powidzkie i Powidzkie Małe, przyciąga dużą grupę turystów. W miejscowości tej znajduje się hotel oraz dawny wiatrak, który obecnie został przebudowany na obiekt letniskowy. Wieś jest również końcowym przystankiem Gnieźnieńskiej Kolejki Wąskotorowej. Wylatkowo to kolejna z urokliwych wsi jakie możemy znaleźć na terenie gminy. Osada ta charakteryzuje się rozproszoną zabudową oraz szeroką linią brzegową. Miejsce, w którym przebiegała granica między Prusami a Rosją to wieś Anastazewo. Obecnie w tej miejscowości można obejrzeć zrekonstruowany budynek straży granicznej.

Znaczącym atutem wpływającym na atrakcyjność gminy jest duża liczba organizowanych imprez kulturalnych jak i festiwali muzycznych, koncertów plenerowych czy zjazdów fanów motoryzacji. Popularnym wydarzeniem, ściągającym wielu gości, miłośników muzyki oraz dobrej zabawy są **Dni Powidza**. Impreza ta

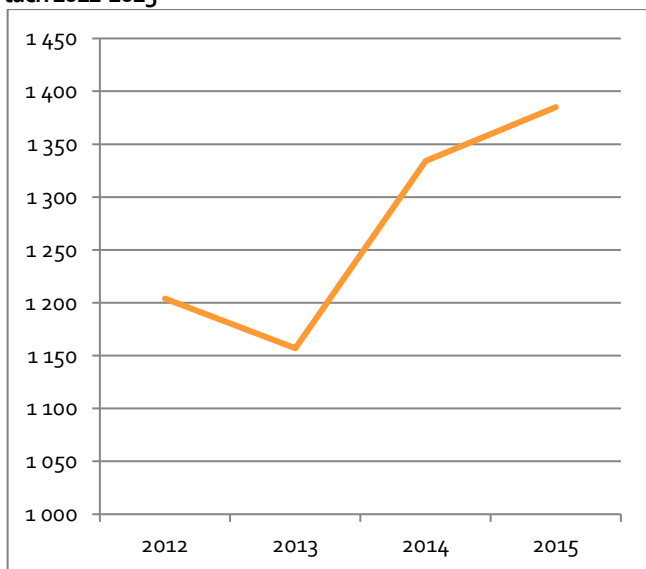

stała się symbolem i wizytówką gminy oraz wydarzeniem, na które mieszkańcy i turyści czekają cały rok. Tworzą ją nie tylko koncerty muzyczne, ale także bogaty wachlarz dodatkowych atrakcji. Dni Powidza odbywają się tradycyjnie w drugi weekend lipca.

Kolejną imprezą ważną dla regionu jest **Powidz Jam Festiwal**. Wydarzenie to jest największym tego typu festiwalem muzycznym w zachodniej części Polski. Podczas tego przedsięwzięcia działa nie tylko 5 scen, na których można usłyszeć muzykę różnego rodzaju, ale można także uczestniczyć w atrakcjach sportowych takich jak np. zumba na plaży. W czasie festiwalu Powidz zostaje podzielony na obszary tematyczne takie jak: strefa chillout, blok kabaretów, pokaz motocykli czy aktywne poranki.

Na terenie gminy odbywa się również trzydniowy **zlot miłośników Volkswagenów Garbusów i Transporterów**. Impreza ma charakter otwarty i przyciąga fanów motoryzacji z całej Polski, którzy mogą obejrzeć ponad 150 zabytkowych samochodów.

Rycina 2.6.1. Liczba miejsc noclegowych w gminie Powidz w latach 2012-2015

źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

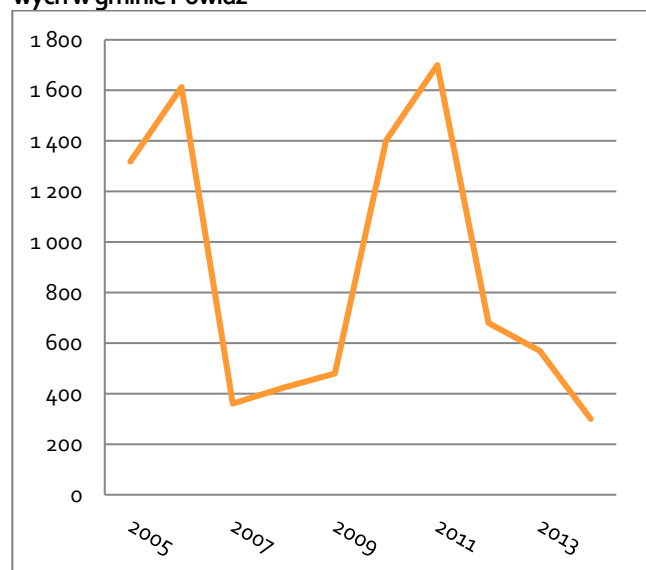
Znaczny wpływ na rozwój gminy Powidz ma lokalizacja **33 Bazy Lotnictwa Transportowego**. Jednostka ta organizuje Dzień Otwartych Koszar, na którym możemy obejrzeć pokazy lotnicze oraz zapoznać się ze sprzętem wojskowym. Wojska Amerykańskie stacjonujące w Powidzu w trakcie trwania tej imprezy organizują przejazd kolumny pojazdów militarnych. Jest to

okazja do zapoznania się z funkcjonowaniem jednostki i sprzętem przez nią użytkowanym.

Liczba miejsc noclegowych, dostępnych m.in. w hotelach, pensjonatach, ośrodkach wypoczynkowych, gospodarstwach agroturystycznych w gminie Powidz wykazuje tendencję wzrostową (ryc. 2.6.1.). Od 2012 do 2013 roku nastąpił spadek miejsc noclegowych w gminie z 1200 do 1150 miejsc. Jednakże od 2013 do 2015 roku liczba ta stale wzrastała i w 2015 roku osiągnęła wartość około 1400 miejsc.

Porównując **liczbę udzielonych noclegów na polach biwakowych** w gminie Powidz od 2005 do 2013 roku można zauważyć ich wyraźne wahania (ryc. 2.6.2.). Okresami szczególnie intensywnego wykorzystania tego rodzaju infrastruktury były lata 2005-2006 i 2009-2010 (1300-1700 noclegów). Z kolei w latach 2007-2008 oraz 2011-2013 liczba udzielonych noclegów biwakowych spadała do ok. 300-400.

Rycina 2.6.2. Liczba udzielonych noclegów na polach biwakowych w gminie Powidz

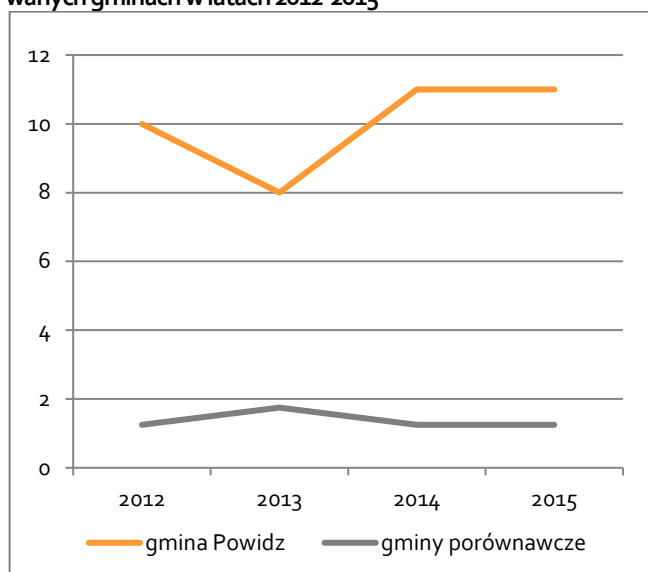
źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Porównując gminę Powidz z gminami Osiek, Konarzyny, Bytnica oraz Ostrowite pod względem zmiany liczby obiektów noclegowych w latach 2012-2015 można zauważyć, że zmiany te w opisywanej gminie są dynamiczniejsze niż w gminach porównawczych (ryc. 2.6.3.). W gminie Powidz od 2012 do 2013 roku występowała tendencja spadkowa. Od 2013 do 2014 roku wzrostowa. Z kolei w latach 2014-2015 liczba ta była stała i wynosiła 11 obiektów noclegowych. W gminach

porównawczych w latach 2012-2013 pojawia się natomiast sytuacja odwrotna, czyli wystąpiła tendencja wzrostowa, a w latach 2013-2014 spadkowa. W latach 2014-2015 w grupie gmin porównawczych liczba obiektów noclegowych ustabilizowała się na bardzo niskim poziomie.

Rycina 2.6.3. Zmiany liczby obiektów noclegowych w porównywanych gminach w latach 2012-2015

źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

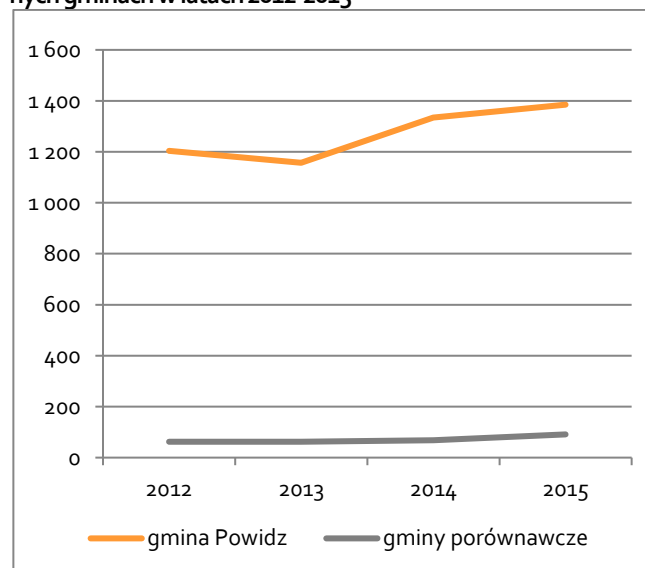
Kolejną przeanalizowaną kwestią były zmiany liczby miejsc noclegowych na przełomie lat 2012-2015 (ryc. 2.6.4.). W gminach porównawczych utrzymuje się na stałym poziomie. W 2015 roku w tych gminach istniało około 100 miejsc noclegowych. Z kolei w gminie Powidz około 1500.

Baza noclegowa w gminie Powidz ma charakter okresowy tzn. dostępna jest głównie w okresie letnim. Taki charakter ma aż 68 % wszystkich dostępnych miejsc noclegowych. Gmina Powidz jest miejscem, do którego większość turystów przybywa właśnie w okresie letnim i są to głównie turyści jednodniowi oraz kilkudniowi. Bazę całoroczną stanowi około 325 miejsc noclegowych. Podobna sytuacja występuje w odniesieniu do **obiektów gastronomicznych. Obiekty sezonowe stanowią 80% wszystkich obiektów gastronomicznych**, a całoroczne zaledwie 20 %.

Zdaniem wszystkich badanych grup społecznych, turystyka powinna być głównym kierunkiem

rozwoju gminy i powinna być ona nastawiona głównie na turystów kilkudniowych oraz letników. Przyнося oni więcej korzyści finansowych oraz dbają o przestrzeń i porządek. Mniejszą wagę według nich powinno się przykładąć do przyciągania turystów jednodniowych, gdyż powodują oni więcej szkód m.in. degradują środowisko naturalne. Dodatkowo w opinii urzędników i jednostek organizacyjnych oraz przedsiębiorców powinno dążyć się do stworzenia atrakcyjnej całorocznej oferty turystycznej.

Rycina 2.6.4. Zmiany liczby miejsc noclegowych w porównywanych gminach w latach 2012-2015

źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Również w kwestii rozwoju **baz wojskowych** wszystkie grupy były zgodne w zakresie ich potencjału gospodarczego (w tym szczególnie turystycznego). **Rozwój baz może przyczynić się głównie do powstawania nowych punktów gastronomicznych, usługowych i innych, nastawionych na obsługę jednostki wojskowej.** Z drugiej strony większość badanych grup obawia się przejęcia bazy przez wojska amerykańskie, co wiązałoby się z przeniesieniem żołnierzy polskich i ich rodzin. Dodatkowo przedsiębiorcy uważają, że mogłoby to skutkować zmniejszeniem się przychodów lokalnych przedsiębiorstw i być zagrożeniem dla lokalnego biznesu. Radni i sołtysi wraz z przedsiębiorcami w pierwszej kolejności stwierdzili, iż w przypadku konfliktu zbrojnego gmina stanie się głównym celem ataku. Podkreślali oni ponadto, że baza wojskowa generuje wysokie wpływy do budżetu gminy oraz może

stanowić atrakcję turystyczną. Zdaniem przedstawicieli organizacji publicznych i niepublicznych oraz urzędników i jednostek organizacyjnych gminy lokalizacja oraz rozwój bazy wojskowej, stanowi okazję dla promocji gminy i zachęca do przyjazdu wielu okolicznych mieszkańców. Poza tym twierdzą oni, że gmina powinna ściślej współpracować z wojskiem. W ich opinii stacjonowanie wojsk amerykańskich może prowadzić do ożywienia gminy, wymiany kulturowej oraz w większym stopniu mobilizować do nauki języka obcego.

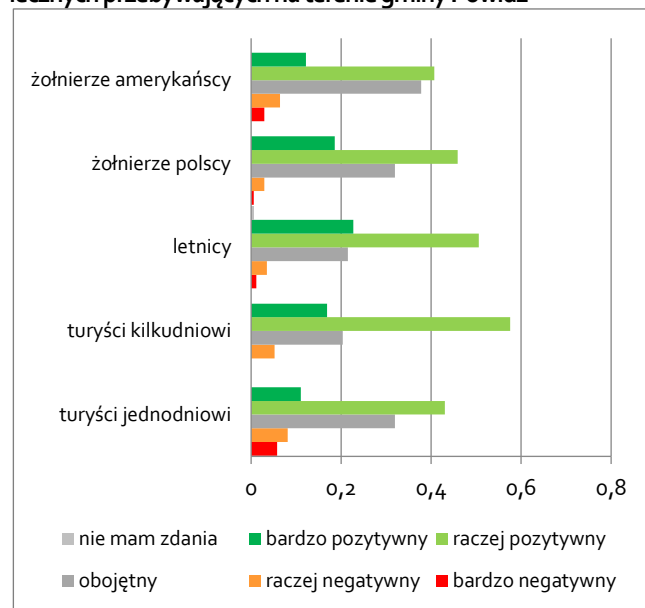
Na pytanie dotyczące niepełnego wykorzystania zasobów dla rozwoju gminy wszystkie grupy respondentów wskazały na **niedostatecznie wykorzystany potencjał turystyczny jeziora**, w szczególności na brak odpowiedniej infrastruktury dla rozwoju sportów wodnych. Zwracali również uwagę na **konieczność rozbudowy infrastruktury rowerowej**. Często wspominali także o niedostatecznym zagospodarowaniu brzegów jezior. Dla przedsiębiorców istotnym elementem jest promocja lasów zlokalizowanych na obszarze gminy Powidz. Przedstawiciele organizacji publicznych i niepublicznych wraz z urzędnikami zwrócili uwagę również na niedostatecznie wyeksponowany walor historyczny, w tym m.in. dawną kolejkę wąskotorową, hutę szkła czy zatopiony gród. Zdaniem samych urzędników i przedstawicieli jednostek organizacyjnych w gminie brakuje cyklicznych festiwali i szeroko pojętej rozrywki. Wskazali na duży potencjał turystyczny bazy wojskowej w zakresie organizowania dni otwartych i pokazów lotniczych.

Analizując odpowiedzi mieszkańców gminy Powidz na pytania dotyczące **wykorzystania polskiej bazy wojskowej w kreowaniu rozwoju lokalnego**, można zauważyć, że 50% z nich ocenia ją raczej dobrze. Dla 19% ankietowanych baza wojskowa przeciętnie kreuje rozwój analizowanego obszaru. Zdarzały się również nieliczne osoby, które oceniły ją w sposób bardziej krytyczny (6%).

Inaczej prezentują się wyniki **wykorzystania amerykańskiej bazy wojskowej w kształtowaniu rozwoju gminy**. Tak jak w przypadku polskiej bazy wojskowej największa liczba respondentów oceniła raczej dobrze jej możliwości wykorzystania (38%). W dalszej kolejności 22% badanych mieszkańców uważa, że baza w spo-

sób przeciętny przyczynia się do rozwoju gminy. Niektóre osoby wcale nie mają zdania na ten temat (17%). Dla 11% respondentów amerykańska baza wojskowa raczej nie stanowi potencjału rozwojowego gminy.

Rycina 2.6.5 Stosunek mieszkańców do wybranych grup społecznych przebywających na terenie gminy Powidz

źródło: opracowanie własne na podstawie wywiadu kwestionariuszowego.

Ważnym zagadnieniem dla rozwoju turystyki w gminie Powidz jest także stosunek do grup społecznych przebywających na terenie gminy (ryc. 2.6.5). **Znaczna liczba osób posiada bardzo negatywny stosunek do turystów jednodniowych przyjeżdżających nad jezioro**. Dzieje się tak, dlatego, że turyści jednodniowi nie generują wystarczających dochodów dla gminy. Ponadto zostawiają wiele odpadów i zanieczyszczają jezioro. W sposób obojętny o turystach jednodniowych i żołnierzach polskiej jednostki wojskowej opowiedziało się około 3% ankietowanych. Niewiele więcej badanych osób twierdzi to samo o żołnierzach przebywających w amerykańskiej jednostce wojskowej. Około 2% jest również obojętna w stosunku do turystów kilkudniowych oraz letników. Największa liczba badanych respondentów wyraża swój stosunek, raczej jako pozytywny, zwłaszcza w odniesieniu do turystów kilkudniowych (około 6%), w dalszej kolejności letników (5%), a następnie żołnierzy polskiej oraz amerykańskiej bazy wojskowej i turystów jednodniowych (4%). Odpowiedzi bardzo pozytywnej udzieliło około

2% ankietowanych. Zwłaszcza bardzo przychylnie ocenia się letników.

Podczas badań terenowych podjęto także próbę zbadania opinii na temat gminy Powidz, artykułowanej przez amerykańskich żołnierzy stacjonujących na terenie gminy. W tym celu przeprowadzono **kilkanaście wywiadów pogłębionych z przedstawicielami armii amerykańskiej**.

Uczestnicy wywiadów pochodzą z różnych stanów USA, a ich przedział wiekowy waha się od 21 do 30 lat. Większość z nich przed przyjazdem do Polski nie wiedziała o naszym kraju nic, były osoby, które nie kryły się też brakiem wiedzy na temat położenia geopolitycznego naszego państwa. Wszyscy żołnierze spodziewali się zimniejszego klimatu, ponieważ często kojarzyli nasz region z Rosją. Po przyjeździe do Powidza, każdy z badanych był **pozytywnie zaskoczony zastanym miejscem, zwłaszcza pięknem krajobrazu oraz spokojem panującym w gminie**. W rozmowach podkreślali oni, że cenią sobie w Powidzu przede wszystkim otwartą społeczność, która (jak wynika z przeprowadzonych wywiadów) jest bardzo przyjazna i pozytywnie do nich nastawiona. Ciekawym stwierdzeniem, które pojawiło się podczas dwóch wywiadów było to, iż Polacy są bardziej towarzyskim narodem niż Amerykanie. Zdecydowana większość stwierdziła, że nie zmieniałaby w Powidzu nic, jednak **brakuje im tutaj bardziej zróżnicowanej oferty gastronomicznej i dostępu do produktów „zza oceanu”**. Średni czas stacjonowania żołnierzy na misji w Polsce wynosi ok. 8 miesięcy, co powoduje, że każdy z badanych tęsknił za rodziną i domem.

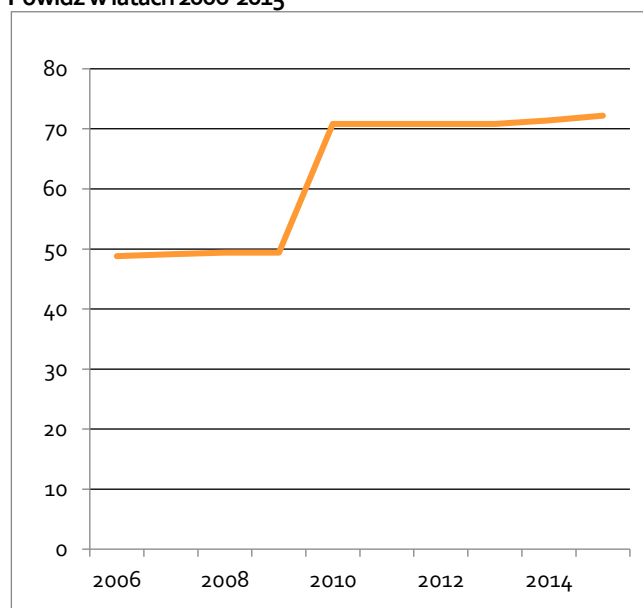
Podczas przeprowadzania rozmów z Amerykanami zauważono, że grupa ta w dużym stopniu utożsamia się z polską kulturą, a większość z nich uwielbia nasze tradycyjne potrawy. W czasie wolnym znaczna część stacjonujących na terenie gminy żołnierzy zwiedza nasz kraj, zwłaszcza duże miasta takie jak: Warszawa, Poznań, Gdańsk i Gniezno. Cała badana grupa wyraziła chęć ponownego odwiedzenia naszego kraju po powrocie do swojej ojczyzny. Pojawiły się nawet głosy, które mówiły o chęci zamieszkania w Polsce ze swoją rodziną po przejściu na emeryturę.

2.7 Gospodarka komunalna i infrastruktura techniczna

Gospodarka komunalna polega na wykonywaniu zadań własnych gminy, szczególnie o charakterze użyteczności publicznej, których celem jest zaspokajanie potrzeb mieszkańców oraz tworzenie możliwie najlepszych warunków życia (*Ustawa z 20 grudnia 1996 r. o gospodarce komunalnej*). W związku ze zmianami polskiej gospodarki zmienił się sposób gospodarowania mieniem komunalnym. Zgodnie z art. 7 *Ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym* do zadań gminy należą sprawy z zakresu wodociągów i zaopatrzenia w wodę, kanalizacji, usuwania i oczyszczania ścieków komunalnych, utrzymania czystości i porządku oraz urządzeń sanitarnych, wysypisk i unieszkodliwiania odpadów komunalnych, zaopatrzenia w energię elektryczną i ciepłą oraz gaz.

Jednym z ważniejszych elementów tworzących lokalne warunki życia jest gospodarka wodno-ściekowa. Za zbiorowe zaopatrzenie w wodę i zbiorowe odprowadzenia ścieków w gminie Powidz odpowiada Urząd Gminy Powidz. Władze samorządowe realizując zadania z przedmiotowego zakresu zmierzają do poprawy stanu środowiska naturalnego i utrzymania go na wysokim poziomie.

Rycina 2.7.1 Zmiana długości sieci wodociągowej [km] w gminie Powidz w latach 2006-2015

źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Sieć wodociągowa w gminie Powidz rozwinięta jest w wystarczającym stopniu. W 2006 roku długość czynnej sieci rozdzielczej wynosiła ok. 50 km, a w 2015 roku ok. 70 km (ryc.2.7.1). W przeciągu 10 lat gęstość sieci wodociągowej zwiększyła się o około 50%.

Liczba korzystających z instalacji wodociągowej stanowi ok. 94% ogółu ludności i od roku 2006 roku wzrosła o ok. 350 osób (tab. 2.7.1). Jest to wynik zadowalający, odpowiadający wartościom obserwowanym na poziomie powiatu (ok. 96%). W zestawieniu z grupą gmin porównawczych udział ludności korzystającej z sieci wodociągowej w ogólnej liczbie mieszkańców charakteryzuje się podobnymi wartościami.

Tabela 2.7.1 Sieć wodociągowa w gminie Powidz oraz jednostkach porównawczych w 2015 r.

gmina	% mieszk. korzystających z sieci wodociągowej	długość czynnej sieci rozdzielczej w km
Ostrowice	100	49
Wapno	97	55
Bytnica	96	33
Wymiarki	95	21
Konarzyny	95	58
Dominowo	94	79
Powidz	94	72
Czajków	91	74
Osiek	31	17

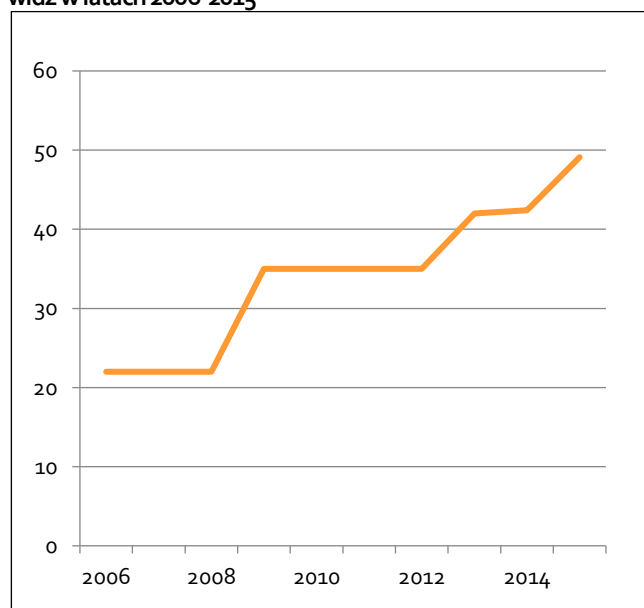
źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

W 2015 roku pobór wody ze stacji wodociągowych wynosił około 600 m³/dobę, a jej sprzedaż gospodarstwom domowym kształtowała się na poziomie 300m³/dobę. Na podstawie uchwały Nr XXII/134/16 Rady Gminy Powidz z dnia 19 maja 2016 roku, w sprawie zatwierdzenia taryf dla zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków oraz uchwały Nr XXII/135/16 Rady Gminy Powidz z dnia 19 maja 2016 roku w sprawie dopłat do taryf dla zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzenia ścieków ustalono stawki opłat za wodę i ścieki. Cena za 1m³ zimnej wody dla gospodarstw domowych wynosi 2,53 zł brutto, a za odprowadzanie 1m³ ścieków 4,37 zł brutto. Z kolei dla odbiorców w domkach letniskowych stawka za odprowadzenie 1 m³ ścieków wynosi 7,20 zł

brutto, a opłata za 1m³ zimnej wody 5,38 zł brutto. Najważniejsze i najbardziej kosztowne inwestycje w infrastrukturę wodociągową zostały już w gminie zrealizowane, a ich zdolność eksploatacyjna pokrywa w znacznym stopniu potrzeby mieszkańców. W ostatnich latach dokonano optymalizacji układów technologicznych stacji uzdatniania wody w Powidzu i Anastazewie. Ponadto powstały sieci wodociągowe wraz z przyłączami w miejscowościach Powidz Osiedle, Ługi, Charbin, Polanowo, Smolniki Powidzkie, Wylatkowo i Ostrowo.

Gmina Powidz dysponuje systemem kanalizacji zbiorczej zbierającej ścieki z obszarów gminy do **oczyszczalni, która znajduje się w miejscowości Ługi**. Jest to oczyszczalnia typu „Lemna”. W ciągu ostatnich lat zrealizowane zostały inwestycje związane z rozbudową sieci kanalizacyjnej. Dalsza rozbudowa sieci kanalizacyjnej powinna objąć wsie w sołectwach: Wylatkowo, Powidz Osiedle oraz Anastazewo. W latach 2006-2015 (ryc. 2.7.2) powstało ok. 27 km sieci kanalizacyjnej, co skutkowało zwiększeniem liczby mieszkańców korzystających z sieci o blisko 750 osoby.

Rycina 2.7.2 Zmiana długości sieci kanalizacyjnej w gminie Powidz w latach 2006-2015

źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Obecnie długość czynnej **sieci kanalizacyjnej** w gminie Powidz osiąga 49,1 km i charakteryzuje się

zdecydowanie wyższą wartością w porównaniu z gminami referencyjnymi (tab.2.7.2). Skutkuje to również znacząco wyższym udziałem osób korzystających z sieci kanalizacyjnej, wynoszącym prawie 88%. Porównując stawki opłat za wodę i ścieki w gminie Powidz z grupą gmin porównawczych można zauważyć, że są one stosunkowo niskie (tab.2.7.3).

Tabela 2.7.2 Sieć kanalizacyjna w gminie Powidz i jednostkach porównawczych w 2015 r.

gmina	% mieszk. korzystających z sieci	długość czynnej sieci kanalizacyjnej w km
Powidz	88	49
Konarzyny	80	48
Ostrowice	76	30
Wapno	66	29
Dominowo	64	9
Bytnica	46	28
Osiek	26	12
Wymiarki	6	2
Czajków	b.d.	b.d.

źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Tabela 2.7.3 Stawki opłat za wodę z ścieki w gminach porównawczych w 2016 r.

gmina	stawki opłat [zł]		
	woda [m ³]	ścieki [m ³]	razem
Konarzyny	2,48	5,40	7,88
Wymiarki	3,97	6,57	10,54
Osiek	2,84	5,45	8,29
Czajków	2,48	3,78	6,26
Ostrowice	4,49	9,41	13,9
Bytnica	4,48	7,75	12,23
Dominowo	3,44	6,75	10,19
Powidz	2,53	4,37	6,90
Wapno	b.d.	b.d.	b.d.

źródło: opracowanie własne na podstawie uchwał rad gminy.

Na terenie gminy Powidz sprawami związanymi z gospodarką odpadami zajmuje się **Zakład Gospodarki Komunalnej i Mieszaniowej w Kleczewie**. Do

jego zadań należy odbiór, transport oraz zagospodarowanie odpadów komunalnych, zarówno z nieruchomości zamieszkałych, jak i niezamieszkałych. W miejscowości Ługi zlokalizowany jest Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych (PSZOK), który w ramach opłaty za wywóz nieczystości nieodpłatnie przyjmuje różnego rodzaju frakcje odpadów komunalnych z terenu gminy Powidz.

Odbiór odpadów dla terenów zamieszkałych realizowany jest raz w miesiącu. Wyjątkiem są osoby prowadzące działalność gospodarczą, dla których wywóz odpadów odbywa się z częstotliwością dwóch razy w miesiącu. Wiąże się to z koniecznością poniesienia dodatkowych kosztów. Na terenie nieruchomości zamieszkałych dla odpadów segregowanych opłata wynosi 9 zł na 1 osobę w rodzinie, a dla niesegregowanych 17 zł na 1 osobę w rodzinie. W odniesieniu do terenów niezamieszkałych, na których znajdują się domki letniskowe lub innych nieruchomości wykorzystywanych na cele rekreacyjno-wypoczynkowe, stosuje się opłaty ryczałtowe, które w przypadku odpadów zbieranych w sposób selektywny wynoszą 240 zł, a w przypadku odpadów zbieranych w sposób nieselektywny 360 zł. Niezależnie od liczby osób przebywających w tych nieruchomościach zachowywana jest ta sama stawka opłaty ryczałtowej.

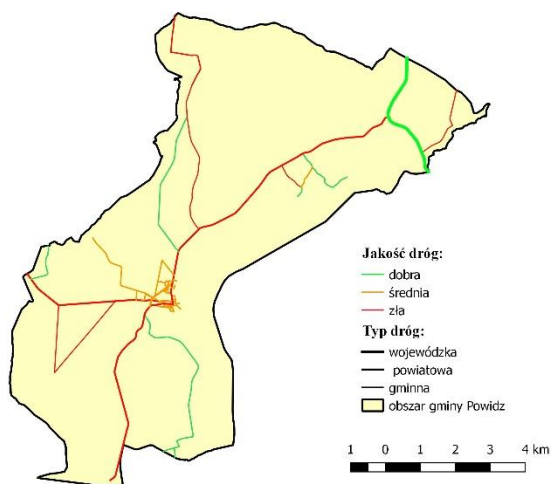
Gmina Powidz posiada dobrze rozwiniętą sieć infrastruktury drogowej. Najmniejszą długością 4km charakteryzują się drogi wojewódzkie, ograniczające się do krótkiego odcinka drogi nr 262 (Kwiczszewo-Gębice-Orchowo-Smolniki Powidzkie-Anastazewo), która przebiega w północno-wschodniej części gminy. Bardzo duży udział ciągów komunikacyjnych stanowią na terenie gminy Powidz drogi powiatowe, których długość wynosi 28 km. Sieć drogową uzupełniają drogi gminne o długości około 50 km, a także drogi prywatne i gruntowe.

Droga wojewódzka jest w dobrym stanie technicznym. **Najpilniejszej modernizacji wymagają drogi powiatowe relacji: Strzałkowo-Smolniki Powidzkie, Witkowo-Powidz oraz Wylatkowo-Przybrodzin.** Ich stan jest zły lub bardzo zły. Wyjątek stanowi odcinek drogi powiatowej relacji Powidz-Powidz Wybudowanie cechujący się stosunkowo dobrym stanem technicznym. Drogi gminne charakteryzują się średnim

stanem technicznym nawierzchni i wymagają niezbędnego remontu, głównie w okolicy rynku w Powidzu (ryc. 2.7.3).

Rycina 2.7.3 Stan infrastruktury drogowej gminy Powidz w 2017 roku

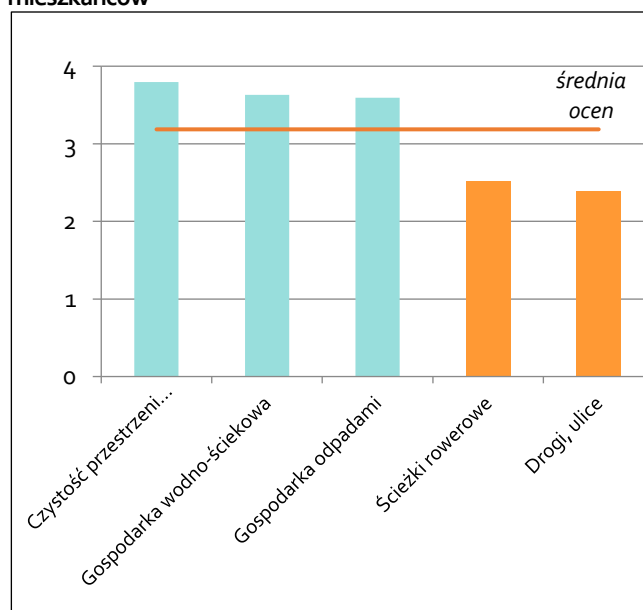
źródło: opracowanie własne.

W sierpniu 2015 roku swoją działalność zakończyła **Gnieźnieńska Kolej Wąskotorowa**. Jej trasa przebiegała z miejscowości Gniezno do wsi Ostrowo, częściowo wzdłuż Jeziora Powidzkiego, co czyniło ją atrakcyjną turystycznie. Ze względu na długi czas przejazdu, niewielką prędkość i wyeksploatowaną infrastrukturę kolejową przestała ona funkcjonować. Wyniki badań kwestionariuszowych przeprowadzonych wśród mieszkańców gminy wskazują, że **kolejka wąskotorowa stanowiła potencjał dla rozwoju turystyki**, a mieszkańcy uważają ją za element charakterystyczny dla tego obszaru. Przywrócenie ruchu na linii kolejki wąskotorowej stanowi poważne wyzwanie, którego koszt szacuje się na kilka lub kilkanaście milionów złotych. Dodatkową przeszkodą w przywróceniu ruchu na linii wąskotorowej są nieuregulowane kwestie własnościowe.

Mieszkańcy gminy Powidz w przeprowadzonym badaniu kwestionariuszowym oceniali funkcjonowanie: gospodarki wodno-ściekowej, gospodarki odpadami, czystość przestrzeni publicznych, ścieżek rowerowych oraz dróg i ulic (ryc.2.7.4). Średnia ocena gospodarki komunalnej i infrastruktury technicznej przez respondentów wynosi ok. 3,2. Jest to wynik powyżej wartości przeciętnej (3,0). **Zdecydowanie najgorzej**

oceniana jest infrastruktura drogowa (średnia ocen: 2,39). Negatywne opinie wiążą się ze złym stanem nawierzchni dróg, wąskimi ulicami, brakiem chodników, zwłaszcza na drodze relacji Przybrodzin-Wylatkowo. Z kolei z dość pozytywnymi opiniami spotkała się ocena czystości przestrzeni publicznych, gospodarki wodno-ściekowej oraz gospodarki odpadami. Jednym z największych deficytów w zakresie infrastruktury technicznej jest także **brak ścieżek rowerowych (2,52)**. Respondenci podkreślali konieczność realizacji takich inwestycji. Ich zadaniem budowa ścieżek rowerowych wpłynęłaby korzystnie na rozwój zarówno sieci infrastruktury komunikacyjnej, jak również na popularyzację aktywnego sposobu spędzania czasu wolnego oraz rozwój turystyki.

Rycina 2.7.4. Ocena składowych gospodarki komunalnej przez mieszkańców

źródło: opracowanie własne na podstawie badań kwestionariuszowych.

2.8 Gospodarka przestrzenna

Dla gmin o bogatych walorach środowiska przyrodniczego i krajobrazu szczególnie ważne jest prowadzenie odpowiedzialnej polityki przestrzennej. Jej celem jest racjonalne zagospodarowanie obszaru poprzez właściwe użytkowanie przestrzeni, zapewniające utrzymanie ładu przestrzennego, które nie prowadzi do degradacji środowiska przyrodniczego. W gminie Powidz zasady prowadzenia gospodarki przestrzennej

zostały określone przede wszystkim w: *Planie zagospodarowania przestrzennego województwa wielkopolskiego z dnia 26 kwietnia 2010 r. (uchwała nr XLVI/690/10 Sejmiku Województwa Wielkopolskiego), Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Powidz z dnia 8 kwietnia 1998 r. (uchwała nr XXVI/234/98, zmieniony uchwałami: XLI/268/06 z dnia 21 września 2006 r., XXVIII/170/13 z dnia 31 stycznia 2013 r. oraz XXXV/211/13 z dnia 4 października 2013 r.), miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego oraz decyzjach administracyjnych.*

Plan zagospodarowania przestrzennego województwa wielkopolskiego podkreśla bogaty walor przyrodniczy, jak i rekreacyjny Jeziora Powidzkiego, które jest największym akwenem w województwie wielkopolskim. Dokument ten określa następujące kierunki rozwoju dla gminy Powidz:

- gazyfikację gminy, poprzez budowę stacji wysokiego ciśnienia w rejonie Trzemeszna;
- modernizację lotniska Powidz jako infrastrukturę dla wzmacniania sił NATO.

Kierunki rozwoju przestrzennego gminy zapisane są w **Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Powidz**, które zostało przyjęte w kwietniu 1998 r. Uchwalona we wrześniu 2006 r. zmiana studium dotyczyła ustalenia kierunków zagospodarowania dla siedmiu obszarów, w skład których wchodziły m.in.:

- obszar 1 (obręb Powidz): tereny rozwoju rekreacji,
- obszar 2 (obręb Przybrodzin): tereny rozwoju rekreacji,
- obszar 3 (obręb Ostrowo): tereny rozwoju rekreacji,
- obszar 4 (obręb Smolniki): tereny rozwoju rekreacji,
- obszar 5 (obręb Powidz): tereny rozwoju aktywizacji gospodarczej,
- obszar 6 (obręb Powidz): tereny rozwoju aktywizacji gospodarczej,
- obszar 7 (obręb Powidz): tereny rozwoju aktywizacji gospodarczej oraz tereny obiektów obsługi komunikacji samochodowej.

Kolejną **zmianę studium przyjęto w styczniu 2013r.**, która rozszerzyła zakres kierunków zagospodarowania

przestrzennego gminy. W październiku tego samego roku uchwalono następną zmianę tego dokumentu, a jego zapisy objęły zmiany w zakresie wcześniej ustalonych kierunków zagospodarowania przestrzennego. Polityka przestrzenna wynikająca ze studium określa następujące kierunki rozwoju:

- istniejące obiekty i urządzenia sportowe należy utrzymać, sukcesywnie modernizować i rozbudować oraz likwidować towarzyszące im bariery architektoniczne;
- należy dążyć do uporządkowania i zakomponowania terenu zielenią wraz z elementami małej architektury, powierzchniami utwardzonymi oraz oświetleniem, w oparciu o całościowy projekt;
- teren usług sportu i rekreacji służyć będzie przede wszystkim okolicznym mieszkańcom, a sposób zagospodarowania należy dostosować do indywidualnych, lokalnych potrzeb;
- dopuszcza się łączenie funkcji sportowo-rekreacyjnej z innymi usługami, z wyłączeniem funkcji negatywnie oddziaływujących na środowisko;
- eksploatacja kruszywa naturalnego w zakresie określonym w koncesjach na wydobycie;
- tereny eksploatacji należy zagospodarować zielenią, tak aby zminimalizować uciążliwości pochodzące z tego terenu, poprawić walory krajobrazowe oraz podkreślić strukturę przestrzenną i podziały funkcjonalne;
- należy zachować odpowiednie szerokości pasów ochrony od terenów znajdujących się poza obszarem zmiany studium;
- należy zachować odpowiednią odległość wyrobiska od pasa drogowego w celu utrzymania stabilności korpusu drogowego;
- maksymalne nachylenie skarp wykopów powinno zapewniać stateczność i ograniczenie procesów erozyjnych;
- po zakończeniu eksploatacji teren należy zrehabilitować.

Pod koniec maja 2017 r. ogłoszono przystąpienie do sporządzenia zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Powidz (uchwała nr XXVII/170/16 z dnia 24 listopada 2016 r.).

Jednym z instrumentów polityki przestrzennej gminy jest **plan miejscowy**. Jego celem jest ustalenie przeznaczenia obszaru, a także określenie sposobów jego zagospodarowania i zabudowy.

W gminie Powidz obowiązuje w sumie 37 planów miejscowych (tab. 2.8.1). Obejmują one 116 ha, co stanowi niemal 1,5% powierzchni gminy. Dla porównania średnia liczba obowiązujących planów dla gmin grupy referencyjnej, porządkujących zagospodarowanie przestrzenne wynosi pięć planów i obejmują średnio 1,66% powierzchni gminy (około 176 ha). Można zauważyć, że te akty prawa miejscowego w gminie Powidz są uchwalane dla obszarów o stosunkowo niewielkiej powierzchni (średnio na jeden plan miejscowy przypada 3 ha, podczas gdy w gminach porównawczych ponad 35 ha). Wiąże się to z tym, że zakres przestrzenny uchwalonych planów w gminie Powidz często obejmował pojedyncze działki.

Tabela 2.8.1 Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego (mpzp) w gminie Powidz¹

	gmina Powidz	Średnia dla grupy porównawczej
obowiązujące mpzp [szt.]	37	5
powierzchnia objęta mpzp [ha]	116	176
powierzchnia gruntów rolnych, dla których zmieniono w mpzp przeznaczenie na cele nierolnicze [ha]	116	76
powierzchnia gruntów leśnych, dla których zmieniono w mpzp przeznaczenie na cele nieleśne [ha]	0	3
udział powierzchni mpzp w powierzchni gminy ogółem [%]	1,4	1,7
średnia powierzchnia przypadająca na jeden mpzp [ha]	3,1	35,2

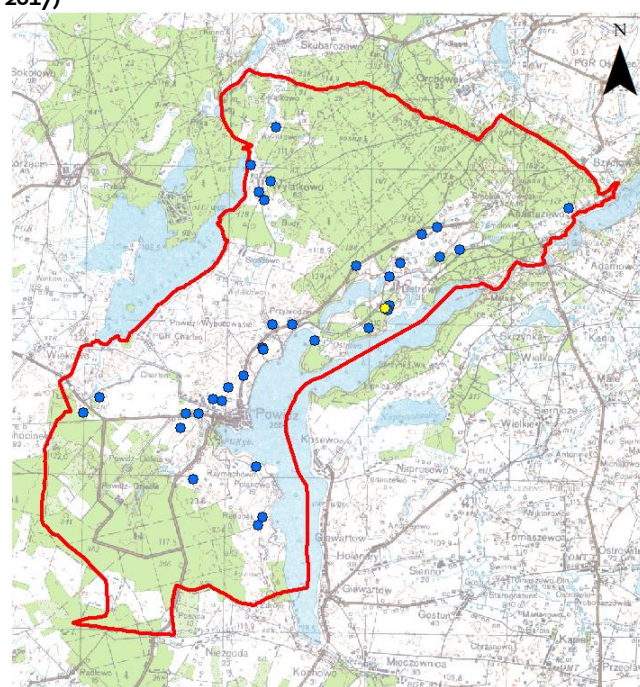
źródło: opracowanie własne na podstawie danych BIP gminy Powidz oraz GUS.

W drugiej połowie maja 2017 r. ogłoszono, że przystąpiono do sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenu miejscowości Ostrowo. Plan ten znajduje się w opracowaniu i swoją powierzchnią obejmuje jedną działkę o stosunkowo niewielkiej powierzchni.

Niewielki udział powierzchni pokrytej miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego prowadzi do **stosunkowo dużej liczby wydawanych decyzji administracyjnych**, dotyczących warunków zabudowy oraz lokalizacji inwestycji celu publicznego.

Rozkład przestrzenny uchwalonych i opracowywanych planów miejscowych wykazuje pewne prawidłowości (ryc. 2.8.1). Największa koncentracja planów miejscowych występuje na terenach wzdłuż linii brzegowej jezior, co może być związane z dużą presją ze strony właścicieli zmierzającą do ich zagospodarowania i ochrony przed kolejnymi inwestycjami. Tereny objęte planami najczęściej przeznaczone są pod zabudowę letniskową.

Rycina 2.8.1. Przestrzenny rozkład miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego gminy Powidz (stan na czerwiec 2017)

- obowiązujące plany miejscowe
- plany miejscowe w opracowaniu
- granica administracyjna gminy Powidz

źródło: opracowanie własne na podstawie mapy topograficznej z geoportala.gov.pl oraz danych udostępnionych przez Urząd Gminy Powidz.

¹ Do grupy porównawczej zaliczono gminy: Czajków, Dominowo, Konażyny, Osiek oraz Wymiarki; gmina Ostrowice została wyłączona z grupy ze względu na wysokie wartości, zaburzające wyniki;

Liczba wydawanych decyzji o ustaleniu inwestycji celu publicznego w gminie Powidz jest znacznie wyższa od średniej liczby decyzji wydawanych w gminach referencyjnych (tab. 2.8.2).

Podobnie w przypadku decyzji o warunkach zabudowy dla gminy Powidz, ich liczba jest znacząco wyższa w stosunku do gmin referencyjnych (tab. 2.8.3). W porównaniu do wartości uśrednionych dla ośmiu gmin zauważyć można, że wartości te znacznie od siebie odbiegają (nawet ponad czterokrotnie, w przypadku roku 2015). Sytuacja ta spowodowana może być faktem niskiego pokrycia obszaru gminy miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego. W latach 2009-2015 w gminie Powidz wydano łącznie 595 decyzji o warunkach zabudowy. W analizowanym okresie liczba wydawanych decyzji utrzymuje się na podobnym poziomie. Znaczny spadek liczby wydawanych dokumentów odnotowano w 2011 r., kiedy to wydanych zostało jedynie 56 decyzji, co prawdopodobnie jest spowodowane spadkiem zainteresowania inwestowaniem w nieruchomości prywatne (może to być następstwo kryzysu gospodarczego z 2008 r., w wyniku którego rynek nieruchomości odnotował spadek cen oraz liczby transakcji).

Tabela 2.8.2. Liczba decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego wydanych w gminie Powidz oraz w grupie porównawczej w latach 2009-2015

Gm.	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Powidz	5	10	4	8	8	9	6
Średnia	2	3	5	3	2	3	3

źródło: opracowanie własne na podstawie danych UG Powidz i GUS.

Tabela 2.8.3. Liczba decyzji o warunkach zabudowy wydanych w gminie Powidz oraz w grupie porównawczej w latach 2009-2015

Gmina	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Powidz	97	85	56	93	63	88	113
średnia	22	28	29	24	25	26	24

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Ważnym aspektem związanym z gospodarką przestrzenną analizowanym w niniejszym rozdziale jest ład

przestrzenny, o którego ocenę poproszone zostały osoby ankietowane. Blisko połowa ankietowanych (48%) ocenia ten aspekt jako raczej dobry lub bardzo dobry. 31% respondentów uznało, że poziom ładu przestrzennego gminy Powidz utrzymuje się na poziomie przeciętnym, a jedynie 9% ankietowanych oceniło ten aspekt negatywnie. 12% ankietowanych nie udzieliło odpowiedzi na powyższe zagadnienie. Średnia ocen ładu przestrzennego dla obszaru gminy Powidz wynosi 3,45 (tab. 2.8.4.). Przyglądając się poszczególnym średnim ocenom ładu przestrzennego dla każdego z sołectw, zauważyć można, że został on oceniony najniżej przez mieszkańców sołectwa Ostrowo (1,71). Najwyższe wartości osiągnęły natomiast sołectwa Polanowo i Smolniki Powidzkie, otrzymując odpowiednio średnią ocenę 4 i 4,5. Należy jednak zwrócić uwagę, że ze względu na niską liczbę osób, wśród których przeprowadzono badanie ankietowe na terenie obu sołectw, wyniki te mogą być obarczone błędem.

Tabela 2.8.4. Średnia ocena ładu przestrzennego gminy Powidz oraz poszczególnych sołectw

Sołectwo	Średnia wartość
Polanowo	4,5*
Smolniki Powidzkie	4,0*
Anastazewo	3,7
Wylatkowo	3,6
Przybrodzin	3,6
Charbin	3,5
Powidz	3,5
Inne	3,4
Ostrowo	1,7
Gmina Powidz	3,5

*dane mogą być obarczone błędem ze względu na fakt, że w badaniu kwestionariuszowym wzięły udział po 2 osoby; źródło: opracowanie własne na podstawie badań kwestionariuszowych.

2.9 Sytuacja finansowa

Fundamentem dla stałego i zrównoważonego rozwoju społeczno-gospodarczego gminy jest system finansów publicznych, który pełni rolę kluczowego instrumentu zaspokajającego podstawowe potrzeby mieszkańców. Efektywność funkcjonowania samorządu determinowana jest przez stabilność sytuacji finansowej, czyli

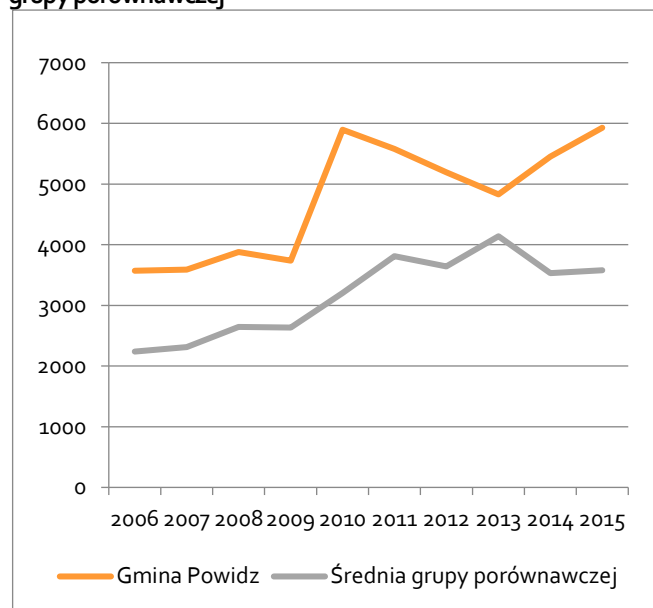
przede wszystkim utrzymywanie równowagi między dochodami gminy a jej wydatkami.

W celu diagnozy sytuacji finansowej gminy Powidz przeprowadzone zostały analizy diagnozujące stan:

- dochodów ogółem,
- dochodów własnych,
- dochodów z tytułu podatku od nieruchomości,
- dochodów z tytułu podatku PIT,
- wydatków majątkowych inwestycyjnych,
- salda dochodów i wydatków budżetowych,
- udziału zobowiązań (zadłużenie gminy).

Dochody całkowite gminy Powidz w 2015 r. łącznie wyniosły nieco ponad 13,5 mln zł, co w przeliczeniu na 1 mieszkańca daje kwotę ok. 4,5 tys. zł. Jest to ponad 80% wzrost w porównaniu z rokiem 2006. W przypadku dynamiki wysokości dochodów budżetowych w odniesieniu do liczby mieszkańców (ryc. 2.9.1) na przestrzeni ostatniej dekady (2006-2015) odnotowuje się tendencję wzrostową. Gwałtowny skok nastąpił w roku 2010 i w latach 2014-2015. W zestawieniu z wynikami średniej dla grupy porównawczej, dochody w gminie Powidz są wyraźnie wyższe i w odróżnieniu od nich, w ostatnich latach wzrastają.

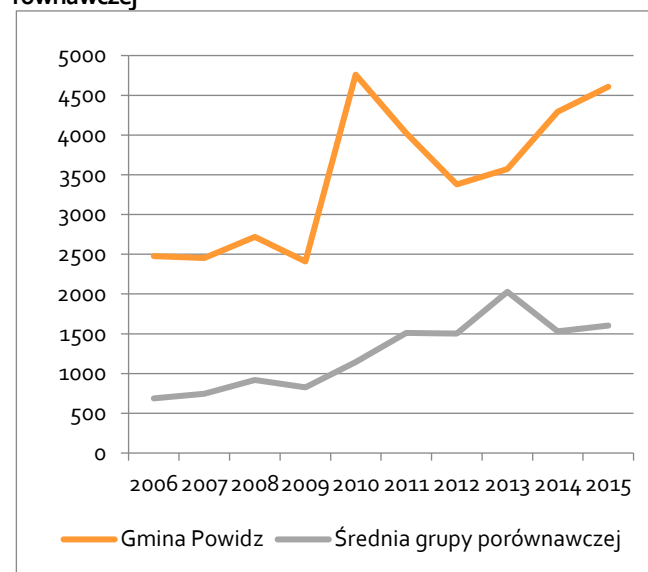
Rycina 2.9.1 Dynamika dochodów budżetowych na 1 mieszkańca w gminie Powidz w latach 2006-2015 na tle średniej dla grupy porównawczej

źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

W przypadku dochodów własnych gminy w relacji do liczby mieszkańców, podobnie jak przy dochodach budżetowych, dynamika również zorientowana jest na wzrost. Różnice między badaną jednostką, a grupą referencyjną są wyższe niż w przypadku zidentyfikowanych różnic po stronie dochodowej budżetów. Obie analizy wykazują podobne tendencje rozwojowe – gmina Powidz rozwija się dużo szybciej, dynamiczniej i w przeciągu ostatnich 10 lat uzyskała 86% wzrost. Największy skok dochodów własnych miał miejsce w roku 2010 (97,4% wzrost) i związany było ze znacznymi wpływami z jednorazowej wycinki drzew na terenie gminy Powidz (ryc. 2.9.2).

Rycina 2.9.2 Dynamika dochodów własnych na 1 mieszkańca gminy Powidz w latach 2006-2015 na tle średniej dla grupy porównawczej

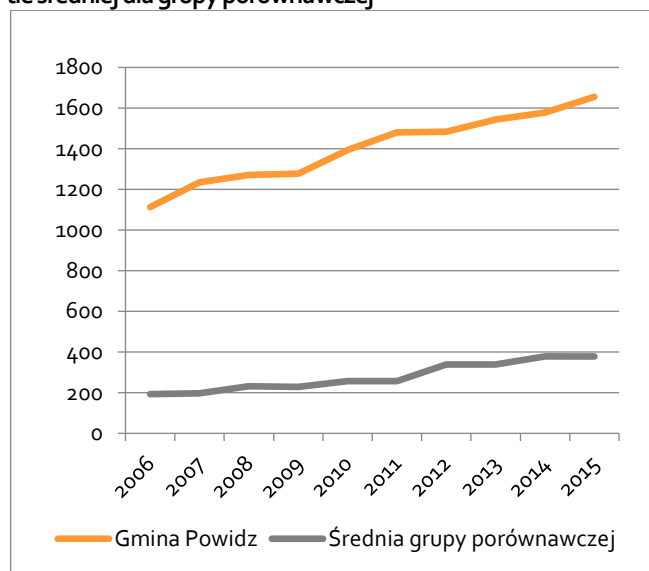

źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Najważniejszym źródłem dochodów budżetowych gminy Powidz jest podatek od nieruchomości. Dochody z tego tytułu w relacji do liczby mieszkańców (ryc. 2.9.3) w latach 2006-2015 wzrosły o blisko 550 zł (wzrost o 49%). W przypadku grupy porównawczej, średni wzrost w tym samym okresie wyniósł jedynie 184 zł. Na przestrzeni lat szczególnie widoczna jest różnica w wysokości dochodów z tytułu podatku od nieruchomości między gminą Powidz, a gminami porównawczymi, której wysokość w 2015 roku wyniosła blisko 1280 zł.

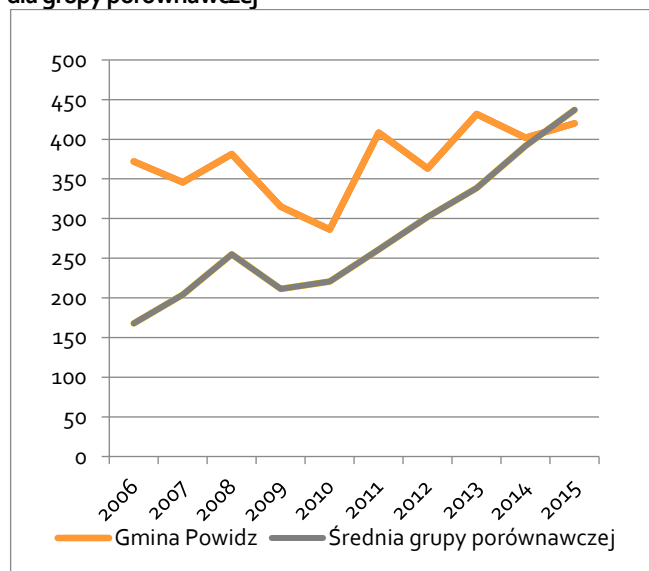

Rycina 2.9.3 Dynamika dochodów z tytułu podatku od nieruchomości na 1 mieszkańca w gminie Powidz w latach 2006-2015 na tle średniej dla grupy porównawczej

źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Rycina 2.9.4 Dynamika dochodów z tytułu podatku PIT na 1 mieszkańca w gminie Powidz w latach 2006-2015 na tle średniej dla grupy porównawczej

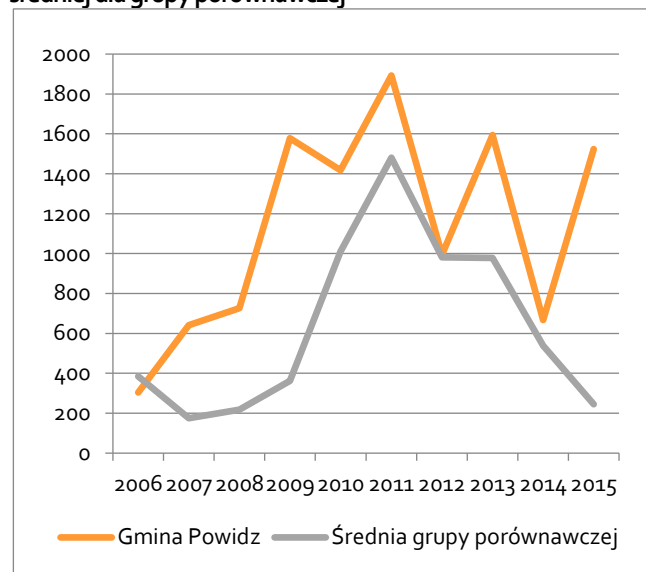
źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Kolejnym istotnym źródłem dochodów dla gminy są wpływy z tytułu udziału w podatku dochodowym od osób fizycznych (ryc. 2.9.4). Dynamika tych dochodów w latach 2006-2015 na tle średniej dla grupy porównawczej jest rosnąca, jednak nie jest to wzrost jednostajny. Na uwagę zasługują odnotowane w niektórych

latach (2009, 2010, 2012) znaczące spadki dochodów. Najwyższe wartości zidentyfikowano w roku 2013 – była to kwota 432 zł na 1 mieszkańca, zaś najniższą w 2010 – 286 zł w przeliczeniu na 1 mieszkańca.

Wydatki majątkowe inwestycyjne ponoszone przez gminę są znacznie wyższe niż średnia kwota wydatków gmin z grupy porównawczej (ryc. 2.9.5). Zauważyć można zdecydowany wzrost realizowanych inwestycji po roku 2008. W okresie 2006-2015 w gminie Powidz wydatki te wzrosły pięciokrotnie, z 304 zł w 2006 r. do 1523 zł w roku 2015 (w przeliczeniu na jednego mieszkańca). Największe inwestycje realizowane były w latach 2009, 2011, 2013 i 2015.

Rycina 2.9.5 Dynamika wydatków majątkowych inwestycyjnych na 1 mieszkańca w gminie Powidz w latach 2006-2015 na tle średniej dla grupy porównawczej

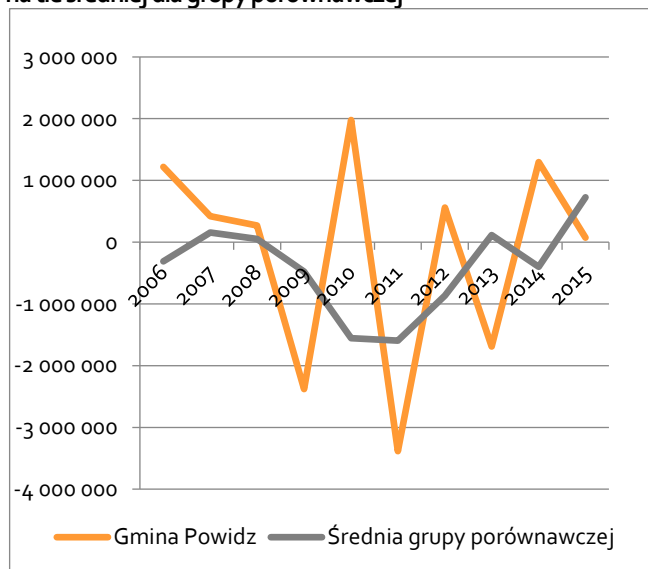

źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

W przeciągu okresu objętego analizą (2006-2015) wzrastały zarówno dochody, jak i wydatki budżetowe gminy. W 2015 r. odnotowano dodatni bilans dochodów i wydatków, który wyniósł ok. 71 tys. zł. Najniższe – ujemne salda budżetowe zostały odnotowane w latach 2009, 2011 oraz 2013, co związane było z wydatkami inwestycyjnym na terenie gminy (ryc. 2.9.6).

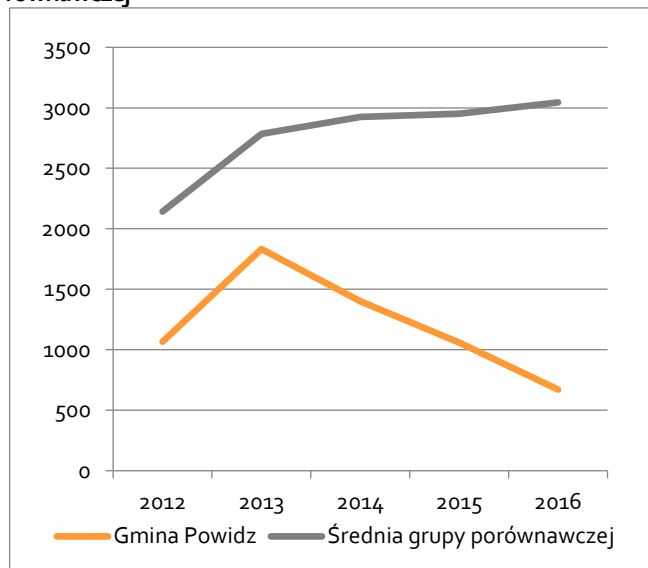

Rycina 2.9.6 Saldo budżetowe gminy Powidz w latach 2006-2015 na tle średniej dla grupy porównawczej

źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Rycina 2.9.7 Dynamika poziomu zadłużenia na 1 mieszkańca w gminie Powidz w latach 2012-2016 na tle średniej dla grupy porównawczej

źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów (www.mf.gov.pl) [dostęp: 7 czerwca 2017r.].

Poziom zadłużenia gminy Powidz jest dużo niższy niż w przypadku gmin z grupy referencyjnej. Największą wartość osiągnął on w 2013 r., gdy wynosił 1833 zł w relacji na 1 mieszkańca, co było jednak relatywnie niską wartością w porównaniu do średniego zadłużenia dla

grupy porównawczej, które w tym samym roku wyniosło 2784 zł na 1 mieszkańca (ryc. 2.9.7). Po 2013 r. zaobserwować można stały spadek zadłużenia gminy Powidz, przy jednoczesnym wzroście zadłużenia dla gmin z grupy porównawczej. Na przełomie lat 2013-2015 poziom zadłużenia obniżył się o 36,6%. Spadek zadłużenia wraz ze stale rosnącymi dochodami gminy, przy bardzo wysokim poziomie dochodów własnych (głównie z podatku od nieruchomości), uznać należy za pozytywną prognozę rozwojową na najbliższe lata.

2.10 Ocena sytuacji społeczno-gospodarczej gminy wynikająca z autodiagnozy

Najistotniejszym etapem w diagnozie sytuacji społeczno-gospodarczej gminy jest wskazanie głównych problemów oraz potencjałów badanej jednostki. Powinny one stanowić punkt wyjścia przy formułowaniu wizji rozwoju, celów oraz konkretnych zadań i projektów.

Do diagnozy sytuacji społeczno-gospodarczej gminy Powidz wykorzystano wyniki badań terenowych przeprowadzonych w czerwcu 2017 r. Badania te przeprowadzono z wykorzystaniem dwóch metod: (1) wywiadu kwestionariuszowego oraz (2) indywidualnego wywiadu pogłębianego (IDI).

1. **Wywiad kwestionariuszowy** (czasami nazywany potocznie badaniem ankietowym) to wywiad, w którym zadawane pytania, zebrane w formie kwestionariusza, są ustalone i identyczne dla wszystkich respondentów (Frankfort-Nachmias, Nachmias 2001). Jest to narzędzie badawcze zaliczane do metod bezpośrednich i komunikacyjnych (Kotus 2001). Komunikacyjność tej metody polega na bezpośrednim kontakcie w czasie badania ankietera oraz respondenta – w odróżnieniu od ankiety środowiskowej, w której respondent po otrzymaniu kwestionariusza sam go wypełnia i dostarcza ankieterowi.
2. **Indywidualny wywiad pogłębiony** (individual depth interview) to metoda uzupełniająca badania ilościowe. Pozwala ona na ustalenie zjawisk, które umknęły podczas badania narzędziem standaryzowanym, np. kwestionariuszem wywiadu (Kotus 2001). W tego typu pogłębionej rozmowie z badanym można poświęcić więcej czasu na kwestie bardziej drażliwe i ciekawsze z poznawczego

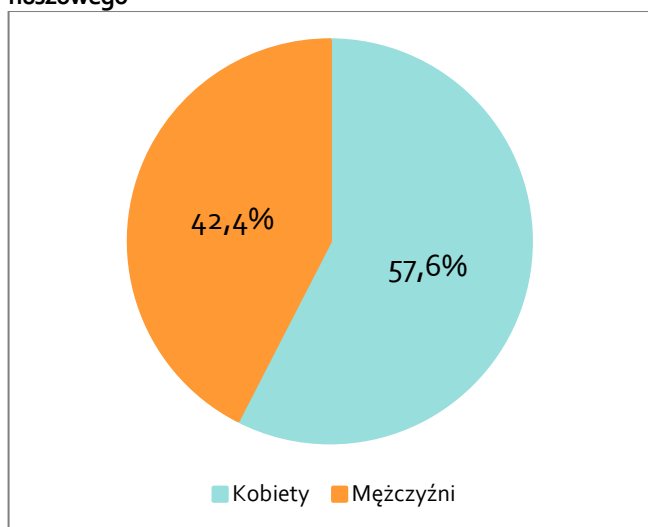

i praktycznego punktu widzenia. Sam respondent może także naprowadzić badacza na tematy, których ten nie był w stanie przewidzieć. Grono respondentów IDI powinno składać się z liderów lokalnych i najważniejszych wewnętrznych i zewnętrznych interesariuszy.

Jedną z metod gromadzenia danych niezbędnych do opracowania części analitycznej strategii było badanie kwestionariuszowe pt. „Potencjał rozwojowy i jakość życia w gminie Powidz” skierowane do mieszkańców gminy Powidz. Kwestionariusz wywiadu składał się z 10 pytań, w tym 9 pytań zasadniczych i jednego pytania dotyczącego cech respondentów. Uzyskane odpowiedzi pozwoliły zidentyfikować główne problemy i potencjały gminy Powidz, a także ocenić najważniejsze aspekty rozwojowe.

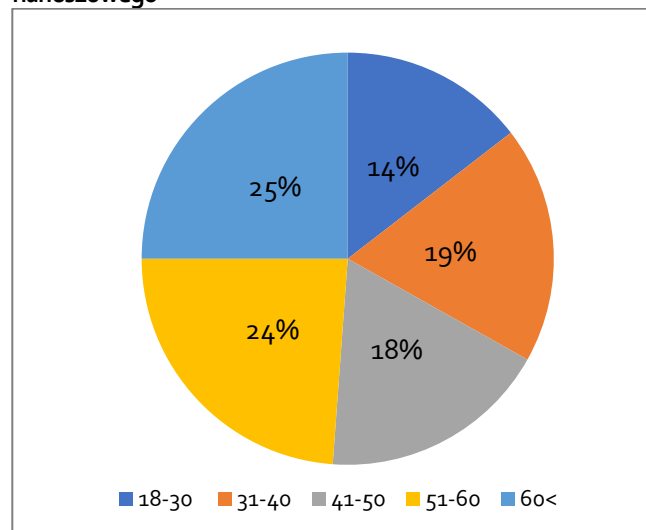
Wywiady zrealizowano we wszystkich sołectwach gminy Powidz. W badaniu wzięły udział 172 osoby. Strukturę próby określono w oparciu o trzy cechy: (1) płeć, (2) wiek i (3) miejsce zamieszkania (sołectwo). W badaniu wzięło udział 57,6% kobiet i 42,4% mężczyzn (ryc.2.10.1). 25% badanych stanowiły osoby powyżej 60 roku życia, najmniej liczną grupę stanowili respondenci poniżej 30 roku życia (14,5%). Dokładną strukturę wieku respondentów przedstawia rycina 2.10.2.

Rycina 2.10.1 Struktura płci respondentów wywiadu kwestionariuszowego

źródło: opracowanie własne na podstawie wywiadu kwestionariuszowego.

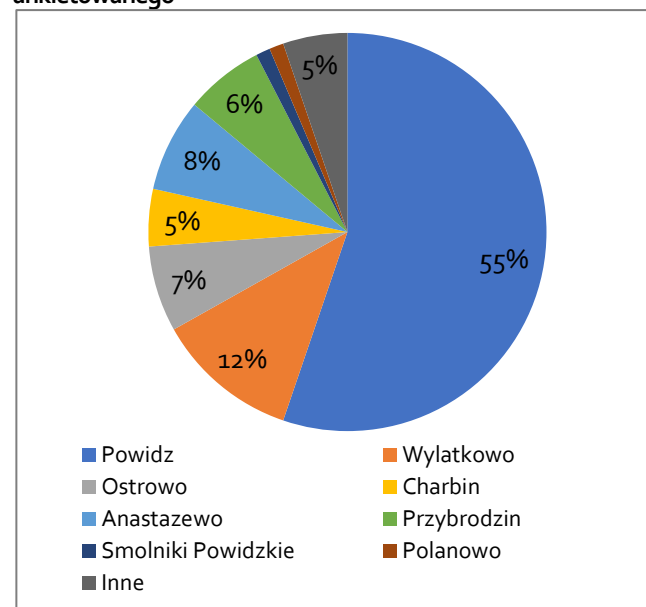
Rycina 2.10.2 Struktura wieku respondentów wywiadu kwestionariuszowego

źródło: opracowanie własne na podstawie wywiadu kwestionariuszowego.

Ponad połowa ankietowanych mieszka w sołectwie Powidz. Dokładną strukturę zamieszkania respondentów przedstawia rycina 2.10.3.

Rycina 2.10.3 Struktura zamieszkania respondentów badania ankietowanego

źródło: opracowanie własne na podstawie wywiadu kwestionariuszowego.

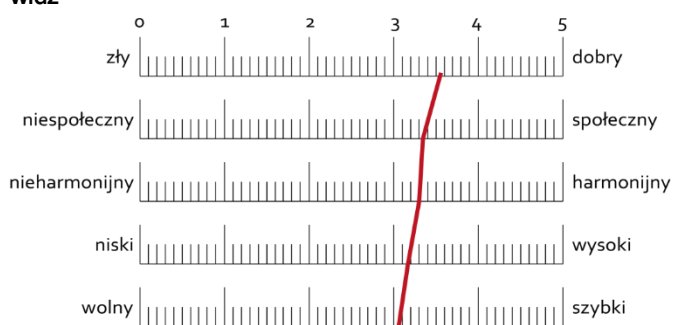

Wyniki badania na takiej próbie należy traktować z pewną ostrożnością, ponieważ nie mają one charakteru wysoce reprezentatywnego z punktu widzenia statystyki. Mogą one służyć jako materiał pomocniczy przy formułowaniu ogólnych wniosków i być uzupełnieniem innych zastosowanych metod badawczych.

Respondenci pytani o ogólną ocenę jakości życia najczęściej wybierali odpowiedź „raczej dobrze”. Należy też zwrócić uwagę na fakt, że żaden z ankietowanych nie wybrał odpowiedzi „bardzo źle”, a odpowiedź „raczej źle” wybrało zaledwie 2,3%. Odpowiedzi pozytywne („raczej dobrze” i „bardzo dobrze”) wybrało prawie 71% respondentów.

Ocena poziomu rozwoju lokalnego dokonana została za pomocą skali dyferencjału semantycznego *Osgooda*, przy niewielkim jej zmodyfikowaniu dla potrzeb prowadzonych badań. Respondenci mieli określić swoją pozycję na każdej z pięciu skal cząstkowych, wyznaczonych przez pary opozycyjnych pojęć: dobry - zły, społeczny - niespołeczny, harmonijny - nieharmonijny, wysoki - niski, szybki - wolny. Na podstawie tego wykreślono profil rozwoju lokalnego gminy Powidz, który jest zbliżony do wartości pozytywnych (ryc. 2.10.4).

Rycina 2.10.4 Profil ocen poziomu rozwoju lokalnego gminy Powidz

źródło: opracowanie własne.

Zdecydowana większość ankietowanych mieszkańców jako **problemy**, które wymagają najpilniejszego rozwiązania wskazuje na zły stan infrastruktury drogowej, m.in. podkreślano potrzebę modernizacji dróg łączących Powidz z Przybrodzinem lub drogi powiatowej pomiędzy Słupcą, Powidzem i Smolnikami. Niewiele mniej respondentów wskazuje z kolei na potrzebę zainwestowania w polepszenie infrastruktury turystycznej i technicznej, w tym reaktywowanie kolei wąskotorowej, kontynuację promenady z Powidza w

kierunku Przybrodzina, budowę nowych ścieżek rowerowych i chodników. Częstym problem wymienianym przez mieszkańców jest niewystarczający stopień skanalizowania obszaru gminy. Kilkanaście osób zwróciło także uwagę na brak miejsc parkingowych. Zdaniem kilku osób w gminie brakuje miejsc pracy i źle funkcjonuje transport publiczny.

Respondenci oceniali również **główne kierunki rozwoju gminy**. Stwierdzili zgodnie, że Powidz powinien kontynuować rozwój działalności turystycznej - 92% respondentów zaznaczyło odpowiedzi pozytywne - "zdecydowanie tak" lub "raczej tak". Kolejnymi kierunkami o najwyższym stopniu akceptacji przez mieszkańców było rolnictwo (83% odpowiedzi "zdecydowanie tak" i "raczej tak"), rozwój nowych terenów mieszkaniowych (74% odpowiedzi pozytywnych) oraz gospodarka leśna (74% odpowiedzi pozytywnych). Najmniej pozytywnie mieszkańcy są nastawieni do rozwoju przemysłu, który uzyskał 40% odpowiedzi pozytywnych oraz 36% odpowiedzi negatywnych ("zdecydowanie nie" lub "raczej nie"). W przypadku każdego z kierunków występuje więcej opinii pozytywnych niż negatywnych.

Tabela 2.10.1 Liderzy lokalni, z którymi przeprowadzono indywidualne wywiady pogłębione

Radni i sołtysi	
1.	Krzysztof Bartkowiak radny
2.	Hanna Beździkowska sołtys Charbina
3.	Mariola Górniak sołtys Smolnik Powidzkich
4.	Antoni Kaczyński sołtys Polanowa
5.	Lucyna Kasprzyk radna
6.	Janusz Konieczka sołtys Ług
7.	Ignacy Maroszek radny powiatu, sołtys Powidza
8.	Halina Pankros sołtys Przybrodzina
9.	Natalia Pawłowska sołtys Anastazewa
10.	Waldemar Szczepankiewicz sołtys Ostrowa
11.	Anna Szymańska sołtys Wylatkowa
Urzędnicy i reprezentanci jednostek gminnych	
12.	Piotr Jurga kierownik Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Powidzu
13.	Joanna Kaczyńska pracownik Urzędu Gminy
14.	Katarzyna Kaźmierczak dyrektor Domu Kultury
15.	Beata Kwitowska sekretarz gminy Powidz
16.	Dawid Lauer skarbnik gminy Powidz
17.	Grażyna Niedzielska dyrektor Zespołu Szkolno-Przedszkolnego w Powidzu

18.	Piotr Plewa	pracownik Urzędu Gminy
19.	Anna Wiatr	dyrektor Biblioteki Publicznej Gminy Powidz
Przedsiębiorcy		
20.	Daria Białkowska	KAMENA Polanowo Zdroje
21.	Janusz Bocheński	agroturystyka 'Bocheńscy'
22.	Aleksander Foremski	przedsiębiorca
23.	Michał Imbiorowicz	przedsiębiorca - przetwórstwo miodu
24.	Bogumił Pietruszewski	restauracja Jabłona
25.	Łukasz Putz	przedsiębiorca
26.	Jacek Rybacki	hotel Moran
27.	Jerzy Warszawski	dzierżawca Jeziora Powidzkiego
Przedstawiciele organizacji publicznych i niepublicznych funkcjonujących na terenie gminy		
28.	ks. Rafał Bachora	wikariusz parafii pw. św. Mikołaja
29.	Dorota Brzozowska	leśniczy Leśnictwa Dolina
30.	Czesław Dykszak	członek Stowarzyszenia Honorowych Dawców Krwi
31.	kapitan Martyna Fedro-Samojedny	rzecznik prasowy 3. Skrzydła Lotnictwa Transportowego
32.	Halina Ganińska	prezes Towarzystwa Przyjaciół Powidza
33.	Marek Gaziński	prezes UKS Powidz
34.	Jan Jaroszczyk	Stowarzyszenie Właścicieli Nieruchomości we Wsi Wylatkowo
35.	Jerzy Kapela	leśniczy Leśnictwa Hutka
36.	Sebastian Kopczyński	dzielnicowy
37.	Ewa Rutkowska	przedstawicielka Związku Emerytów Rencistów i Inwalidów
38.	Mieczysław Rzewniś	prezes PZW Powidz
39.	Wiktor Somerfeld	animator sportowy
40.	ks. prał. Krzysztof Stawski	dyrektor Caritas Archidiecezji Gnieźnieńskiej
41.	Krystian Urbańczyk	prezes Towarzystwa „Wędkarski Powidz”
42.	Adam Wiatr	leśniczy Leśnictwa Smolniki
43.	mieszkaniec Powidza	mieszkaniec Powidza

źródło: opracowanie własne.

Za **najważniejsze inwestycje**, które powinny być zrealizowane w ciągu kilku najbliższych lat, respondenci w zdecydowanej przewadze uznali budowę i modernizację dróg, chodników, ścieżek rowerowych. W opinii znacznej liczby respondentów należy poczynić duże inwestycje w celu podniesienia jakości infrastruktury turystycznej, która pozwoli na przyciągnięcie

większej liczby wczasowiczów, a także przyczyni się do zwiększenia stopnia rozpoznawalności gminy. Kilkaosobowe grupy zasugerowały budowę większej liczby placów zabaw, świetlic, miejsc usługowych. Mieszkańcy okolic Wylatkowa, Anastazewa i Polanowa wskazywali na potrzebę dokończenia przebiegu sieci kanalizacyjnej. Poza tym w miejscowości Wylatkowo występuje potrzeba zamontowania oświetlenia ulicznego. Zwrócono również uwagę, że do inwestycji które można by zrealizować w najbliższych latach należy usprawnienie systemu komunikacji publicznej.

Istotnym etapem diagnozy były **wywiady pogłębione z lokalnymi liderami**. Celem każdego z nich było poznanie najważniejszych problemów gminy i potencjałów rozwojowych, a także przyszłych kierunków rozwoju gminy Powidz. Zasadniczym celem tych rozmów było również nawiązanie relacji z osobami, które w przyszłości będą najpewniej w dużej mierze wpływały na rozwój lokalny i realizowały wypracowany dokument strategiczny.

Zdecydowana większość wywiadów odbywała się bezpośrednio, tylko nieliczne przeprowadzono telefonicznie. Osoby przeprowadzające wywiad starały się w jak najmniejszym stopniu ingerować w jego treść. Udało się przeprowadzić łącznie 43 rozmowy z osobami reprezentującymi różne środowiska (tab.2.10.1). Każdy z ankierów sporządzał sprawozdanie z wywiadu na podstawie własnych notatek.

Pierwszą z grup, która została uwzględniona podczas przeprowadzania pogłębionych wywiadów, są **radni i sołtysi z gminy Powidz**. Łącznie przeprowadzono 11 rozmów. Największy potencjał rozwoju gminy respondenci (100%) odnajdują w turystyce, znaczna większość podkreśla także walory przyrodnicze miejsca. Prawie połowa pytanym uważa, że kolejną możliwością rozwoju jest wojsko, a mianowicie wspólne inwestowanie w infrastrukturę drogową oraz stworzenie miejsc pracy dla mieszkańców. Padły również takie odpowiedzi jak ekologiczna strefa ekonomiczna oraz rozwój lokalnych firm, które generowałyby nowe miejsca pracy.

Za główny problem rozwoju gminy Powidz 6 osób uznało słabą infrastrukturę drogową, w tym m.in. brak ścieżek rowerowych, chodników i oświetlenia czy niski stan jakości nawierzchni oraz nieutwardzone drogi. Na

drugim miejscu znalazł się brak funduszy na nowe inwestycje oraz zaspokojenie potrzeb mieszkańców. Innymi problemami są letnicy, którzy nie płacą za wywóz śmieci i przez to ten obowiązek spada na mieszkańców oraz wojsko posiadające ciężki sprzęt i tym samym niszczące nawierzchnie gminnych dróg bez rekompensaty finansowej z ich strony.

Według przebadanych osób rozwój gminy powinien opierać się na turystyce - walorach przyrodniczych i czystym powietrzu oraz na rozbudowie bazy sportowo-rekreacyjnej (np. przystań dla żaglówek, promenada, hotele). Mniejsza liczba osób wskazała na współpracę z bazą wojskową oraz przyciągnięcie nowych mieszkańców do gminy przez np. stworzenie im dogodnych warunków pracy czy zapewnienie dostępu do usług.

Wśród **grupy urzędników oraz podmiotów podlegających gminie** (8 respondentów) przeważająca liczba osób za największy potencjał rozwojowy uważa zasoby naturalne, które tworzą warunki do aktywnego wypoczynku, a tym samym stanowią podstawę turystyki w Powidzu. Część z nich zauważa również pozytywny wpływ na ten aspekt położenia gminy w centralnej Polsce. Poza potencjałem turystycznym zauważono również szansę w rozbudowie bazy wojskowej oraz prężnie działających organizacjach pozarządowych na terenie gminy.

Główny problem stanowi zły stan dróg oraz bardzo słabo rozwinięty transport publiczny. Respondenci uważają także brak kanalizacji w niektórych sołectwach oraz niski poziom inwestycji na terenie gminy. Innymi problemowymi kwestiami okazała się niedostateczna opieka medyczna (m.in. brak ginekologa, kardiologa oraz okulisty) i starzenie się społeczeństwa, spowodowane brakiem inwestycji na terenie gminy, a tym samym miejsc pracy.

Wszyscy ankietowani jako główny kierunek rozwoju wskazali turystykę i/lub agroturystykę, jednak opierającą się na różnych filarach, dla części rozwój ten powinien być oparty na rozbudowie infrastruktury okołoturystycznej oraz oferty usługowej i kulturalnej. Mniejszość wskazuje tutaj turystykę proekologiczną czy pszczelarstwo.

W czasie prac terenowych przeprowadzono 8 wywiadów z **przedsiębiorcami** prowadzącymi swoją

działalność na terenie gminy Powidz. Wszyscy respondenci jako główny potencjał rozwojowy wskazali turystykę. Według nich to głównie na tym aspekcie władze lokalne powinny skupić swoje działania. Kilukrotnie podkreślano walory przyrodnicze gminy jako podstawowy atut analizowanej jednostki. Dwóch przedsiębiorców, poza potencjałem turystycznym, widzi szansę rozwoju gminy w funkcjonowaniu tutejszej bazy wojskowej. Ich zdaniem, nowi żołnierze napływający do wspomnianej jednostki wojskowej, mogą przyczynić się do powstawania nowych działalności gospodarczych, które będą ich obsługiwać.

Ponad połowa badanych przedsiębiorców jako podstawowy problem rozwojowy identyfikuje brak odpowiedniej jakości infrastruktury drogowej. Poza tym dwie osoby wyróżniły takie bariery rozwojowe jak występowanie obszarów chronionych na dużej części powierzchni gminy, które ograniczają możliwości dalszej rozbudowy. Wymieniano także takie problemy rozwojowe jak negatywna struktura demograficzna i niską liczbą mieszkańców gminy. Poruszano także braki w zagospodarowaniu turystycznym.

Wszyscy respondenci zdecydowanie wskazali turystykę jako główny kierunek, w którym powinien być prowadzony rozwój gminy. Według nich rozwój powinien opierać się na poprawieniu stanu szeroko rozumianej infrastruktury turystycznej, w tym bazy noclegowej, ścieżek rowerowych, szlaków pieszych, czy promenad.

Przeprowadzono 13 wywiadów kwestionariuszowych z **przedstawicielami innych organizacji publicznych oraz niepublicznych działających na terenie gminy Powidz**. Głównym potencjałem wymienianym przez respondentów były walory turystyczne gminy, wspomniało o nim 9 z 13 osób. Dodatkowo podkreślano znaczenie w rozwoju gminy Jeziora Powidzkiego, a dokładniej jego walory przyrodnicze. Kolejnym środowiskowym potencjałem jest istnienie Powidzkiego Parku Krajobrazowego oraz lokalizacja jednostek wojskowych na terenie gminy.

Głównym problemem według osób biorących udział w badaniach jest słabo rozwinięta infrastruktura drogowa, wodno-ściekowa oraz rekreacyjna i turystyczna. W kontekście problemów respondenci także wymieniają wyżej wspomnianą bazę wojskową, a dokładniej wzrost liczby żołnierzy i stanie się przez gminę

terenem wojskowym. Kolejnymi wymienianymi problemami są brak inwestycji lub też ich nieracjonalność (np. budowa ścieżki edukacyjnej - ryby Jeziora Powidzkiego). Innymi są emigracja młodych mieszkańców, brak długoletniej wizji rozwoju gminy, mała liczba stałych mieszkańców oraz brak funduszy pozyskiwanych z UE. Respondenci zwrócili także uwagę na to, że obecnie potencjał gminy jest niewykorzystywany.

Głównym kierunkiem rozwoju gminy powinna być turystyka. Aspektami, na które respondenci zwracali uwagę była potrzeba działania na rzecz rozbudowy bazy noclegowej oraz zwiększenie wykorzystania turystycznego jeziora oraz terenów okolicznych. Dodatkowym czynnikiem wpływającym na rozwój powinna być również powstanie całorocznej infrastruktury turystycznej. Zauważono również rolę jednostki wojskowej w rozwoju gminy oraz potencjał gospodarczy w usługach obsługujących armię.

Ważnym aspektem jest fakt, że lokalni liderzy zauważają te same problemy oraz potencjały rozwojowe, co ankietowani mieszkańcy. Ich opinia jest spójna i dość zbieżna.

3 Analiza SWOT

Najczęstszym narzędziem stosowanym w celu syntezy diagnozy wewnętrznych i zewnętrznych uwarunkowań funkcjonowania i rozwoju firm oraz różnego rodzaju jednostek terytorialnych jest analiza SWOT (Parysek 1997; Dutkowski 2003, 2004). Polega ona na podsumowaniu diagnozy poprzez zidentyfikowanie mocnych stron (Strengths), słabych stron (Weaknesses), szans (Opportunities) i zagrożeń (Threats) mogących wpłynąć na sytuację rozwojową gminy. Podczas konstruowania macierzy SWOT dla gminy Powidz przyjęto następujące ustalenia definicyjne:

1. **Mocne strony** – wszystko to, co stanowi atut, przewagę, zaletę gminy Powidz (sytuacja wewnętrzna gminy);
2. **Słabe strony** – wszystko to, co stanowi słabość, barierę, wadę gminy Powidz (sytuacja wewnętrzna gminy);
3. **Szansa** – wszystko to, co stwarza gminie Powidz szansę korzystnej zmiany (okoliczności zewnętrzne);
4. **Zagrożenia** – wszystko to co stwarza gminie Powidz niebezpieczeństwo zmiany niekorzystnej (okoliczności zewnętrzne).

Macierz SWOT skonstruowano przy uwzględnieniu określonej procedury. Najpierw członkowie zespołu badawczego określili najważniejsze mocne, słabe strony, szanse i zagrożenia. Następnie, syntetyczną macierz zweryfikowano raz jeszcze pod względem zgodności ze zdiagnozowanymi faktami i przyjętymi definicjami. Wyniki tak przeprowadzonej procedury poddano konsultacjom społecznym z różnymi grupami interesariuszy.

Proces diagnozowania gminy Powidz doprowadził do określenia 5 najważniejszych mocnych stron, tj. tych

czynników, które stanowią atut, przewagę, zaletę gminy Powidz (sytuacja wewnętrzna gminy). Kluczowe są w tej grupie zasoby środowiska przyrodniczego, stanowiące potencjał turystyczny. Turystyka jest w zasadzie jedyną gałęzią gospodarki, która ma na tym terenie duże szanse rozwojowe.

W ramach syntezy diagnozy gminy Powidz zidentyfikowano 5 słabych stron. Część z nich to trudne do rozwiązania problemy infrastrukturalne i transportowe, kluczowe dla wysokiej jakości życia. Niektóre słabe strony są również czynnikami szczególnie spowalniającymi procesy rozwojowe. W świetle rozwoju turystyki, jako kluczową słabą stroną należy uznać brak spójnego systemu przestrzeni publicznych oraz polityki przestrzennej dotyczącej terenów wokół jezior.

Najważniejsze szanse gminy Powidz leżą niewątpliwie w stosunkowo dużym pakiecie zewnętrznych środków finansowych, możliwych do pozyskania w najbliższej perspektywie finansowej. Dodatkowo, jako istotne okazje rozwojowe wskazano zwiększający się w Polsce ruch turystyczny oraz rozwijające się usługi agroturystyczne. Wykorzystanie choć części pojawiających się szans może wyraźnie podnieść poziom rozwoju i jakość życia w gminie.

W ramach syntezy ustaleń diagnostycznych zidentyfikowano również 5 zagrożeń dla gminy Powidz, w tym m.in. niski poziom inwestycji drogowych samorządów wyższego szczebla (głównie powiatowego) w północnej części powiatu słupeckiego, niekorzystne zmiany klimatyczno-hydrologiczne (m.in. susze, ubytek wody w jeziorach, oddziaływanie odkrywki węgla brunatnego), niewłaściwe zachowania turystów (szczególnie jednodniowych), wpływające na degradację środowiska naturalnego, potencjalne przejęcie polskiej bazy wojskowej przez wojska amerykańskie oraz konkurencyjność ościennych ośrodków wypoczynkowych.

Tabela 3.1. Syntetyczna macierz SWOT dla gminy Powidz

MOCNE STRONY		SŁABE STRONY	
1.	Potencjał turystyczny wynikający z zasobów środowiska przyrodniczego	1.	Zły stan techniczny infrastruktury drogowej
2.	Obecność bazy wojskowej	2.	Mało rozbudowana infrastruktura turystyczna (noclegi, gastronomia, szlaki turystyczne, ścieżki rowerowe, zagospodarowanie brzegów jeziora)
3.	Aktywna społeczność lokalna	3.	Niedostatecznie rozwinięty transport publiczny
4.	Imprezy na terenie gminy (festiwale, turnieje, zloty)	4.	Brak miejsc rozrywki i usług dla mieszkańców, wojskowych i turystów
5.	Wysoki poziom nauczania w szkole	5.	Brak polityki planistycznej m.in. w zakresie kształtowania przestrzeni publicznych
SZANSE		ZAGROŻENIA	
1.	Pozyskanie zewnętrznych środków inwestycyjnych (UE, rząd, inne samorządy, przedsiębiorcy)	1.	Niski poziom inwestycji drogowych samorządów wyższego szczebla (głównie powiatowego) w północnej części powiatu słupeckiego
2.	Zwiększenie popytu na usługi rekreacyjno-turystyczne, wynikające m.in. z mody na sportowy tryb życia	2.	Niekorzystne zmiany klimatyczno-hydrologiczne (m.in. susze, ubytek wody w jeziorach, oddziaływanie odkrywki węgla brunatnego)
3.	Polityka inwestycyjna w zakresie obronności i rozbudowa bazy wojskowej	3.	Niewłaściwe zachowania turystów (szczególnie jednodniowych) wpływające m.in. na degradację środowiska naturalnego
4.	Moda na agroturystykę	4.	Potencjalne przejęcie polskiej bazy wojskowej przez wojska amerykańskie
5.	Napływ nowych mieszkańców (głównie młodych emerytów wojskowych i zamożniejszych mieszkańców miast)	5.	Konkurencyjność ościennych ośrodków wypoczynkowych

źródło: opracowanie własne.

4 Wizja rozwoju

Często przy okazji opracowywania strategii rozwoju określonego terytorium wprowadza się określenie wizji rozwoju (por. Dziemianowicz i in. 2012, s. 51 i kolejne). Wizja formułowana w ramach strategii jest swego rodzaju projekcją przyszłości, do jakiej dąży samorząd i społeczność lokalna. Opisuje ona pożądaną stan docelowy w perspektywie kilku, kilkunastu lat. Dziemianowicz i in. (2012) formułują następujące funkcje wizji rozwoju:

- zobrazowanie stanu docelowego – można powiedzieć, że wizja stanowi cel całkowicie nadrzędny nad wszystkimi, zawierający w sobie pozostałe cele sformułowane w strategii;
- informowanie o aspiracjach osób formułujących wizję;
- jednoczenie wokół idei, co powoduje, że ludzie się z nią utożsamiają.

Wizja rozwoju gminy Powidz utożsamiana jest z celem głównym Strategii. Ostateczny kształt wizji został wypracowany podczas warsztatów z zespołem lokalnych ekspertów ds. opracowania Strategii rozwoju gminy Powidz.

Gmina Powidz to otwarta przystań i przyjazny turystycznie zakątek, gdzie bogactwo natury łączy się z pielęgnowaniem lokalnych tradycji, a harmonijny rozwój zapewnia gościom i mieszkańcom warunki do wypoczynku i życia

Wyrażenia zawarte w wizji mają następujące znaczenia:

1. **Otwarta przystań** – jest miejscem dostępnym i bezpiecznym dla każdego, do którego chce się wracać.
2. **Przyjazny turystycznie zakątek** – spokojna okolica, w której przyjezdni odnajdują ciszę i spokój. Gmina zapewnia infrastrukturę turystyczną na najwyższym poziomie.
3. **Bogactwo natury** – malowniczo położone jeziora, zielone lasy, urokliwy krajobraz oraz

świadoma społeczność, dbająca o środowisko naturalne.

4. **Pielęgnowanie lokalnych tradycji** – rozumie się przez to podtrzymanie i wzbogacenie tradycji kulturowych oraz tożsamości mieszkańców. Gmina wspiera miejscowych wytwórców i rzemieślników oraz promuje tutejsze produkty.
5. **Harmonijny rozwój** – współdziałanie sfer gospodarczej i społecznej z uwzględnieniem zasobów środowiska przyrodniczego oraz ładu przestrzennego.
6. **Zapewnienie gościom i mieszkańcom warunków do wypoczynku i życia** – gmina Powidz to miejsce oferujące szeroki wachlarz usług dla mieszkańców i przyjezdnych, a nowoczesna infrastruktura drogowa i techniczna poprawia ich jakość życia. Wieloaspektowy rozwój spowodował trend wśród turystów, którzy coraz liczniej stają się mieszkańcami naszej gminy.

5 Cele rozwojowe

Kolejnym, po sformułowaniu wizji, etapem sporządzania strategii było wyznaczenie celów rozwojowych. Jest to etap kluczowy, ponieważ w nim dokonują się istotne wybory strategiczne, zarysowuje się droga jaką musi przejść jednostka terytorialna, by zrealizować wizję rozwoju (a tym samym cel główny). Cele przy tym zawsze stanowią układ hierarchiczny, tj. cel niższego rzędu stanowi część celu wyższego rzędu. W Strategii rozwoju gminy Powidz przyjęto trzy poziomowy, hierarchiczny układ celów (ryc. 5.1). Cel główny stanowić będzie wizja rozwoju. Kolejno, na niższym poziomie hierarchicznym określone zostały cele strategiczne. Następnie każdy z celów strategicznych będzie realizowany poprzez cele niższego rzędu, które będą określane jako cele szczegółowe.

Rycina 5.1. Hierarchiczny układ celów w Strategii rozwoju gminy Powidz.

Źródło: Opracowanie własne.

Każdy z wyznaczonych celów spełnia określone kryteria wynikające ze standardów metodycznych stosowanych w tego typu dokumentach, które nawiązują do ich:

1. precyzyjności (ang. *specific*) – cele powinny być na tyle precyzyjne, aby nie mogły być interpretowane w odmienny sposób,
2. mierzalności (ang. *measurable*) – cele powinny być tak sformułowane, żeby można było liczbowo wyrazić stopień ich realizacji, przypisując im konkretne miary,
3. akceptowalności (ang. *accepted*) – cele powinny być akceptowane przez podmioty, które będą dążyć do ich osiągnięcia (tj. podmioty realizujące strategię),

4. realistyczności (ang. *realistic*) – cele powinny być określane realnie (strategia nie może być zbiorem „pobożnych życzeń”), tzn. tak by możliwe było ich osiągnięcie w zakładanej perspektywie czasowej,
5. terminowości (ang. *time-dependent*) – cele muszą być zdefiniowane precyzyjnie w wymiarze czasowym po to, by móc określać poziom ich realizacji i prowadzić monitoring.

Formułowanie celów było przedmiotem jednego z warsztatów przeprowadzonych z zespołem lokalnych liderów. Ich ostateczny kształt był wynikiem dwóch spotkań, a procedura wyboru przebiegała w następujący sposób:

Cel strategiczny 1 Poprawa warunków życia mieszkańców

Pierwszym celem strategicznym wyznaczonym dla gminy Powidz jest poprawa warunków życia mieszkańców, w ramach którego określono następujące cele szczegółowe:

- 1.1. Modernizacja i rozbudowa dróg oraz poprawa dostępności transportu publicznego,
- 1.2. Gospodarka komunalna,
- 1.3. Rozwój sektora usług dla mieszkańców,
- 1.4. Ład przestrzenny i podniesienie jakości przestrzeni publicznej.

Poniżej znajduje się uzasadnienie sformułowanych celów szczegółowych.

Cel szczegółowy 1.1. Modernizacja i rozbudowa dróg oraz poprawa dostępności transportu publicznego

Dla każdej jednostki terytorialnej istotnym czynnikiem rozwoju jest odpowiednio rozwinięta sieć połączeń komunikacyjnych, która umożliwia przemieszczenie się do miejsca docelowego. Sprawność poruszania się jest uwarunkowana stanem technicznych infrastruktury drogowej. W ramach przeprowadzonych badań ankietowych i wywiadów pogłębionych, respondenci i lokalni liderzy jako jeden z najważniejszych problemów, z jakim mierzą się mieszkańcy gminy Powidz, wskazali zły stan infrastruktury drogowej oraz niedostatecznie rozwinięty transport publiczny. W związku z tym, cel ten będzie realizowany przez następujące działania:

- 1.1.1. próbę zmiany kategorii dróg powiatowych relacji Strzałkowo-Smolniki Powidzkie oraz Witkowo-Powidz na klasę dróg wojewódzkich,
- 1.1.2. zabiegi na rzecz pozyskania środków rządowych z Ministerstwa Obrony Narodowej na remonty dróg, z których korzystają jednostki wojskowe,
- 1.1.3. kontynuację modernizacji dróg gminnych,
- 1.1.4. zwiększenie dostępności komunikacyjnej miejscowości poprzez lobbowanie na rzecz optymalizacji połączeń transportu publicznego,
- 1.1.5. rozbudowę ciągów pieszo-rowerowych, łączących poszczególne miejscowości gminy wraz z infrastrukturą towarzyszącą (przede wszystkim ławki z przystankami rowerowymi, kosze na śmieci).

Cel szczegółowy 1.2. Gospodarka komunalna

Pod pojęciem gospodarki komunalnej rozumie się w szczególności zadania gminy o charakterze użyteczności publicznej, które mają na celu bieżące i nieprzerwane zaspokajanie potrzeb zbiorowych społeczności poprzez świadczenie usług ogólnodostępnych. Poprawienie stanu infrastruktury sanitarnej zmniejszy negatywny wpływ oddziaływania człowieka na środowisko. Jest to szczególnie ważne dla obszarów o bogatych walorach przyrodniczych, do których zalicza się niewątpliwie gminę Powidz. Powody te stanowią przesłanki do podjęcia realizacji poniższych działań:

- 1.2.1. kontynuacji rozbudowy sieci kanalizacyjnej (pod warunkiem odpowiedniej gęstości zabudowy),
- 1.2.2. modernizacji infrastruktury wodno-ściekowej,
- 1.2.3. zwiększenia przepustowości oczyszczalni ścieków,
- 1.2.4. budowy sieci gazociągowej we współpracy z wojskiem,
- 1.2.5. doskonalenia systemu gospodarowania odpadami,
- 1.2.6. monitoringu zagrożeń w zakresie dzikich wysypisk śmieci, szczególnie na terenach leśnych.

Cel szczegółowy 1.3. Rozwój sektora usług dla mieszkańców

Poprawa jakości życia ludności jest również zależna od możliwości zaspokojenia ich podstawowych potrzeb życia codziennego. W gminie Powidz znaczna część respondentów wskazywała na ubogą ofertę usług skierowanych dla mieszkańców jednostki. Przede wszystkim zgłoszono problem braku dostępu do specjalistycznej opieki medycznej, jak również niewystarczającą liczbę miejsc spotkań i integracji. Z tego względu sformułowano następujące działania:

- 1.3.1. modernizację i doposażenie obiektu szkolno-oświatowego wraz z utworzeniem pracowni językowej,
- 1.3.2. otwarcie polsko-angielskiej klasy językowej dla społeczności lokalnej i amerykańskiej,
- 1.3.3. rozszerzenie specjalistycznych usług medycznych z wykorzystaniem telemedycyny,
- 1.3.4. uruchomienie Dziennego Ośrodka Pobytu dla osób starszych jako miejsca integracji,
- 1.3.5. zapewnienie miejsc spotkań i integracji mieszkańców m.in. poprzez budowę świetlic w sołectwach i wzbogacenie wyposażenia już istniejących obiektów tego typu,
- 1.3.6. rozwój działalności biblioteki publicznej poprzez utworzenie filii w wybranych wsiach sołectkich oraz wzbogacenie księgozbioru w książki obcojęzyczne,
- 1.3.7. wspieranie organizacji pozarządowych i zacieśnianie współpracy w ramach wspólnot lokalnych,
- 1.3.8. poprawa dostępu do Internetu oraz telefonii komórkowej w gminie.

Cel szczegółowy 1.4. Ład przestrzenny i podniesienie jakości przestrzeni publicznej

Jako ostatni, ale równie ważny aspekt wpływający na warunki życia mieszkańców, wskazano problematykę ładu przestrzennego, która jest podstawowym celem polityki przestrzennej jednostek terytorialnych. Ma on istotny wpływ na jakość przestrzeni publicznej, w której na co dzień żyją i funkcjonują mieszkańcy. Ze względu na cenne walory środowiska przyrodniczego gminy Powidz wymagana jest odpowiednio prowadzona polityka przestrzenna. Jako problem zidentyfikowano niewielkie pokrycie obszaru miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego, które są uchwalane dla

pojedynczych działek. Takie działania skutkują przedłużeniem interesu prywatnego nad dobro ogólnospołeczne poprzez niekontrolowane zagospodarowanie terenów linii brzegowej jezior. Dążąc do poprawy działań planistycznych i jakości przestrzeni publicznej w analizowanej jednostce, rekomenduje się:

- 1.4.1. opracowanie studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego,
- 1.4.2. aktywną politykę planistyczną dla terenów przybrzeżnych,
- 1.4.3. ochronę lokalnych walorów środowiska przyrodniczego i krajobrazu – wprowadzenie stref ochronnych,
- 1.4.4. rewitalizację Parku Powstańców Wielkopolskich,
- 1.4.5. poprawę estetyki przestrzeni publicznych poprzez wyposażenie w obiekty małej architektury.

Cel strategiczny 2 Zrównoważony rozwój turystyki

Drugim celem strategicznym jest zrównoważony rozwój turystyki, którego zadaniem jest zminimalizowanie negatywnego oddziaływania turystyki na środowisko przyrodnicze i kulturę lokalną, przy jednoczesnym generowaniu możliwości zatrudnienia dla mieszkańców. Realizowany jest on przez niżej wymienione cele szczegółowe:

- 2.1. Transport zrównoważony dla turystów/sieciowa infrastruktura turystyczna;
- 2.2. Ochrona zasobów przyrodniczych przed degradacją;
- 2.3. Zagospodarowanie terenów przybrzeżnych;
- 2.4. Turystyka kwalifikowana i aktywny wypoczynek;

Cel szczegółowy 2.1. Transport zrównoważony dla turystów/sieciowa infrastruktura turystyczna

Pierwszym celem szczegółowym jest **transport zrównoważony dla turystów**. Cel ten zostanie osiągnięty poprzez:

- 2.4.1. organizację kursów busów turystycznych – systemu międzygminnego transportu publicznego

obsługującego mieszkańców i turystów jednodniowych z pobliskich miast (Witkowo, Słupca, Września), który m.in. przyczyni się do redukcji natężenia ruchu samochodowego oraz zmniejszenia obciążenia miejsc parkingowych usytuowanych w Powidzu,

- 2.4.2. budowę parkingów buforowych w pobliżu obwodnicy znajdującej się przy ul. Kazimierza Jagiellończyka, w rejonie ul. Witkowskiej lub na boisku niedaleko remizy Ochotniczej Straży Pożarnej,
- 2.4.3. powstanie nowych szlaków turystycznych,
- 2.4.4. oznakowanie już istniejących tras turystycznych,
- 2.4.5. stworzenie map szlaków turystycznych w wersji online, a także w formie aplikacji mobilnej,
- 2.4.6. budowę ścieżek rowerowych wzdłuż torów kolejki wąskotorowej,
- 2.4.7. wznowienie ruchu dreżyny (na odcinku wewnątrz gminy Powidz) i docelowe dążenie do przywrócenia ruchu kolejki wąskotorowej między Powidzem a Gniezmem przy uwzględnieniu potencjalnej lokalizacji Centralnego Muzeum Kolejnictwa w Gnieźnie.

Cel szczegółowy 2.2. Ochrona zasobów przyrodniczych przed degradacją

Drugim celem szczegółowym jest **ochrona zasobów przyrodniczych przed degradacją**. Cel ten zostanie osiągnięty poprzez:

- 2.2.1. zwiększenie liczby koszy przy pomostach i na terenach leśnych oraz utworzenie punktów selektywnej zbiórki odpadów,
- 2.2.2. edukację proekologiczną – wprowadzenie systemu oznaczeń i tablic informacyjnych, organizowanie warsztatów ekologicznych,
- 2.2.3. organizację akcji czyszczenia Jeziora Powidkiego we współpracy z pletwonurkami związanymi z jeziorem,
- 2.2.4. wyznaczenie dodatkowych parkingów leśnych wyposażonych w kosze na śmieci oraz tablice informujące o zagrożeniach pożarowych,
- 2.2.5. działania na rzecz odbudowy zasobów wodnych okolicznych jezior poprzez budowę ruro-

- ciągu tłoczącego wodę do Jeziora Wilczyńskiego, pochodzącą z odwodnienia pobliskich odkrywek węgla brunatnego,
- 2.2.6. utrzymanie całkowitego zakazu pływania łodzi z silnikami spalinowymi, z wyłączeniem służb ratowniczych,
 - 2.2.7. stworzenie systemu stacji obsługi sanitarnej jachtów.

Cel szczegółowy 2.3. Zagospodarowanie terenów przybrzeżnych

Trzecim celem szczegółowym jest **zagospodarowanie terenów przybrzeżnych**. Cel ten zostanie osiągnięty poprzez:

- 2.3.1. budowę mariny – nowoczesnego portu jachtowego z pełnym wyposażeniem zlokalizowanego w Powidzu,
- 2.3.2. rozbudowę promenady w kierunku Przybrodzina i Dzikiej Plaży,
- 2.3.3. modernizację i uporządkowanie istniejących pomostów,
- 2.3.4. rozbudowę i modernizację infrastruktury dla WOPR w rejonie kąpielisk gminnych.

Cel szczegółowy 2.4. Turystyka kwalifikowana i aktywny wypoczynek

Czwartym celem szczegółowym jest **turystyka kwalifikowana i aktywny wypoczynek**. Cel ten zostanie osiągnięty poprzez:

- 2.4.1. zorganizowanie punktu informacji turystycznej,
- 2.4.2. utworzenie szkółki nurkowania,
- 2.4.3. utworzenie ścieżek przyrodniczych, m.in.; dendrologicznej w Parku czy o tematyce hydrologicznej w rejonie Dzikiej Plaży i Doliny,
- 2.4.4. utworzenie szlaku legend powidzkich,
- 2.4.5. utworzenie szlaku lokalnych produktów turystycznych – zapewniającego promocję miejscowych wyrobów,
- 2.4.6. organizację gier terenowych – między innymi o tematyce militarnej, zarówno w wersji tradycyjnej jak i wirtualnej (mobilnej),
- 2.4.7. organizację biegów – „Powidzki Bieg po Zdrowie”,

- 2.4.8. utworzenia wypożyczalni sprzętu plażowego w pobliżu głównych plaż.

Cel strategiczny 3 Wzmacnianie lokalnego potencjału społecznego i gospodarczego

Trzecim celem strategicznym jest wzmacnianie lokalnego potencjału społecznego i gospodarczego, który został opisany przy pomocy sześciu celów szczegółowych takich jak:

- 3.1. Rozszerzenie oferty usług hotelowych i gastronomicznych;
- 3.2. Wspieranie lokalnych przedsiębiorców i promowanie lokalnych produktów;
- 3.3. Stworzenie sieciowych produktów turystycznych i ich promocja;
- 3.4. Organizacja imprez masowych;
- 3.5. Wzmacnianie aktywności społeczności lokalnej;
- 3.6. Efektywna współpraca z podmiotami zewnętrznymi.

Poniżej wyartykułowano poszczególne cele szczegółowe:

Cel szczegółowy 3.1. Rozszerzenie oferty usług hotelowych i gastronomicznych.

Usługi hotelowe oraz gastronomiczne związane są z turystycznym charakterem gminy Powidz. Sektory te mają duży potencjał rozwojowy ze względu na lokalizację i zasoby środowiska przyrodniczego, które przyciągają wielu turystów nastawionych na pełne wyposażenie w infrastrukturę turystyczną. Działania zmierzające do osiągnięcia tego celu powinny koncentrować się na:

- 3.1.1. budowie kompleksu szkoleniowo-konferencyjnego (2 lub 3 gwiazdki), przystosowanego do obsługi większych grup zorganizowanych,
- 3.1.2. integracji miejsc noclegowych prywatnych i gminnych poprzez utworzenie portalu z ofertą bazy noclegowej (możliwość rezerwacji, opłacenia oraz sprawdzenia dostępności miejsc noclegowych przy pomocy portalu),
- 3.1.3. rozbudowie hotelu na Skarpie w Przybrodzinie i modernizacji ośrodka wypoczynkowego Łazienki w Powidzu,

- 3.1.4. wyznaczeniu terenów inwestycyjnych pod obiekty noclegowe poprzez tworzenie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego,
- 3.1.5. określeniu zasad lokalizacji i funkcjonowania tymczasowych obiektów gastronomicznych,
- 3.1.6. podniesieniu jakości usług campingowych poprzez wydzielenie obszaru pod lokalizację „Camper Parku” na terenie gminy,
- 3.1.7. utworzeniu targu, na którym dostępna będzie oferta polsko-amerykańskiej gastronomii, pozwalająca integrować się społeczności,
- 3.1.8. rewitalizacji stacji kolei wąskotorowej na potrzeby gastronomiczno-towarzystwie.

Cel szczegółowy 3.2. Wspieranie lokalnych przedsiębiorców i promowanie lokalnych produktów.

Istotnym aspektem wpływającym na wzmacnianie potencjału rozwojowego gminy Powidz jest szeroka gama lokalnych produktów. Pozwalają one utożsamiać unikatowy produkt z miejscem jego pochodzenia oraz wzmocnić poczucie przynależności mieszkańców do danego terenu. Produkty te są również magnesem przyciągającym turystów, którzy napędzają lokalną gospodarkę. Osiągnięcie powyższego celu szczegółowego musi wiązać się z podjęciem wielu działań, do których zaliczamy:

- 3.2.1. zapewnienie pomocy ze strony samorządu przy zakładaniu działalności gospodarczej ukierunkowanej na sprzedaż lokalnych produktów poprzez wprowadzenie zniżek podatkowych,
- 3.2.2. utworzenie stoisk i stałych punktów sprzedaży oferujących lokalne produkty,
- 3.2.3. promowanie lokalnych produktów na stronie internetowej gminy poprzez utworzenie zakładki im poświęconej,
- 3.2.4. wspieranie współpracy pomiędzy producentami lokalnych produktów a ich dystrybutorami na terenie gminy,
- 3.2.5. rozpoczęcie kampanii związanych z rozpowszechnieniem produktów regionalnych na skalę krajową a także międzynarodową.

Cel szczegółowy 3.3. Stworzenie sieciowych produktów turystycznych i ich promocja

Kolejnym ważnym elementem przyczyniającym się do wzrostu znaczenia gminy Powidz w regionie jest ulepszenie oferty turystycznej poprzez wprowadzenie sieciowych produktów turystycznych. Ideą powyższego rozwiązania jest zintegrowanie dostępnych ofert zaplecza turystyczno-usługowego w atrakcyjną dla klientów propozycję. Osiągnięcie powyższego celu szczegółowego musi wiązać się z podjęciem wielu działań, do których zaliczamy:

- 3.3.1. utworzenie sieciowego pakietu turystyczno-usługowego, obejmującego zakwaterowanie oraz wyżywienie w obiektach Powidzkiego Ośrodka Sportu i Rekreacji oraz ofertę usług towarzyszących (np. wynajem rowerów),
- 3.3.2. utworzenie planu poszerzenia sieciowego produktu turystyczno-usługowego o partnerów prywatnych.

Cel szczegółowy 3.4. Organizacja imprez masowych

Organizacja imprez masowych (skierowanych także do mieszkańców innych gmin) wpływa pozytywnie na kształtowanie marki miejscowości. Niesie także ze sobą szereg możliwych do skonsumowania możliwości gospodarczych. Cel ten zostanie zrealizowany poprzez następujące działania:

- 3.4.1. koordynowanie organizacji imprez masowych na terenie gminy poprzez ustalenie ustrukturalizowanego kalendarza imprez – wydarzenia powinny odbywać się cyklicznie, w regularnych odstępach czasu i w odpowiedniej proporcji w poszczególnych częściach sezonu letniego, co pozwoli uniknąć zjawiska przesycenia,
- 3.4.2. kontynuacja dwóch dużych, cyklicznie odbywających się imprez promowanych na skalę ponadlokalną - Dni Powidza, Powidz Jam Festiwal,
- 3.4.3. uzupełnienie wydarzeń wewnętrznych – stworzenie wydarzenia na skalę ponadregionalną angażującego jednostki wojskowe funkcjonujące na terenie gminy (np. jakaś forma festiwalu polsko-amerykańskiego).

Cel szczegółowy 3.5. Wzmacnianie aktywności społeczności lokalnej.

W gminie Powidz funkcjonują lokalne stowarzyszenia i grupy osób działających na rzecz rozwoju gminy. Aby kontynuować, a zarazem ułatwić im działanie, należy zrealizować następujące założenia:

- 3.5.1. kontynuacja funduszu sołectkiego,
- 3.5.2. kontynuacja organizacji imprez we wszystkich sołectwach m.in. zlot garbusów w Przybrodzinie i zawody spinningowe w Ostrowie,
- 3.5.3. organizacja nowych wydarzeń, w tym np. zawody spławikowe,
- 3.5.4. powrót do organizacji regat żeglarskich oraz Dni Strażaka.

Cel szczegółowy 3.6. Efektywna współpraca z podmiotami zewnętrznymi.

Wykorzystanie licznych zasobów rozwojowych gminy wymaga budowania dobrego klimatu współpracy z podmiotami zewnętrznymi. Współpraca ta powinna zostać wykorzystana dla budowania potencjału gospodarczego gminy oraz zaspokajania podstawowych potrzeb społeczno-gospodarczych mieszkańców. Aby to osiągnąć należy stworzyć:

- 3.6.1. platformę współpracy na rzecz modernizacji infrastruktury drogowej między 33. Bazą Lotnictwa Transportowego, 3. Skrzydłem Lotnictwa Transportowego, amerykańską jednostką wojskową, Ministerstwem Obrony Narodowej, Starostwem Powiatowym oraz gminą Powidz,
- 3.6.2. platformę współpracy na rzecz wykorzystania turystycznego jeziora między Regionalnym Zarządem Gospodarki Wodnej, Agencją Nieruchomości Rolnych, Wielkopolskim Zarządem Melioracji i Urzędzeń Wodnych, dzierżawcą jeziora, gminą Ostrowite oraz gminą Powidz,
- 3.6.3. platformę współpracy na rzecz wykorzystania potencjału gospodarczego bazy wojskowej między 33. Bazą Lotnictwa Transportowego, 3. Skrzydłem Lotnictwa Transportowego, amerykańską jednostką wojskową oraz gminą Powidz.

6 Wdrażanie Strategii

Zbiór hierarchicznie uporządkowanych celów: głównego, strategicznych i szczegółowych, musi zostać osiągnięty poprzez realizację bardziej konkretnych działań, przedsięwzięć, projektów – zostały one wskazane przy każdym z celów szczegółowych. Poprzez te przedsięwzięcia strategia jest wdrażana, realizowana. System wdrażania i realizacji Strategii rozwoju gminy Powidz powinien opierać się na planach działań, które będą konkretyzowały ogólne zapisy strategiczne i porządkowały otwarty zbiór przedsięwzięć rozwojowych przypisanych do każdego z celów szczegółowych. Zasadniczo, powinny one stanowić operacjonalizację założeń przyjętych na bardziej ogólnym poziomie i odpowiadać 14 celom szczegółowym.

Rekomenduje się stworzenie planów działań „na piśmie”, choć nie muszą one być stworzone w tej formie. Gmina Powidz jest niewielką jednostką, z niewielkimi możliwościami finansowymi. Stąd postulat o tworzeniu dokumentów wdrożeniowych może być nierealny. Ważne jednak, by plany te powstały „w głowach” i były konsekwentnie realizowane przez demokratycznie wybrane władze lokalnej wspólnoty samorządowej. Nie oznacza to oczywiście, że system wdrażania ma być wyłącznie wirtualny i że nie będzie możliwości weryfikowania realizacji strategii. Wręcz przeciwnie – weryfikację podejmowanych działań przewiduje system monitoringu i ewaluacji Strategii.

7 Monitoring Strategii

Każda strategia rozwoju musi podlegać bieżącej kontroli i ocenie realizacji, czyli monitoringowi. Jest to szczególnie ważne, gdy sytuacja obszaru oraz wpływające na nią uwarunkowania zewnętrzne szybko się zmieniają (Parysek 1997). Celem monitoringu (szczególnie w momentach radykalnych zmian otoczenia) jest, oprócz kontroli i oceny, dostosowywanie przyjętych w strategii ustaleń. Czasem bowiem jest tak, że w związku ze zmianą uwarunkowań należy zrezygnować z pewnych celów, niektóre zmodyfikować lub też wprowadzić nowe. Monitorowanie strategii musi być więc procesem, do którego podchodzi się z równą starannością jak do procesu samego tworzenia strategii.

System monitoringu musi opierać się o możliwie wiarygodne i obiektywne metody. W tym celu stosuje się zarówno podejście ilościowe i jakościowe. Podejście ilościowe zakłada wykorzystanie skwantyfikowanych miar będących wskaźnikami celu, działania lub projektu, który chcemy monitorować. Natomiast podejście jakościowe opiera się głównie o opis lub stwierdzenie faktu powstania/realizacji (lub nie) jakiegoś obiektu, inwestycji, przedsięwzięcia.

System monitoringu Strategii rozwoju gminy Powidz (jak i innych strategii rozwoju lokalnego) sprowadza się do określenia trzech podstawowych kwestii: (1) podmiotu monitorującego, (2) przedmiotu monitorowania oraz (3) sposobu monitorowania.

7.1 Podmiot monitorujący

Pierwszą kluczową sprawą jest wyznaczenie podmiotu monitorującego. W tym przypadku rekomenduje się wybór jednego z dwóch rozwiązań. W pierwszym z nich, podmiotem monitorującym całość Strategii i sporządzającym raport z monitoringu jest jedna osoba (pracownik urzędu lub sam wójt) (1). Drugi wariant zakłada osobne monitorowanie każdego z celów szczegółowych przez przygotowanych do tego merytorycznie pracowników i sporządzanie raportu przez koordynatora ds. monitoringu Strategii (2).

Wariant pierwszy jest wariantem najbardziej optymalnym z punktu widzenia sprawności procesu monitorowania. Samodzielny i jednoosobowy podmiot monitoringu byłby w pełni odpowiedzialny za to zadanie.

Wariant ten zakłada minimalizację rozproszenia odpowiedzialności oraz pełną kompleksową wiedzę danej osoby nt. realizacji celów. Osoba ta odpowiadałaby zarówno za zebranie informacji potrzebnych do monitorowania celów oraz za sporządzenie raportu z monitoringu. Wadą tego rozwiązanie jest obciążenie konkretnej osoby dość dużym zakresem nowych obowiązków. Drugi wariant jest trudniejszy w realizacji, ponieważ wiąże się z dodatkowymi kosztami transakcyjnymi (rozmowy, kontaktowanie się, wymiana informacji, uzgodnienia co do granic merytorycznych dziedzin monitoringu itd.). Zakłada on wyznaczenie koordynatora odpowiedzialnego za sporządzenie raportu z monitoringu oraz specjalistów odpowiedzialnych za monitorowanie poszczególnych celów szczegółowych. Warto jednak pamiętać, że rozproszenie kompetencji realizacyjnych sprzyja opóźnieniom w wywiązywaniu się z zadań i utrudnia wyciąganie odpowiedzialności za niezrealizowane zadanie (trudności w ustaleniu „kto jest winny opóźnieniom?”). Wariant ten ma również swoje istotne zalety w postaci dobrego, specjalistycznego wykształcenia i doświadczenia osoby monitorującej dany cel oraz stosunkowo niewielkiego obciążenia poszczególnych osób.

Ostateczny wybór podmiotu monitorowania musi uwzględniać wypadkową czynników o charakterze organizacyjnym (efektywność i sprawność rozwiązania), finansowym (koszty rozwiązania) i społecznym (konflikty wynikające z niejasnych wytycznych co do kompetencji i odpowiedzialności). Należy jednak podkreślić, że wybór podmiotu i konsekwentne monitorowanie strategii jest konieczne i musi nastąpić możliwie szybko. Podkreślamy to, ponieważ monitorowanie strategii gminnych jest czynnością w Polsce niezwykle rzadką.

7.2 Przedmiot monitorowania

Najogólniej mówiąc, przedmiotem monitorowania jest *Strategia rozwoju gminy Powidz na lata 2017-2027*. Jest to jednak zbyt uproszczone ustalenie, wymagające uszczegółowienia i operacjonalizacji. Wydaje się więc, że najlepszym sposobem jest określenie optymalnego poziomu hierarchicznego, dla którego można byłoby prowadzić procedurę monitoringu. W związku z tym przyjęto, że poziomem tym jest poziom celów szczegó-

łowych. Poziom ten umożliwia wypracowanie stosunkowo ogólnych wniosków, które jednocześnie są sprecyzowane w ramach określonych zagadnień merytorycznych. Warto dodać, że hierarchiczna struktura celów Strategii zakłada pełne powiązanie poszczególnych poziomów, tzn. że osiągnięcie jednego z celów szczegółowych zbliża jednostkę do osiągnięcia celu strategicznego i, w dalszej perspektywie, również celu głównego (wizji rozwoju).

7.3 Sposób monitorowania

Określenie sposobu monitorowania *Strategii rozwoju gminy Powidz na lata 2017-2027* jest, innymi słowy, odpowiedzią na pytanie jak monitorować? Odpowiedź ta wymaga określenia: (1) technicznej formy monitorowania, (2) jego częstotliwości oraz (3) metodyki.

Monitorowanie Strategii powinno zakładać sporządzanie cyklicznych raportów z monitoringu, o których wspomniano przy okazji opisu podmiotu monitorującego. Raporty te powinny być sporządzane przez uprzednio wyznaczoną osobę i dotyczyć bezpośrednio przedmiotu monitoringu. Bez względu na wybór wariantu związanego z podmiotem odpowiedzialnym za monitoring, raporty powinny być konsultowane przez niezależną jednostkę badawczą (z uwagi na niewielkie możliwości finansowe gminy rekomendacja eksperckiej konsultacji może być jednak trudna do realizacji). Wydaje się, że najbardziej optymalnym rytmem sporządzania raportu z monitoringu będzie częstotliwość jednoroczna. Jest to rozwiązanie uwzględniające kryteria merytoryczne (dłuższy okres spowoduje problemy w wyciąganiu wniosków dynamicznych) oraz finansowe i organizacyjne (częstszy monitoring będzie zbyt kosztowny).

Kluczową sprawą jest określenie metodyki sporządzania raportu z monitoringu. Generalnie powinna się ona opierać na dwóch podejściach: jakościowym i ilościowym. Podejście ilościowe oparte będzie na analizie i porównywaniu wskaźników realizacji celów operacyjnych. Zakłada się monitorowanie z uwzględnieniem produktów i rezultatów. Różnica między nimi jest następująca:

- Produkt to materialny i mierzalny efekt podejmowanych działań w ramach projektu, np. droga, sieć kanalizacyjna, budynek, szkolenie, kampania społeczna. Wskaźniki produktu to

wielkości, którymi można zmierzyć osiągnięty efekt, np. długość, liczba sztuk, powierzchnia.

- Rezultaty to bezpośrednie materialne i niematerialne efekty powstania produktu, np. oszczędność czasu przejazdu, nowe przyłącza kanalizacyjne, udostępnienie budynku, osoby korzystające ze szkoleń. Wskaźniki rezultatu to wielkości, którymi można mierzyć osiągnięty efekt, np. zł/rok, liczba sztuk, liczba osób itp.

Podejście jakościowe powinno natomiast operować opisem i charakterystyką osiągania danego celu. Wskaźniki nigdy nie będą w stanie w całości wyjaśnić procesu realizacji Strategii, stąd konieczność uzupełnienia ich o informacje jakościowe. Należy jednak pamiętać o tym, że metody jakościowe są bardziej podatne na zbyt daleko idącą interpretację i nieuprawnione wnioski (m.in. również dlatego raport z monitoringu powinien być konsultowany przez niezależną jednostkę badawczą).

Ostatnią ważną kwestią związaną z monitoringiem są jego konsekwencje dla procesu realizacji Strategii. Zakłada się, że każdy z raportów z monitoringu powinien zawierać końcową konkluzję w postaci rekomendacji zmian w Strategii. Rekomendacje te muszą wynikać z merytorycznych podstaw, zmiany sytuacji wewnątrz gminy Powidz lub jej otoczeniu. Po sporządzeniu raportu, powinno się przystąpić do zmian Strategii (jeśli rekomendacje w raporcie zakładają konieczność dokonania takich zmian).

7.4 Monitorowane wskaźniki

Wskaźnik pokazuje natężenie, poziom, intensywność określonego zjawiska. Są to najczęściej wartości zrelatywizowane, tzn. pokazujące natężenie, poziom i intensywność zjawiska na jakimś określonym tle, które stanowi punkt odniesienia. Jak już wcześniej wspomniano, wymienione w tym rozdziale wskaźniki powinny być monitorowane corocznie. Zmiana wartości wskaźnika może mieć dwojakie znaczenie – zgodne z kierunkiem przyjętym w strategii (wówczas należy uznać, że działania podejmowane dla osiągnięcia celu przynoszą skutek) lub niezgodne (wówczas należy przemyśleć podejmowane działania i w sytuacji, gdy niezgodny kierunek zmian pojawia się przez przynajmniej dwa lata, podjąć decyzję o zmianie strategii).

Wskaźniki realizacji strategii zostały określone dla poszczególnych celów szczegółowych. Dodatkowo, oprócz wyznaczenia wskaźników została wskazana ich wartość bazowa (dla 2015 lub 2016 r.), która pokazuje „punkt startu” oraz planowana wartość docelowa (dla 2027 r.), która będzie częściowo wspomagała dokonywanie monitoringu. Wartość dla 2027 r. będzie przede wszystkim miała kluczowe znaczenie przy ewaluacji ex post. Wszystkie wskaźniki obejmują dane publicznie dostępne.

Cel szczegółowy 1.1. „Modernizacja i rozbudowa dróg oraz poprawa dostępności transportu publicznego”:

- kategoria wojewódzka obecnych dróg powiatowych relacji Strzałkowo-Smolniki Powidzkie oraz Witkowo-Powidz (zmieniona/niezmieniona),
- środki rządowe z Ministerstwa Obrony Narodowej na remonty dróg, z których korzystają jednostki wojskowe (przyznano/nie przyznano),
- długość [km] zmodernizowanych dróg gminnych,
- długość nowych ciągów pieszo-rowerowych, łączących poszczególne miejscowości gminy.

Cel szczegółowy 1.2. „Gospodarka komunalna”:

- % osób z dostępem do sieci kanalizacyjnej,
- długość zmodernizowanej sieci wodno-ściekowej,
- inwestycja w zwiększenie przepustowości oczyszczalni ścieków (zrealizowana/niezrealizowana),
- sieć gazowa na terenie gminy (wybudowana/niewybudowana),

Cel szczegółowy 1.3. „Rozwój sektora usług dla mieszkańców”:

- pracownia językowa (utworzona/nieutworzona),
- polsko-angielska klasa językowa dla społeczności lokalnej i amerykańskiej (utworzona/nieutworzona),
- liczba świadczonych na terenie gminy usług specjalistycznej opieki medycznej,
- Dzienny Ośrodek Pobytu dla osób starszych (utworzony/nieutworzony),
- Liczba wybudowanych i zmodernizowanych miejsc spotkań i integracji mieszkańców,

- filia biblioteki publicznej (utworzona/nieutworzona),
- liczba książek anglojęzycznych w zasobach biblioteki,
- środki gminne wydatkowane na wsparcie organizacji pozarządowych [zł],
- jakość i prędkość sygnału internetowego oraz telefonii komórkowej w gminie;

Cel szczegółowy 1.4. „Ład przestrzenny i podniesienie jakości przestrzeni publicznej”:

- nowe studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego (przyjęte przez radę gminy/nieprzyjęte przez radę gminy),
- liczba planów miejscowych dla terenów przybrzeżnych,
- % pokrycia gminy planami miejscowymi,
- strefa ochronna dla parku krajobrazowego (wprowadzona/niewprowadzona),
- rewitalizacja Parku Powstańców Wielkopolskich (zrealizowana/niezrealizowana).

Cel szczegółowy 2.1. „Transport zrównoważony dla turystów/sieciowa infrastruktura turystyczna”:

- bus turystyczny – system międzygminnego transportu publicznego obsługującego mieszkańców i turystów jednodniowych z pobliskich miast (uruchomiono/nie uruchomiono),
- parking buforowy w pobliżu obwodnicy znajdującej się przy ul. Kazimierza Jagiellończyka, przy ul. Witkowskiej lub na boisku niedaleko remizy Ochotniczej Straży Pożarnej (utworzono/nie utworzono);
- długość [km] szlaków turystycznych,
- mapa szlaków turystycznych w wersji online (utworzono/nie utworzono), a także w formie aplikacji mobilnej (utworzono/nie utworzono),
- długość [km] ścieżek rowerowych wzdłuż torów kolejki wąskotorowej,
- ruch dreżyny na odcinku wewnątrz gminy Powidz (wznowiono/nie wznowiono) i przywrócenie ruchu kolejki wąskotorowej między Powidzem a Gniezmem przy uwzględnieniu potencjalnej lokalizacji Centralnego Muzeum Kolejnictwa w Gnieźnie (przywrócono/nie przywrócono).

Cel szczegółowy 2.2. „Ochrona zasobów przyrodniczych przed degradacją”:

- liczba koszy przy pomostach i na terenach leśnych,
- liczba proekologicznych oznaczeń i tablic informacyjnych,
- liczba warsztatów ekologicznych dla dzieci i młodzieży,
- akcja czyszczenia Jeziora Powidzkiego (zorganizowano/nie zorganizowano),
- parkingi leśne (wyznaczono/nie wyznaczono),
- rurociąg tłoczący wodę do Jeziora Wilczyńskiego (utworzono/nie utworzono),
- liczba łodzi z silnikami spalinowymi pływająca po jeziorach gm. Powidz,
- stacja obsługi sanitarnej jachtów (utworzono/nie utworzono);

Cel szczegółowy 2.3. „Zagospodarowanie terenów przybrzeżnych”:

- Marina – nowoczesny port jachtowy z pełnym wyposażeniem zlokalizowany w Powidzu (utworzono/nie utworzono),
- Długość [m] promenady wzdłuż Jeziora Powidzkiego,
- Liczba zmodernizowanych pomostów,

Cel szczegółowy 2.4. „Turystyka kwalifikowana i aktywny wypoczynek”:

- Punkt informacji turystycznej (utworzono/ nie utworzono),
- Szkołka nurkowania (utworzono/nie utworzono),
- Ścieżka dendrologiczna (utworzono/nie utworzono),
- Szlak lokalnych produktów turystycznych (utworzono/nie utworzono),
- Szlak legend powidzkich (utworzono/nie utworzono),
- Liczba zorganizowanych gier terenowych,
- „Powidzki Bieg po Zdrowie” (zorganizowano/nie zorganizowano),
- Wypożyczalnia sprzętu plażowego (funkcjonuje/nie funkcjonuje).

Cel szczegółowy 3.1. „Rozszerzenie oferty usług hotelowych i gastronomicznych”:

- Liczba miejsc noclegowych na terenie gminy;
- Liczba punktów gastronomicznych na terenie gminy;
- Korzystający z noclegów w okresie od stycznia do grudnia;
- Udzielone noclegi w okresie od stycznia do grudnia;

Cel szczegółowy 3.2. „Wspieranie lokalnych przedsiębiorców i promowanie lokalnych produktów”:

- Liczba podmiotów wytwarzających na terenie gminy Powidz lokalne produkty;
- Liczba stoisk i stałych punktów sprzedaży oferujących lokalne produkty;
- Zakładka na stronie internetowej gminy poświęcona lokalnym produktom (wdrożono/nie wdrożono);

Cel szczegółowy 3.3. „Stworzenie sieciowych produktów turystycznych i ich promocja”:

- Sieciowy produkt turystyczny oparty na zasobach użytkowanych przez gminę Powidz lub podmioty zależne od wójta gminy Powidz, głównie POSiR Sp. z o.o. (wdrożono/nie wdrożono);
- Liczba podmiotów prywatnych włączonych do sieciowego produktu turystycznego;
- Liczba osób korzystających z sieciowego produktu turystycznego;

Cel szczegółowy 3.4. „Organizacja imprez masowych”:

- Dwie stałe imprezy o zasięgu ponadlokalnym (kontynuowano/nie kontynuowano);
- Jedna duża impreza o zasięgu ponadregionalnym bazująca na relacjach polsko-amerykańskich (wdrożono/nie wdrożono);
- Stały kalendarz imprez sezonowych (wdrożono/nie wdrożono);

Cel szczegółowy 3.5. „Wzmocnienie aktywności społeczności lokalnej”:

- Środki finansowe przeznaczone na fundusz sołecki [zł],
- Liczba imprez dla mieszkańców, organizowanych na terenie gminy,
- Liczba mieszkańców uczestniczących w imprezach organizowanych na terenie gminy,

Cel szczegółowy 3.6. „Efektywna współpraca z podmiotami zewnętrznymi”:

- Liczba działań opartych na współpracy w ramach trzech planowanych platform;

8 Bibliografia

- Creswell V., Clark L., 2011. *Designing and Conducting Mixed Methods Research*. SAGE Publications.
- Cambridge Dictionaries Online*, 2012. [w:] <http://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/desk-research?fallbackFrom=english-polish> (dostęp: 11.07.2017 r.).
- Dutkowski M., 2003. Analiza SWOT w badaniach lokalnych i regionalnych – problemy stosowania i główne błędy interpretacji. [W:] H. Rogacki (red.), *Problemy interpretacji wyników metod badawczych stosowanych w geografii społeczno-ekonomicznej i gospodarce przestrzennej*, Bogucki Wydawnictwo Naukowe, Poznań, s. 43-49.
- Dutkowski M., 2004. Problemy diagnozowania obszarów rozwoju regionalnego i lokalnego w Polsce. *Rozprawy i Studia Uniwersytetu Szczecińskiego*, t. 551.
- Dziemianowicz W., Szmigiel-Rawska K., Nowicka P., Dąbrowska A., 2012. *Planowanie strategiczne. Poradnik dla pracowników administracji publicznej*. Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa.
- Frankfort-Nachmias C., Nachmias D., 2001, *Metody badawcze w naukach społecznych*, Warszawa: Wydawnictwo Zys i S-ka.
- Gorzela G., Jałowiecki B., 2000. Metodologiczne podstawy strategii rozwoju regionu na przykładzie województwa lubuskiego. *Studia Regionalne i Lokalne*, 3 (3), s. 41-57.
- Klasik A., 2001. Strategia konkurencyjna regionu. [W:] A. Klasik, F. Kuźnik (red.), *Zarządzanie strategiczne rozwojem lokalnym i regionalnym*. Akademia Ekonomiczna w Katowicach, s. 39-60.
- Kondracki J., 2001. *Geografia Regionalna Polski*. Wydawnictwo PWN, Warszawa.
- Kotus J., 2001. Badania socjologiczne w poznaniu struktur i procesów społecznych dla potrzeb gospodarki przestrzennej. [w:] H. Rogacki (red.), *Koncepcje teoretyczne i metody badań geografii społeczno-ekonomicznej i gospodarki przestrzennej*. Poznań, Bogucki Wyd. Naukowe, s. 99-108.
- Parysek J. J., 1997. *Podstawy gospodarki lokalnej*. Wydawnictwo Naukowe UAM, Poznań.
- Pszczółowski T., 1978. *Mała encyklopedia prakseologii i teorii organizacji*. Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Wrocław, Warszawa, Kraków, Gdańsk.
- Stępień J., Potoczek A., 2008. *Podstawy strategii rozwoju lokalnego i regionalnego*. Wyższa Szkoła Gospodarki, Bydgoszcz.
- Uchwała nr XXXV/214/17 Rady Gminy Powidz w sprawie przystąpienia do opracowania Strategii rozwoju gminy Powidz na lata 2017-2027*
- Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym* (Dz. U. 1990, Nr 16, poz. 95 z późn. zmianami).
- Ustawa z dnia 20 grudnia 1996 roku o gospodarce komunalnej*. (Dz.U. 1997 nr 9 poz. 43 z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 27 marca 2003 roku o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym* (Dz.U. 2003 Nr 80 poz. 717).
- Wojtasiewicz L., 2000. Strategia rozwoju województwa wielkopolskiego. *Studia Regionalne i Lokalne*, 3(3), s. 59-75.
- Żuber P., 2000. Teoria i praktyka opracowania strategii rozwoju województwa - prace nad strategiami rozwoju województw w świetle ankiety Ministerstwa Gospodarki. *Studia Regionalne i Lokalne*, 3(3), s. 87-97.

9 Autorzy opracowania

Zespół autorów dokumentu *Strategia rozwoju gminy Powidz na lata 2017-2027* tworzy grupa studentów, pracowników Wydziału Nauk Geograficznych i Geologicznych UAM w Poznaniu oraz ekspertów zewnętrznych, biorących udział w zajęciach praktycznych ZP4 pn. *Zintegrowane planowanie rozwoju*, prowadzonych w ramach projektu *Geocentrum Doskonałości – autorski program dostosowywania studentów Wydziału Nauk Geograficznych i Geologicznych UAM do współczesnych wymagań rynku pracy*. Projekt jest dofinansowany ze środków UE w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój.

Celem projektu *Geocentrum Doskonałości* jest ułatwienie 300 studentom dwóch ostatnich semestrów studiów stacjonarnych I i II stopnia na WNGiG UAM wejścia na rynek pracy poprzez rozwój i wyposażenie ich w kompetencje oczekiwane przez pracodawców. Projekt prowadzony jest w okresie od 1 marca 2016 r. do 30 września 2017 r. i uczestniczą w nim studenci czterech kierunków studiów: (1) geografii, (2) geoinformacji, (3)

geologii i (4) gospodarki przestrzennej. Cel główny Projektu osiągnąć jest poprzez realizację szeregu zajęć: 3 tzw. ogólnych certyfikowanych szkoleń (podnoszących kompetencje komunikacyjne, językowe oraz w zakresie przedsiębiorczości), 12 specjalistycznych certyfikowanych szkoleń, 11 zajęć warsztatowych, 12 zadań praktycznych oraz 20 wizyt studyjnych.

Udział w opracowaniu *Strategii rozwoju gminy Powidz na lata 2017-2027* jest wynikiem porozumienia pomiędzy wójtem gminy Powidz – Jakubem Gwitem, a organizatorami zajęć, czyli przedstawicielami Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu – prof. dr. hab. Pawłem Churskim, dr. Pawłem Motkiem i dr. Bartłomiejem Kołsutem. Jednym z inicjatorów współpracy był Bogumił Nowak, pochodzący z Powidza absolwent UAM w Poznaniu, a obecnie doktorant w Instytucie Geologii UAM. Grupa tych 5 osób odpowiadała za opiekę merytoryczną podczas zajęć.

Prace nad dokumentem prowadziło w sumie 27 studentów reprezentujących cztery kierunki studiów: geografię (1 osoba), geoinformację (1 osoba), geologię (2 osoby) i gospodarkę przestrzenną (23 osoby). Poniżej przedstawiono krótkie noty o autorach dokumentu.

Prof. UAM dr hab. Paweł Churski – koordynator zajęć praktycznych, opieka merytoryczna

e-mail: chur@amu.edu.pl

- **WYKSZTAŁCENIE:** mgr geografii, spec. geografia społeczno-ekonomiczna, dr nauk o Ziemi w zakresie geografii, dr hab. nauk o Ziemi w zakresie geografii na UAM;
- **DZIAŁALNOŚĆ I DOŚWIADCZENIE:** Dyrektor Instytutu Geografii Społeczno-Ekonomicznej i Gospodarki Przestrzennej UAM w kadencji 2016-2020, specjalizuje się w problematyce czynników rozwoju regionalnego, przemian polityki regionalnej w Polsce i w Unii Europejskiej, obszarów problemowych w rozwoju lokalnym i regionalnym, stanu i zmian zachodzących na rynku pracy w okresie transformacji społeczno-gospodarczej oraz poziomu i warunków życia; autor ponad 160 publikacji naukowych oraz wielu opracowań eksperckich sporządzanych na zlecenie jednostek publicznych i niepublicznych, w tym m.in. Ministerstwa Rozwoju Regionalnego, urzędów marszałkowskich województw wielkopolskiego, kujawsko-pomorskiego, podkarpackiego i lubelskiego, miasta Poznania i Ostrowa Wielkopolskiego.

Martyna Dąbrowska

e-mail: martyna0611@gmail.com

- **WYKSZTAŁCENIE:** studentka III r. gospodarki przestrzennej (studia licencjackie) na UAM;
- **DZIAŁALNOŚĆ W KOLE NAUKOWYM:** od 2016 r. działa w Sekcji Gospodarki Przestrzennej Studenckiego Koła Naukowego Geografów im. Stanisława Pawłowskiego;
- **DOŚWIADCZENIE ZAWODOWE:** odbyła praktyki w Wydziale Gospodarki Miejskiej Urzędu Miasta Chełmży.

lic. Natalia Delązek

e-mail: natalia.delazeko8@gmail.com

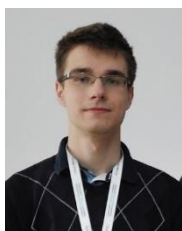
- **WYKSZTAŁCENIE:** absolwentka studiów licencjackich na kierunku geologia, specjalizacja gospodarka zasobami wodnymi i mineralnymi; obecnie studentka II roku studiów magisterskich na kierunku geologia, specjalność hydrogeologia i geologia inżynierska na UAM;
- **DOŚWIADCZENIE ZAWODOWE:** odbyła praktykę w przedsiębiorstwie geologiczno-inżynierskim AGea geologia w Zielonej Górze.

inż. Paulina Ewiak

e-mail: pe62379@st.amu.edu.pl

- **WYKSZTAŁCENIE:** inżynier geoinformacji, obecnie studentka II roku studiów magisterskich na kierunku geoinformacja na UAM;
- **DOŚWIADCZENIE ZAWODOWE:** pracuje na co dzień w środowisku Systemów Informacji Przestrzennej; interesuje się zagadnieniami dotyczącymi map historycznych i internetowych.

Łukasz Gromala

e-mail: lg.94@wp.pl

- **WYKSZTAŁCENIE:** student III r. gospodarki przestrzennej (studia inżynierskie) na UAM;
- **DZIAŁALNOŚĆ W KOLE NAUKOWYM:** działa w Sekcji Gospodarki Przestrzennej Studenckiego Koła Naukowego Geografów im. Stanisława Pawłowskiego, od 2017 r. członek zarządu SKNG ds. promocji
- **DOŚWIADCZENIE ZAWODOWE:** staż w Urzędzie Marszałkowskim Województwa Wielkopolskiego (3 miesiące).

lic. Kinga Jagielska

e-mail: kingaj1107@gmail.com

- **WYKSZTAŁCENIE:** absolwentka studiów licencjackich na kierunku ochrona środowiska (specjalność ochrona środowisk lądowych) na UAM; obecnie studentka II roku studiów magisterskich na kierunku gospodarka przestrzenna na UAM (specjalność rewitalizacja miast i obszarów zdegradowanych);
- **DZIAŁALNOŚĆ W KOLE NAUKOWYM:** aktywnie działa w Kole Naukowym Przyrodników na UAM, w roku 2014/2015 pełniła funkcję sekretarza Koła;
- **DOŚWIADCZENIE ZAWODOWE:** odbyła staż w Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Poznaniu oraz praktyki zawodowe w Urzędzie Miasta Poznania.

Aleksandra Kilichowska

e-mail: kilichowska.aleksandra@gmail.com

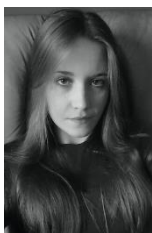
- **WYKSZTAŁCENIE:** studentka III r. gospodarki przestrzennej (studia inżynierskie) na UAM;
- **DOŚWIADCZENIE ZAWODOWE:** w 2016 r. odbyła praktykę w Pomorskim Urzędzie Wojewódzkim; na początku 2017 r. odbyła 3-miesięczny staż w Pomorskim Biurze Regionalnym w Brukseli.

dr Bartłomiej Kołsut – opieka merytoryczna

e-mail: bartkol@amu.edu.pl

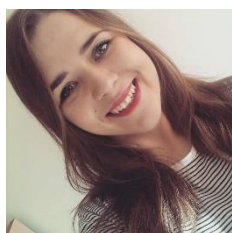
- **WYKSZTAŁCENIE:** mgr gospodarki przestrzennej, dr nauk o Ziemi w zakresie geografii na UAM;
- **DZIAŁALNOŚĆ I DOŚWIADCZENIE:** koordynator kierunku gospodarka przestrzenna w projekcie Geocentrum Doskonałości; specjalizuje się w problematyce współpracy międzygminnej, planowania strategicznego na poziomie lokalnym i regionalnym oraz rewitalizacji miast; autor ponad 20 publikacji naukowych i wielu opracowań eksperckich sporządzanych na zlecenie jednostek publicznych i niepublicznych, w tym m.in. Urzędu Marszałkowskiego Województwa Wielkopolskiego, miast i gmin: Poznań, Siedlce, Chojnice, Człuchów, Lubniewice.

Agata Kordzi

e-mail: agatak6655@gmail.com

- **WYKSZTAŁCENIE:** studentka III r. gospodarki przestrzennej (studia inżynierskie) na UAM;
- **DOŚWIADCZENIE ZAWODOWE:** praktyka w Centrum Badań Metropolitalnych w Poznaniu, 3-miesięczny staż w Wielkopolskim Urzędzie Wojewódzkim w Poznaniu.

Paulina Langner

e-mail: paulina_5991@wp.pl

- **WYKSZTAŁCENIE:** studentka III r. gospodarki przestrzennej (studia inżynierskie) na UAM;
- **DZIAŁALNOŚĆ W KOLE NAUKOWYM:** aktywnie działa w Akademickim Kole Naukowym Gospodarki Przestrzennej;
- **DOŚWIADCZENIE ZAWODOWE:** praktyka zawodowa oraz 3-miesięczny staż w Powiatowym Ośrodku Dokumentacji Geodezyjnej i Kartograficznej w Koninie;

Malwina Maciejewska

e-mail: malwa.maciejewska4@gmail.com

- **WYKSZTAŁCENIE:** studentka III r. gospodarki przestrzennej (studia inżynierskie) na UAM;
- **DOŚWIADCZENIE ZAWODOWE:** praktyka zawodowa w Urzędzie Miasta i Gminy Krajenka (2016 r.); 3-miesięczny staż w Kancelarii Urbanistycznej Filip Koczorowski;

Artur Malicki

e-mail: artmal@st.amu.edu.pl

- **WYKSZTAŁCENIE:** student III r. gospodarki przestrzennej (studia inżynierskie) na UAM oraz II r. geoinformacji (studia inżynierskie) na UAM;
- **DOŚWIADCZENIE ZAWODOWE:** praktyka zawodowa w Urzędzie Miasta Wałcz; 3-miesięczny staż w Urzędzie Marszałkowskim Województwa Wielkopolskiego;

Magdalena Małachowska

e-mail: madziamalachowska@o2.pl

- **WYKSZTAŁCENIE:** studentka III r. gospodarki przestrzennej (studia inżynierskie) na UAM;
- **DZIAŁALNOŚĆ W KOLE NAUKOWYM:** od 2015 r. działa w Sekcji Gospodarki Przestrzennej Studenckiego Koła Naukowego Geografów im. Stanisława Pawłowskiego;
- **DOŚWIADCZENIE ZAWODOWE:** praktyka zawodowa w Urzędzie Gminy Suchy Las; na początku 2017 r. odbyła 3-miesięczny staż w Biurze Promocji Nauki PolSCA Polskiej Akademii Nauk w Brukseli;

Karolina Matuszak

e-mail: matuszak.karolina@wp.pl

- **WYKSZTAŁCENIE:** studentka III r. gospodarki przestrzennej (studia inżynierskie) na UAM;
- **DZIAŁALNOŚĆ AKADEMICKA:** od 2016 roku członek Rady Samorządu Studentów Wydziału Nauk Geograficznych i Geologicznych, przedstawiciel studentów w Radzie Wydziału Nauk Geograficznych i Geologicznych i Radzie Instytutu Geografii Społeczno-Ekonomicznej i Gospodarki Przestrzennej UAM;
- **DOŚWIADCZENIE ZAWODOWE:** praktyka zawodowa w Urzędzie Miejskim w Mosinie, 3-miesięczny staż w Urzędzie Statystycznym w Poznaniu;

dr Paweł Motek – opieka merytoryczna

e-mail: pamo@amu.edu.pl

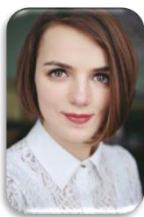
- **WYKSZTAŁCENIE:** mgr geografii specjalność geografia społeczno-ekonomiczna, mgr prawa, dr nauk o Ziemi w zakresie geografii na UAM;
- **DZIAŁALNOŚĆ I DOŚWIADCZENIE:** specjalizuje się w problematyce finansów publicznych, ich decentralizacji, prawnych uwarunkowań gospodarki przestrzennej, ekonomicznych i finansowych aspektów planowania przestrzennego, geografii sportu; autor kilkudziesięciu publikacji naukowych oraz opracowań eksperckich sporządzanych na zlecenie jednostek publicznych i niepublicznych, w tym m.in. Urzędu Marszałkowskiego Województwa Wielkopolskiego oraz miast i gmin Wielkopolski.

mgr Bogumił Nowak – opieka merytoryczna

e-mail: rugosa@op.pl

- **WYKSZTAŁCENIE:** mgr geologii na UAM, specjalizacja: geologia stratygraficzno-poszukiwawcza i geologia czwartorzędu; obecnie doktorant na WNGiG UAM;
- **DZIAŁALNOŚĆ I DOŚWIADCZENIE:** wiertacz w firmie Geoprojekt, hydrolog w Instytucie Meteorologii i Gospodarki Wodnej - Państwowym Instytucie Badawczym; autor kilkudziesięciu publikacji naukowych oraz licznych opracowań eksperckich z zakresu hydrologii i ochrony jezior oraz gospodarki wodnej, aktywnie współpracuje z jednostkami samorządu terytorialnego oraz instytucjami naukowymi i rządowymi w zakresie ochrony jezior, członek Polskiego Towarzystwa Geofizycznego i Polskiego Towarzystwa Limnologicznego; prywatnie mieszkaniec Powidza oraz miłośnik walorów przyrodniczych Powidzkiego Parku Krajobrazowego.

Lidia Ostrowska

e-mail: lidia.ostrowska095@gmail.com

- **WYKSZTAŁCENIE:** studentka III r. gospodarki przestrzennej (studia inżynierskie) na UAM;
- **DZIAŁALNOŚĆ W KOLE NAUKOWYM:** od 2014 r. działa w Studenckiej Agencji Fotograficznej UAM, pełniła funkcję zastępcy przewodniczącego Agencji;
- **DOŚWIADCZENIE ZAWODOWE:** praktyka zawodowa w Wielkopolskim Biurze Planowania Przestrzennego; 3-miesięczny staż w Kancelarii Urbanistycznej Filip Koczorowski;

Bartosz Pankros

e-mail: pankros.bartosz@gmail.com

- **WYKSZTAŁCENIE:** student III r. geografii (spec. geoinformacja) na UAM;
- **ZAINTERESOWANIA ZAWODOWE:** zarządzanie środowiskiem, analizy przestrzenne, prace w programach: ArcMap, QGIS, RStudio; napisał pracę licencjacką związaną z wysychaniem oraz zmianami użytkowania terenu na obszarze Jeziora Czad w Afryce z wykorzystaniem zdjęć satelitarnych;

Natalia Perlińska

e-mail: natalia.perlinska@gmail.com

- **WYKSZTAŁCENIE:** studentka III r. gospodarki przestrzennej (studia inżynierskie) na UAM;
- **DZIAŁALNOŚĆ AKADEMICKA:** od maja 2017 r. Przewodnicząca Harcerskiego Kręgu Akademickiego „SKIPP”, działającego przy Politechnice Poznańskiej;
- **DOŚWIADCZENIE ZAWODOWE:** praktyka zawodowa w Wydziale Urbanistyki i Architektury Urzędu Miasta Poznania; 3-miesięczny staż w Lider Projekt Sp. z o.o.

Weronika Rzanna

e-mail: wera.rzanna@gmail.com

- **WYKSZTAŁCENIE:** studentka III r. gospodarki przestrzennej (studia inżynierskie) na UAM;
- **DOŚWIADCZENIE ZAWODOWE:** praktyka zawodowa w Referacie Planowania Przestrzennego i Ochrony Środowiska Urzędu Gminy Dopiewo;

lic. Natalia Sierczyńska

e-mail: natalia.sierczynska@wp.pl

- **WYKSZTAŁCENIE:** absolwentka studiów licencjackich na kierunku gospodarka przestrzenna UAM; obecnie studentka II roku studiów magisterskich na kierunku gospodarka przestrzenna na UAM (specjalność zarządzanie przestrzenne);
- **DOŚWIADCZENIE ZAWODOWE:** praktyka zawodowa w Wielkopolskim Urzędzie Wojewódzkim w Poznaniu;

mgr Anna Skalska

e-mail: annaskalska.sw@gmail.com

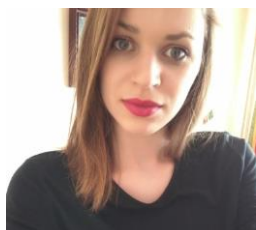
- **WYKSZTAŁCENIE:** absolwentka studiów licencjackich na kierunku gospodarka przestrzenna (specjalność rozwój miast i regionów) oraz magister kierunku zarządzanie na Uniwersytecie Ekonomicznym w Poznaniu; obecnie studentka II roku studiów magisterskich na kierunku gospodarka przestrzenna na UAM;
- **DZIAŁALNOŚĆ W KOLE NAUKOWYM:** aktywnie działająca w Studenckim Kole Naukowym Gospodarki Przestrzennej UEP, zajmującym się obecnie opracowaniem projektu diagnozy, strategii oraz promocji obszaru aktywizacji gospodarczej – północny Czerwonak;
- **DOŚWIADCZENIE ZAWODOWE:** praktyka zawodowa w Urzędzie Miasta i Gminy Swarzędz oraz Starostwie Powiatowym w Poznaniu;

lic. Weronika Stasikowska

e-mail: wstasikowska@onet.pl

- **WYKSZTAŁCENIE:** absolwentka studiów licencjackich na kierunku gospodarka przestrzenna; obecnie studentka II roku studiów magisterskich na kierunku gospodarka przestrzenna (spec. zarządzanie przestrzenne) na UAM;
- **DOŚWIADCZENIE ZAWODOWE:** praktyka zawodowa w biurze nieruchomości i w Wielkopolskim Urzędzie Wojewódzkim w Poznaniu;

Karolina Stolarska

e-mail: karolinastolarska1@gmail.com

- **WYKSZTAŁCENIE:** studentka III r. gospodarki przestrzennej (studia inżynierskie) na UAM;
- **DZIAŁALNOŚĆ W KOLE NAUKOWYM:** od 2014 r. działa w Akademickim Kole Naukowym Gospodarki Przestrzennej;
- **DOŚWIADCZENIE ZAWODOWE:** praktyka zawodowa w Kujawsko-Pomorskim Biurze Planowania Przestrzennego i Regionalnego we Włocławku; 3-miesięczny staż w Atrium Grupa Doradcza;

Zofia Szewczyk

e-mail: zosia.sz28@gmail.com

- **WYKSZTAŁCENIE:** studentka III r. gospodarki przestrzennej (studia licencjackie) na UAM;
- **DZIAŁALNOŚĆ W KOLE NAUKOWYM:** od 2016 r. działa w Sekcji Gospodarki Przestrzennej Studenckiego Koła Naukowego Geografów im. Stanisława Pawłowskiego;
- **DOŚWIADCZENIE ZAWODOWE:** praktyka zawodowa w Urzędzie Miasta Mysłowice.

inż. Karolina Szulczewska

e-mail: k-szulczewska@wp.pl

- **WYKSZTAŁCENIE:** absolwentka studiów inżynierskich na kierunku gospodarka przestrzenna na UAM; obecnie studentka II roku studiów magisterskich na kierunku gospodarka przestrzenna na UAM;
- **ZAINTERESOWANIA ZAWODOWE:** ogrodnictwo, aktualnie zajmuje się przygotowaniem pracy dyplomowej, związanej z tematyką zielonych ścian i dachów w mieście;

inż. Aleksandra Walkówka

e-mail: awalkowka@gmail.com

- **WYKSZTAŁCENIE:** absolwentka studiów inżynierskich na kierunku gospodarka przestrzenna na UAM; obecnie studentka II roku studiów magisterskich na kierunku gospodarka przestrzenna na UAM;
- **DZIAŁALNOŚĆ W KOLE NAUKOWYM:** działa w Studenckim Kole Naukowym Geografów im. Stanisława Pawłowskiego;
- **DOŚWIADCZENIE ZAWODOWE:** praktyka zawodowa w Urzędzie Miasta Sieradza, 4-miesięczny staż w Biurze Koordynacji Projektów i Rewitalizacji Miasta Urzędu Miasta Poznania, sporządzanie projektów VIII Osi Priorytetowej POIiŚ 2014-2020, obecnie podinspektor w Departamencie Wdrażania Programu Regionalnego Urzędu Marszałkowskiego Województwa Wielkopolskiego;

lic. Joanna Wawrzyniak

e-mail: joanna.wawrzyniak7@gmail.com

- **WYKSZTAŁCENIE:** absolwentka studiów licencjackich na kierunku geologia na UAM; obecnie studentka II roku studiów magisterskich na kierunku geologia, specjalność hydrogeologia i geologia inżynierska na UAM;
- **DZIAŁALNOŚĆ W KOLE NAUKOWYM:** od 2015 r. działa w Kole Naukowym Geologów;

mgr Anna Wąsalska

e-mail: anna.wasalska@gmail.com

- **WYKSZTAŁCENIE:** absolwentka studiów licencjackich na kierunku gospodarka przestrzenna (spec. rozwój miast i regionów) oraz magister kierunku zarządzanie (spec. wycena nieruchomości) na Uniwersytecie Ekonomicznym w Poznaniu; obecnie studentka II roku studiów magisterskich na kierunku gospodarka przestrzenna na UAM;
- **DZIAŁALNOŚĆ W KOLE NAUKOWYM:** aktywnie działająca w Studenckim Kole Naukowym Gospodarki Przestrzennej UEP, zajmującym się obecnie opracowaniem projektu diagnozy, strategii oraz promocji obszaru aktywizacji gospodarczej – północny Czerwonak;
- **DOŚWIADCZENIE ZAWODOWE:** praktyka zawodowa w Urzędzie Gminy Komorniki oraz Urzędzie Miasta Poznania;

Tomasz Wielec

e-mail: tomaszek1995@op.pl

- **WYKSZTAŁCENIE:** student III r. gospodarki przestrzennej (studia inżynierskie) na UAM;
- **DZIAŁALNOŚĆ AKADEMICKA:** reprezentant UAM w sekcji koszykówki mężczyzn;
- **DOŚWIADCZENIE ZAWODOWE:** praktyka zawodowa w Urzędzie Gminy Skierzwice; 3-miesięczny staż w Kancelarii Urbanistycznej Filip Koczorowski;

lic. Michał Wojcieszak

e-mail: miv13@o2.pl

- **WYKSZTAŁCENIE:** absolwent studiów licencjackich na kierunku gospodarka przestrzenna; obecnie student II roku studiów magisterskich na kierunku gospodarka przestrzenna (spec. zarządzanie przestrzenne) na UAM;